

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વા. મંદિર - સરદારનું મુખપત્ર

સ્વામિનારાયણ ચિંતન

ડિસેમ્બર, ૨૦૧૭ • ૯૦ વર્ષ લવાજમ રૂ. ૧૬૦/-

નૂતન શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ - ખૈરા (બિહાર)

જ્યાં તદ્દશિલા-ગયાત્રી-ચંપારણ્ય જેવા તીર્થસ્થાનો છે એવા કલા-સંસ્કૃતિ-સદ્વિદ્યાથી સભર બિહાર રાજ્યના દરભંગા જિલ્લાના ખૈરા ગામને આંગણે નવનિર્માણ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરનો પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાન્નિધ્યમાં યોજાયેલ 'મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ'

દર્ભશલાકાવિધિ

પ્રાણપ્રતિષ્ઠાવિધિ

મૂર્તિ મંત્રદાનવિધિ

દેવ અંગન્યાસવિધિ

નેત્રોન્મલિનમ્ વિધિ

આદર્શ દર્શનમ્ વિધિ

અર્ચનપૂજન વિધિ

પુષ્પમાલિકા અર્પણમ્

નેવેદ્યભોગ વિધિ

આરાતિકમ્ વિધિ

જૈરા (બિહાર)ને આંગણે વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી અ.સો. પ.પૂ. માતુશ્રી (ગાદીવાળા) તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાનિધ્યમાં પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે ઉજવાયેલ વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ ગાદી સંત્કળન નવનિર્માણ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરનો 'મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ' (તા. ૨૮ થી ૪-૧૨-૨૦૧૭)

૧-૨-૩. મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગે ઠાકોરજીની નગરયાત્રા તથા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીની ભવ્ય શોભાયાત્રા. ૪. પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીને ભેટતા પૂ. સ્વામી. ૫. સભામંચ. ૬-૭-૮. પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીનું મિથિલાનગરી ક્ષેત્ર પારંપારિક રીતે સ્વાગત કરતા યજમાનશ્રીઓ. ૯-૧૦-૧૧. મહોત્સવનો લાભ લેવા પધારેલ વિશાળ ભક્ત સમુદાય.

જૈરા (બિહાર)ને આંગણે વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી અ.સો. પ.પૂ. માતૃશ્રી (ગાદીવાળા) તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના દિવ્ય સાનિધ્યમાં પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે ઉજવાયેલ વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ ગાદી સંલગ્ન નવનિર્માણ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિરનો 'મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ' (તા. ૨૮ થી ૪-૧૨-૨૦૧૭)

૧. મુખ્ય પ્રવેશદ્વારનું ઉદ્ઘાટન કરતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તથા યજમાનશ્રીઓ. ૨. કળશપૂજન. ૩. ધ્વજદંડ પૂજન. ૪. કળશ તથા ધ્વજદંડ આરોહણ કરતા યજમાનશ્રીઓ. ૫. મંદિરનું નિરક્ષણ કરતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી તથા સાથે પૂ. સ્વામી. ૬. ભોજનશાળામાં સેવા આપતા સંતો-હરિભક્તો. ૭. શ્રીહરિ યજ્ઞમાં આહૂતિ આપતા યજમાનશ્રીઓ. ૮. કથા અંતર્ગત શ્રી ધનશ્યામ પ્રાગટ્યોત્સવની ઉજવણી. ૯. જેતપુર ગાદી-પટ્ટાભિષેક પ્રસંગે ઠાકોરજનો અભિષેક કરતા સંતો-યજમાનશ્રીઓ. ૧૦-૧૧-૧૨. કથા અંતર્ગત ઉત્સવોમાં ઉત્સાહથી ભાગ લેતા ભક્તજનો.

ભવ્ય શાકોત્સવ ભાવનગર

ભાવનગર શહેરને આંગણે ગઢપુરપતિ શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજના તાબાના નવનિર્માણ શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિરના પટાગંજા પ.પૂ. ધ.ધુ.આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પ.પૂ. નાનાલાલજી મહારાજશ્રીની ઉપસ્થિતિમાં યોજાયેલ શ્રી ગોપીનાથજી ટેમ્પલ બોર્ડ આયોજીત ભવ્ય શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભા

મિથિલાનગરી જનકપુર તીર્થયાત્રા

નેપાળ-ભારતની સરહદ ઉપર આવેલા રાજા જનકવિદેહીના રાજ્યની રાજધાની જનકપુરમાં દર્શનાર્થે પૂ. સ્વામી તથા સંતો-હરિભક્તો

બિહાર રાજ્યના મધુબની-સીતામઢી જિલ્લાની સરહદે નેપાળ પ્રાંતના જનકપુર એટલે માતા સીતાજીનું જન્મસ્થાન અને પિતા જનકવિદેહીની રાજધાની. અહીં જનકવિદેહીના મહેલમાં ભગવાન શ્રી રામ અને માતા સીતાજી તથા લક્ષ્મણ-ઉર્મિલા, ભરત-માંડવી તથા શનુદ્ધન-શ્રુતકીર્તિના લગ્ન પણ અહીં જ થયાં હતાં. અહીંથી થોડે દૂર ધનુષ્યજ્ઞ થયો હતો તેમજ ફૂલવારી નામનું સ્થાન છે જ્યાં ભગવાન શ્રીરામ અને સીતાજીનું પ્રથમ મિલન થયું હતું. હાલમાં અહીં જનકવિદેહી મહેલમાં 'જાનકી મંદિર' તથા 'શ્રીરામ-સીતા વિવાહ મંડપ' વગેરે સ્મૃતિસ્થાન આવેલા છે. આ તમામ સ્થાનોના દર્શન કરી તેમજ જાનકી મંદિરના સંતપ્રેમી પૂ. મહંતશ્રી સાથે મુલાકાત કરી સંતો-હરિભક્તોએ ધન્યતા અનુભવી હતી.

સ્વામિનારાયણ ચિંતન

પ્રયોજક : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

વર્ષ : ૫ | અંક : ૧૦

તારીખ : ૨૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૭

અધ્યક્ષશ્રી

ઉપાધ્યક્ષશ્રી

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્ય
શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ

પ.પૂ. ૧૦૮ ભાવિઆચાર્ય
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજ

પ્રસિદ્ધ કર્તા

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયસ્વ શ્રી હકુમીનારાયણ દેવ
પીઠસ્થાન સંસ્થાન - વડતાલ વતી
શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

પ્રકાશક - માલિક - તંત્રી

સાધુ પ્રતિપાવનદાસજી

સંપાદક

સ્વામી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેદાંતાચાર્ય)

લેખન - સંકલન

સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસજી

ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

લવાજમ દર

બે વર્ષ : રૂ. ૧૬૦/-

પંચવાર્ષિક : રૂ. ૩૫૦/- • પરચીસ વર્ષ : રૂ. ૭૫૦/-

પરદેશમાં હવાજમ : \$ 200 U.S.A., £ 125 U.K.

સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ
મંદિર સરધારનું રજિસ્ટર્ડ મુખપત્ર ઈ.સ. ૨૦૦૫ના જૂન
માસથી પ્રારંભાયેલું, દર માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત
થતું, આપના સમગ્ર કુટુંબ-પરિવારમાં આનંદ અને
સંસ્કારની સૌરભ પ્રસારવે અને જીવનનું અનેરું
ઘડતર કરતું સામયિક.

લક્ષ્ય ટી.વી. ચેનલ દ્વારા...

સમગ્ર ગુજરાતમાં ઘેર બેઠા આપ માણો...

વિશ્વ કા કલ્યાણ હો...

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ધર્મકુળ મુગદમણિ શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની	પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના શ્રીમુખે	પૂ. સ્વામી શ્રી પુલત્યસ્વરૂપદાસજીના શ્રીમુખે
દિવ્ય અમૃતવાણી	સત્સંગ કથાપારાયણ	સત્સંગ કથામૃત
સમપ : દરરોજ	દરરોજ રૂ. ૮.૦૦ થી ૧૧.૦૦	દરરોજ સપ્તે ૬.૦૦ થી ૭.૦૦

ગ્રહણ વિષે નોંધ

સં. ૨૦૭૪ મહા સુદ - ૧૫, તા. ૩૧-૧-
૨૦૧૮ના દિને 'ચંદ્રગ્રહણ' છે. તેનો વેધ કેલેન્ડરમાં
સામાન્યપણે ૮-૧૮થી એમ લખાયેલ છે. તેને સ્થાને
દિવસ ઊગ્યાથી અર્થાત્ સવારે ૭-૦૦ કલાકે એમ જાણવું.
તેમજ અષાઢ સુદ - ૧૫ના દિવસે 'ખગ્રાસ ચંદ્રગ્રહણ' છે
તે પણ સમગ્ર ભારતમાં દેખાવાનું છે માટે પાળવાનું જ છે.
તેનો વેધાદિ સમય 'નિર્ણય' વગેરેથી જાણી લેવો.

અનુક્રમણિકા

૦૧	જાખડામાં જનપ્રતિપાળ ભગવાન શ્રીહરિ	૦૭
૦૨	ધંધુકામાં ધર્મકુમાર ભગવાન શ્રીહરિ	૦૮
૦૩	ઝીઝરમાં સુખકારી ભગવાન શ્રીહરિ	૧૦
૦૪	ભીમનાથમાં ભગવાન શ્રીહરિ	૨૦
૦૫	પોલારપુરમાં પ્યારા ભગવાન શ્રીહરિ	૨૭
૦૬	ભાલપ્રદેશના અન્ય પ્રાસાદિક ગામો	૨૯
૦૭	સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા	૩૦

લવાજમદર અંગે

ગ્રાહક પત્ર વ્યવહાર

'ચિંતન કાર્યાલય', શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર
તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫. ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧

www.sardharkatha.net www.swaminarayanvadtalgadi.org

chintankaryalay@gmail.com

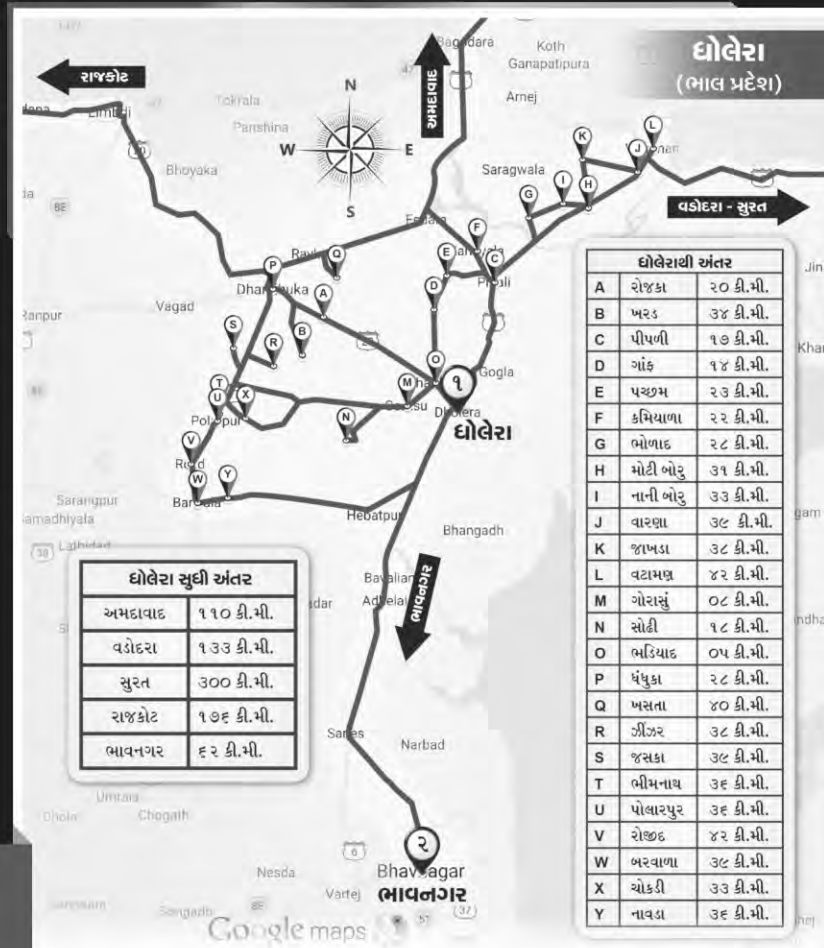
શિવલાલ સુદાણી - બારમણ મો. ૯૮૭૯૨ ૬૯૫૪૦

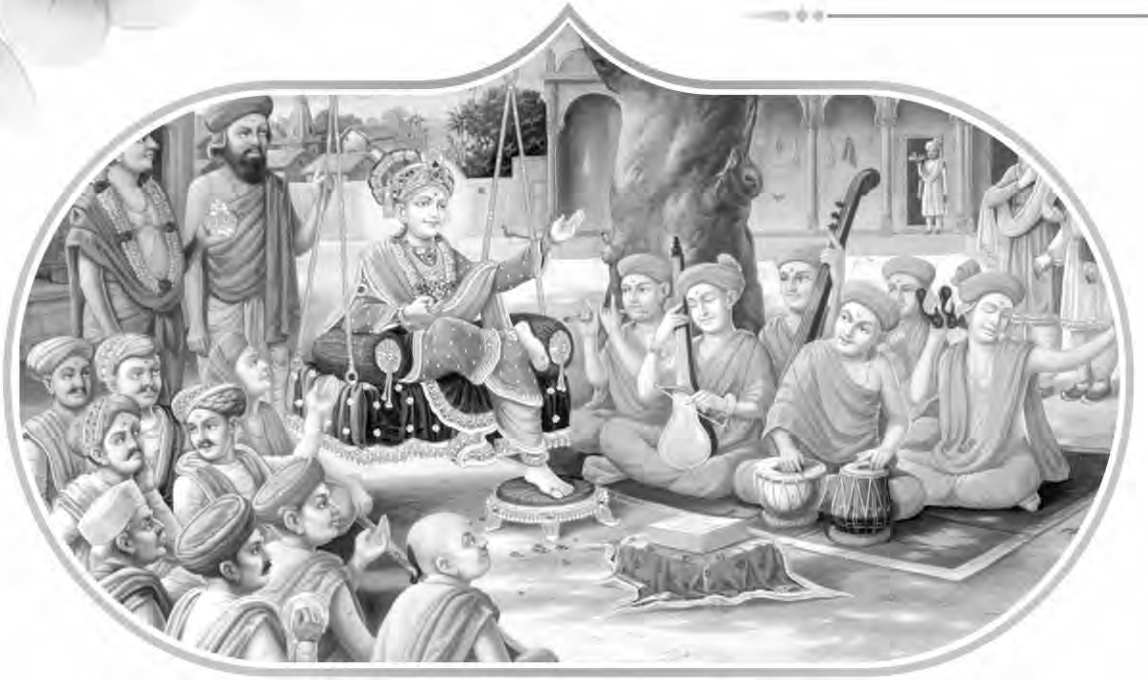
છબીકલા : નીતિન પી. વટવાણા - મો. ૯૪૨૮૯ ૫૯૪૯૩
ધાર્મિક સુહાગીયા - મો. ૭૨૦૧૮૪૦૪૦૧

ભગવાન
શ્રી સ્વામિનારાયણના
પાવન ચરણારવિંદથી
અંકિત થયેલ

ભાલપ્રદેશના પ્રાસાદિક તીર્થસ્થાનો

લેખક : સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસજી
ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

જાખડામાં જનપ્રતિપાળ ભગવાન શ્રીહરિ

આ જાખડા ગામ ધોલેરાધામથી ૩૮ કી.મી.ના અંતરે આવેલું છે. આ ગામમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ૯ વખત પધાર્યા છે તેવો ઉલ્લેખ સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોમાં જોવા મળે છે. ભગવાન શ્રીહરિ અનેકવખત ધર્મકુળ પરિવાર, પાંચસો પરમહંસો તથા કાઠી દરબારો વગેરે સહિત આ જાખડા ગામ પધાર્યા છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની જાખડા ગામમાં પધરામણી

સં. ૧૮૭૦માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે વેજળકા થઈને જાખડા પધાર્યા. અહીં ભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ધોલી, ક્રૌંકા થઈ ધોળકા પધાર્યા હતા. તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :

‘પગલાં ઘણા ગામમાં કીધાં, જૈને દાસને દર્શન દીધાં;
ફરતા ફરતા બહુ ઠામ, જૈને વેજલકું જોયું ગામ.
દયા દિલમાં ધરીને અપાર, ગયા જાખડે જગ કરતાર;
ભક્તો આનંદ ઉર અતિ આણે, પૂરા ભાગ્ય પોતાના પ્રમાણે.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૭/૪૨)

સં. ૧૮૭૦માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે બોટાદથી ચાલ્યા, તે નાગડકા ભેંસજાળ, ધંધુકા, રોજકા, પચ્છમ, કમિયાળા થઈને જાખડા પધાર્યા. તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :

‘ત્યાંથી સંચર્યા નિજજન સાથ, કમિયાળે ગયા કૃપાનાથ; રહ્યા
જાખડે જે હરિ રાત, પછી પરવર્યા ઊઠી પ્રભાત.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૭/૬૩)

સં. ૧૮૮૦માં ભગવાન શ્રીહરિ, ધર્મકુળ, સંતો-પાર્ષદો અને કાઠી હરિભક્તોના મોટા સંઘ સાથે ગઢડાથી વડતાલમાં શ્રીહરિકૃષ્ણ-શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરવા ચાલ્યા તે બોટાદ, સુંદરિયાણા, કમિયાળા, સમાણી થઈ જાખડાના હરિભક્તોને દર્શન દઈ ગલિયાણા આવી રાત રહ્યા. પછી પાછલી રાતે ચાલ્યા તે વરસડા, સીંજવાડા, વસો થઈ વડતાલ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૬/૩૩)

સં. ૧૮૮૦માં ભગવાન શ્રીહરિ, ધર્મકુળ, સંતો-પાર્ષદો અને કાઠી હરિભક્તો સાથે વસોથી ચાલ્યા, તે લીંબાસી, વટામણ, વારણા થઈ જાખડા આવ્યા. તે ગામમાં કેટલાક હરિભક્તો હતા. વિપ્ર રતનજી, વણિક કાશીદાસ, તે સિવાયના ક્ષત્રિયો અને કેટલાક શૂદ્રો પણ હતા. સહુએ આવીને શ્રીહરિના દર્શન કર્યા. દર્શન કરીને હરિભક્તો ખૂબ જ ખુશ થયા. વણિક કાશીદાસભાઈએ કંસારની રસોઈ કરાવી, અને તે મુકુંદાનંદ વર્ણીએ કરી. જ્યારે વિષ્ણુને નૈવેદ્ય કર્યું ત્યારે શ્રીહરિ સ્નાન કરીને જમ્યા. શ્રીહરિની સાથે જે હતા તેઓ પણ જમ્યા. ત્યાં કોઈ હરિભક્ત શ્રીહરિના અશ્વને માટે રસદાર લીલી જુવારનો એક ભારો બાંધીને લાવ્યા, તે અશ્વની આગળ નાખ્યો અને તે ખાઈને અશ્વ પણ તૃપ્ત થયો. તે દિવસ પાછલો દોઢ પહોર

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની જાખડા ગામમાં પધરાણમણી

રહ્યો ત્યારે શ્રીહરિ ત્યાંથી ચાલતા થયા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૬/૪૪)

● ગઢડામાં દિવાળીનો ઉત્સવ કરી પ્રબોધની ઉત્સવ કરવા ભગવાન શ્રીહરિ ગઢડાથી ચાલ્યા, તે બોટાદ, અણિયાળી, ધંધુકા, ગાંફ, કમિયાળા થઈને નાની બોરુ ગયા. ત્યાં હીરા સોનીને ઘેર થાળ જમ્યા ને સંતને પણ જમાડ્યા. તે સમે ગામ જાખડાથી ભક્ત કાશીદાસ શેઠે આવીને શ્રીજીને કહ્યું જે, “તમે મારે ઘેર પધારો !” ત્યારે શ્રીજીએ કહ્યું જે, “તમે કહો તેમ હું કરું.” ત્યારે મહાનુભાવાનંદ સ્વામીએ કહ્યું જે, “મહારાજ તમારે ગામ તો આવશે, પણ રહેશે નહીં.” ત્યારે તે ભક્તે કહ્યું જે, “દીક.” એમ કહીને શ્રીજીને પોતાને ગામ તેડી ગયા ને ગામની ભાગોળે માંડવામાં ઉતાર્યા. પછી શ્રીજીને પોતાને ઘેર પધરાવીને થાળ કરાવીને જમાડ્યા ને કેસરચંદનાદિકે કરીને પૂજા કરી. પછી રૂપિયા પાંચસે ને ઘણાક વસ્ત્ર તે સર્વે શ્રીજીને પગે મૂક્યાં. તેને પોતે અંગીકાર કરીને ચાલ્યા, તે ગામ ગલિયાણે ગયા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૦ની લીલા)

■ શ્રીજીમહારાજ વડોદરા તથા વડતાલમાં દોઢ માસ જેટલું વિચરણ કરીને ગઢડાને માર્ગે ચાલ્યા ને ઈચ્છારામજી મહારાજને મેનામાં બેસારીને ભેળા લીધા. અને પ્રથમના મુકામે સીંજીવાડે રહ્યા ને સાબરમતી ઉતરીને જાખડે બપોરા કર્યા. ત્યાં જમીને કમિયાળે રાત રહ્યા ને ત્યાંથી ધોલેરા ગયા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૩ની લીલા)

● ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ તથા સંતો-હરિભક્તો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે મહેળાવ, પીપળાવ, ગલિયાણા થઈ

જાખડે ગયા ને ત્યાંથી ચાલ્યા, તે કમિયાળે ગયા ને રાત રહ્યા. ત્યાંથી ચાલ્યા, તે ગાંફ થઈને ભાદર નદીને કાંઠે રાત રહ્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૩ની લીલા)

● ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ તથા સંતો-હરિભક્તો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે સીંજીવાડા, વરસડા, ગલિયાણા થઈ જાખડા પધાર્યા. ત્યાં દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી પીપળી, ધોલેરા, કારિયાણી થઈ ભાવનગર પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૫ની લીલા)

● શ્રીજીમહારાજ ધર્મકુળ તથા સંતો-હરિભક્તો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે મહેળાવ, પીપળાવ, પરીએજ, ચાંગડા, પછેગામ, વટામણ થઈ જાખડે ગયા. ત્યાં ગામને પાદરે બે ઘડી ઊભા રહ્યા ને સર્વને દર્શન દીધાં. અને ત્યાંથી ચાલ્યા, તે ભોળાદ ગયા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૬ની લીલા)

● તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :

‘પ્રભુ કોઈ રીતે રાજ થાય, હરિભક્તનું મન હરખાય;
એમ કરતા વિનોદ વિશેષ. વટામણ ગયા વિશ્વેશ્વરેશ.
ખળામાં ઉતર્યા ધરિ ખાંત, જમ્યા બાટી રહ્યા તહાં રાત;
પ્રભાતે ચાલ્યા પૂરણકામ, ગિરધર ગયા જાખડે ગામ.
વેલ્ય માંહિ બિરાજીને વાલો, વિચરે વાટે ધર્મનો લાલો;
ભોગાવો ઉતરી ભગવાન, ચાલ્યા આગળ ત્યાં એક સ્થાન.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૮/૬)

મુ. જાખડા, તા. ઘોળકા, જી. અમદાવાદ.

ધંધુકામાં ધર્મકુમાર ભગવાન શ્રીહરિ

આ ધંધુકા શહેર ધોલેરાધામથી ૨૭ કી.મી.ના અંતરે આવેલું છે. આ ગામમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ૧૧ વખત પધાર્યા છે તેવો ઉલ્લેખ સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોમાં જોવા મળે છે. સં. ૧૮૬૮માં કારતક સુદ - ૧૪-૧ પના રોજ વૌઠામાં મેળો (સમૈયો) બહુ મોટા પ્રમાણમાં ભરાયો હતો. તેમાં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો, રાજાઓ તથા ગામોગામના હરિભક્તો પધાર્યા હતા. તેમાં ધંધુકા શહેરના સત્સંગીઓ પણ ગયા હતા ત્યારે શ્રીજીમહારાજની પૂજાનો લાભ લઈ ધન્ય બન્યા હતા.

શ્રીજી સમકાલીન સત્સંગીઓમાં વજાભાઈ શેઠ, ધનાભાઈ સુતાર, નરસેદાસ, નથુરામ, દલપતરામ, ઘેલો ભટ્ટ, લાલજી આ ચાર બ્રાહ્મણો તેમજ વાલાભાઈ કંસારા, કૃષ્ણ રાવજી દક્ષિણી, વગેરે પ્રસિદ્ધ હતા. જેની નોંધ લેતા સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી લખે છે :

‘શેઠ વજો ને નરસેદાસ, ઘનો સુતાર ધંધુકે વાસ; ક્ષત્રી ભક્ત મૂળ ભીમ જાણ, કણબી જેઠો સુતાર પંચાણ.’

(શ્રી ભક્તચિંતામણી : પ્રકરણ - ૧૧૮)

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ધંધુકા શહેરમાં પધરામણી

● સં. ૧૮૫૫માં નીલકંઠ વર્ણસ્વરૂપે વનવિચરણ કરતા થકા સુરત, ભરૂચ, વડોદરા, ડભોઈ, ડાકોર, ઉમરેઠ, વડતાલ, બોચાસણ, બુધેજ, ભોળાદ, ધોલેરા થઈ ધંધુકા ગામમાં પધાર્યા હતા.

● સં. ૧૮૬૪માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો તથા દાદાખાચર આદિક કાઠી દરબારો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે ઝીંઝાવદર, કારિયાણી, બરવાળા થઈ ધંધુકા પધાર્યા. અહીં હરિભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને શ્રીજીમહારાજ અમદાવાદ પધાર્યા હતા. તેનું

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ધંધુકા શહેરમાં પધરામણી

વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ
'શ્રીહરિલીલામૃત' ગ્રંથમાં લખે છે :-

‘દાદાખ્યાર આદિ અપાર, સાથે લીધા કાઠી અસવાર;
ગયા શ્રીહરિ ઉત્સાહ આણી, ઝીંઝાવદર થૈ કારિયાણી.
બરવાળે ગયા બહુનામી, ત્યાંથી ધંધુકે અક્ષરધામી;
અમદાવાદમાં અવિનાશ, થોડા દિવસ વસ્યા નવેવાસ.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૭/૧/૧૫-૧૬)

● સં. ૧૮૬૮માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે કોઠ ગામથી ચાલ્યા, તે જવારજ, બળોલ, રાયકા, ખડોળ થઈ બીજે દિવસે સવારે જ્યારે ઊઠ્યા ત્યારે તત્કાળ જ તેયાર થઈ ગયા. પરમ આનંદી સ્વભાવવાળા અવિનાશી શ્રીહરિ અશ્વ ઉપર બેઠા અને ધંધુકા ગામ આવ્યા. ત્યાં આવીને સુખભાદર નદીમાં નાહ્યા. પછી સુખદાયક પ્રભુ ચાલ્યા. પછી સુખસાગર ભક્તિપતિ પડાણા, અણિયાળી, સાલાસર થઈને સુંદરિયાણા ગામ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૪/૭૪)

● સં. ૧૮૭૧માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે સારંગપુર થઈ ધંધુકા પધાર્યા ને હરિભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી શ્રીજીમહારાજ હડાળા, કોઠ, ધોળકા થઈ જેતલપુર પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૬/૧૪)

● સં. ૧૮૭૧માં બીજીવાર શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે સારંગપુરથી ચાલ્યા, તે સુંદરિયાણા થઈ ધંધુકા પધાર્યા ને હરિભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી મહારાજ ખસતા, ખડોળ થઈ પચ્છમ પધાર્યા. તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :- ‘ગયા શ્રીહરિ સુંદરિયાણે, એક રાત રહ્યા તે ઠેકાણે; ગયા ધંધુકે ધર્મકુમાર, ત્યાંથી ખસતે ગયા સુખકાર.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૭/૪૭/૪૮)

● સં. ૧૮૭૧માં ત્રીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ભેંસજાળથી ચાલ્યા, તે વાગડ, મોરશિયા ગામ થઈ ધંધુકા પધાર્યા. ભવાનીમાતાની વાવે રાતવાસો રહ્યા. શ્રીજીમહારાજ તથા સંતો-ભક્તો અર્થે નથુરામ, દલપતરામ, ઘેલો ભટ્ટ, લાલજી આ ચાર બ્રાહ્મણો તેમજ વાલાભાઈ કંસારા, કૃષ્ણ રાવજી દક્ષિણી વગેરે સીધુ-સામાન લાવી રસોઈ કરાવીને ભગવાન શ્રીહરિ અને સંતો-હરિભક્તોને જમાડ્યા. ધંધુકાથી બીજે દિવસે શ્રીજીમહારાજ ચાલ્યા, તે રોજકા થઈ પચ્છમ પધાર્યા. તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :

‘ભક્તિતનુજ ભેંસજાળથી, સર્વે સખા લઈ નિજ સાથ;
વિચર્યા વાગડ ગામમાં, મુનિમંડળ સહ મુનિનાથ.
ગયા ત્યાંથી મોરશિયે ગામ, ત્યાંથી ધંધુકે ધર્મના ધામ;
વાવ માતા ભવાનીની જ્યાંય, રાતવાસો રહ્યા હરિ ત્યાંય.
નથુરામ ને દલપતરામ, ભટ ઘેલો ને લાલજી નામ;
ચાર વિપ્ર ને કંસારો વાલો, જેને વા’લો બહુ ધર્મલાલો.
કૃષ્ણરાવજી દક્ષણી જેહ, સૌએ સેવ્યા હરિ ધરી સ્નેહ;

ધંધુકેથી ચાલ્યા ધર્મનંદ, ગયા રોજકે આનંદકંદ.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૭/૬૩/૧-૪)

● સં. ૧૮૭૨માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે સારંગપુરથી વડતાલ જવા માટે ચાલ્યા, તે ધંધુકાને પાદર થઈને ખસ પધાર્યા ને ત્યાંથી પચ્છમ આવ્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૭૨ની લીલા)

● સં. ૧૮૭૩માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે બોટાદ, ખસ, બગડ, સુંદરિયાણા, અણિયાળી થઈ ધંધુકા પધાર્યા ને હરિભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી શ્રીજીમહારાજ ચાલ્યા, તે ખડોળ, બળોલ, જવારજ, કોઠ, ધોળકા થઈ જેતલપુર પધાર્યા.

● સં. ૧૮૭૪માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે બોટાદ, ખસ, બગડ, સુંદરિયાણા, અણિયાળી થઈ ધંધુકા પધાર્યા ને હરિભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી શ્રીજીમહારાજ ચાલ્યા, તે જવારજ, કોઠ, ધોળકા થઈ જેતલપુર પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૭૦)

● સં. ૧૮૮૦માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-હરિભક્તો સાથે પ્રબોધની એકાદશીનો ઉત્સવ કરવા વડતાલ જવા ગઢડાથી પ્રયાણ કર્યું. સંતો પાસે જલેબીનું ભાતું બંધાવીને સર્વ સંત સહિત બોટાદ પધાર્યા. ત્યાંથી ગામ અણિયાળી આવ્યા. ત્યાં રાત્રી રહીને પ્રાતઃકાળે ચાલ્યા, તે ગામ ધંધુકે પધાર્યા. ત્યાં મહાનુભાવાનંદ સ્વામીને કહ્યું જે, “સંઘ લઈને આવજો.” એમ કહીને ઘોડા દોડાવ્યાં, તે ગામ ગાંડ પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૦ની લીલા)

● સં. ૧૮૮૧માં ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ તથા સંતો-પાર્ષદો તેમજ ગામોગામના મોટા સંઘો સાથે વડતાલ શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજ, શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે ધંધુકા પધાર્યા. ત્યાં સર્વ ભક્તજનોને દર્શન આપી તેમની સેવા સ્વીકારીને ચાલ્યા તે ખસતા, જસકા થઈ રોજકા પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૬/૩૩)

● સં. ૧૮૮૫માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢડાથી ચાલ્યા, તે સારંગપુર, સુંદરિયાણા, અણિયાળી થઈ ધંધુકા વાવ ઉપર જઈને ત્યાં રાત્રી રહ્યા. ત્યાંથી બીજે દિવસે ખસતા થઈને કમિયાળા પધાર્યા. તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :

‘ધંધુકે વાવ્ય ઊપર જેને, રહ્યા રાત તહાં રાજી થેને.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૮/૪/૮)

મુ. ધંધુકા, જી. અમદાવાદ.

❁ ઝીઝરમાં સુખકારી ભગવાન શ્રીહરિ ❁

આ ઝીઝર ગામ ધોલેરાધામથી ૩૮ કી.મી.ના અંતરે આવેલું છે. આ ગામમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ૨૪ વખત પધાર્યા છે તેવો ઉલ્લેખ સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોમાં જોવા મળે છે. સં. ૧૮૬૮માં કારતક સુદ - ૧૪-૧૫ના રોજ વૌઠામાં મેળો (સમૈયો) બહુ મોટા પ્રમાણમાં ભરાયો હતો. તેમાં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો, રાજાઓ તથા ગામોગામના હરિભક્તો પધાર્યા હતા. તેમાં ઝીઝર ગામના સત્સંગીઓ પણ ગયા હતા ત્યારે શ્રીજીમહારાજની પૂજાનો લાભ લઈ ધન્ય બન્યા હતા.

શ્રીજી સમકાલીન સત્સંગીઓમાં ક્ષત્રિય ખેતોજી, જામોજી, રાજોભાઈ, ખોડાભાઈ, હોથીભાઈ, નાથજીભાઈ, શેઠ જેઠાભાઈ, ગગાભાઈ, વિપ્ર હરિશંકરભાઈ, અંબારામ વગેરે પ્રસિદ્ધ હતા. જેની નોંધ લેતા સ.ગુ. શ્રી નિધુળાનંદ સ્વામી લખે છે :

‘ક્ષત્રી ભક્ત ખેતોજી જામોજી, રૂડા રાજોભાઈ ને ખોડોજી; હોથીભાઈ નાનજીભાઈ જાહો, શેઠ જેઠો ગગો પરમાણો; દ્વિજ હરિશંકર અંબારામ, એહાદિ જન ઝીઝર ગામ.’

(શ્રી ભક્તચિંતામણી : પ્રકરણ - ૧૧૮)

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ઝીઝર ગામમાં પધરામણી

● સં. ૧૮૫૫માં નીલકંઠ વર્ણીસ્વરૂપે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ વન વિચરણ કરતા કરતા ધોલેરાથી ચાલ્યા તે, ગોરાસું, વાગડ, બાવલ ગામ થઈ ઝીઝર પધાર્યા.

(શા. સ્વામી શ્રી ઘનશ્યામસ્વરૂપદાસજી (અમદાવાદ)
રચિત શ્રીહરિ વનવિચરણ)

● સં. ૧૮૬૨માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે રોજકાથી ચાલ્યા, તે ઝીઝર આવ્યા. ઝીઝર ગામના ખોડાભાઈ વગેરે હરિભક્તો શ્રીહરિની સન્મુખ આવ્યા અને સહુએ દંડવત્ પ્રણામ કર્યા. આવેલા બધા ગદ્ગદ કંઠ થઈ ગયા અને ચરણોમાં નમી પડ્યા. સહુએ શ્રીફળ ભેટ મૂક્યા અને ફૂલહાર પહેરાવ્યા. એક જેઠા શેઠ નામે વૈશ્ય વણિક હરિભક્ત હતા. તે શ્રીહરિના ચરણોમાં નમી પડ્યા. પછી શ્રીહરિએ સહુ હરિભક્તોને

પ્રેમથી બોલાવ્યા. ત્યારે ખોડાભાઈએ શ્રીહરિને હાથ જોડીને કહ્યું, હે ધર્મકિશોર ! આપ સાંભળો, અમારા મનમાં જે અભિલાષા છે તે હું કહું છું. બધી સવારી અને સંધને સાથે લઈને આપ પ્રસન્નતાથી પહેલા ગામમાં પધારો. અમારે ઘેર ચરણ પગલાં કરીને પછી તળાવને કિનારે ઉતારો કરો.

ધર્મકુમાર શ્રીહરિએ તે બધા ભક્તોનો અપાર ભાવ દેખ્યો, એટલે પ્રથમ સહુની સાથે ગામમાં આવ્યા. ગામમાં બધો રાજમાર્ગ વિચિત્ર રીતે શણગાર્યો હતો. ગામમાં જેટલા માણસો હતા તે આવીને બજારમાં ઊભા હતા. બધા જ હાથ જોડીને પગે લાગતા અને સહુનાં હૃદયમાં આનંદ ઘણો ઊભરાતો હતો. શ્રીહરિએ તે સમયે પોતાનાં શરીર ઉપર સોનેરી વસ્ત્રો અને આભૂષણો ધારણ કર્યા હતાં. તેની શોભાને દેખીને બધા જ નરનારીઓ આશ્ચર્ય ચકિત થઈ ગયા હતા. તે વેળાની અદ્ભુત શોભા વર્ણવી શકાતી નથી. શ્રીહરિનાં શિર ઉપર

સોનેરી છત્ર ધારણ કર્યું હતું અને બંને બાજુએ મતવાલા ચામર ઢળી રહ્યાં હતાં. અલૈયા ખાયરે અને સોમલા ખાયરે ચામર ઢોળવાની સેવા કરીને સંસારના પાશ તોડી નાખ્યા. માંયા ખાયરે શ્રીહરિને શિરે છત્ર ધાર્યું હતું તે સેવાને કારણે તેઓ સુધીર ગંભીર અને સંસારથી વિરક્ત રહ્યા હતા.

દરબાર સૂરા ખાયરને પણ સંસારની વાસના તૂટી જવાથી નિરંતર તેઓ શ્રીહરિનાં આજ્ઞા વચનમાં જ પ્રેમ રાખતા હતા. જાડેજા ક્ષત્રિય દરબાર મૂળુભાઈએ પણ સંસારની આસક્તિ તોડી નાખી હતી. ઉપર કહ્યા તે ચાર કાઠી દરબારો હંમેશાં શ્રીહરિની પાસે જ રહેતા હતા. તેઓ પોતાના ગામ ગરાસનું ધ્યાન પણ શ્રીહરિની આજ્ઞાથી જ રાખતા હતા. દરબાર સોમલા ખાયરના નિત્ય સહવાસથી એક માત્રા ધાધલ નામે કાઠી પણ ત્યાગી જેવા થયા હતા. તેઓ અખંડ શ્રીહરિની સેવામાં સાથે રહેતા હતા. અલૈયા ખાયરના સમાગમથી બીજા એક કાઠી નાજા જોગિયા ત્યાગી થઈને નિરંતર શ્રીહરિની સેવા કરવા રહ્યા હતા. વળી કરિયાણા ગામના કાઠી કાળા મકવાણા પણ ત્યાગી થઈને સતત શ્રીહરિની અખંડ સેવામાં હજૂર રહ્યા હતા.

તે આઠ-અલૈયા ખાયર, સોમલા ખાયર, સૂરાખાયર, માંયા ખાયર જાડેજા મૂળુભાઈ, માત્રા ધાધલ, નાજા જોગિયા અને કાળા મકવાણા - દરબારો પૂર્વે કાલાંતરમાં લોકપાળો રહ્યા હતા. તેને શ્રીહરિ જાણતા અને તેમના નામ પણ જુદા જુદા હતા. ૧. અલૈયા ખાયર ઈંદ્ર હતા. ૨. માંયા ખાયર ધર્મરાજ હતા. ૩. સૂરાખાયર વરુણ હતા. ૪. સોમલા ખાયર કુબેર હતા. ૫. માત્રા ધાધલ ઈશાન હતા. ૬. નાજા જોગિયા અગ્નિ હતા. ૭. કાળા મકવાણા નૈઋત્ય હતા અને ૮. મૂળુભાઈ જાડેજા વાયુ હતા. જ્યારે લોકપાળોની સંખ્યા દસ કહેવી હોય તો તેમાં બે બીજા કહેવા જોઈએ. એટલે, ૯. દરબાર એભલ ખાયર સૂર્ય હતા અને જીવા ખાયર શેષ હતા. શ્રીહરિ આ ભૂલોકમાં તેમને માટે તો પધાર્યા હતા એટલે તેમાંથી સાતને તો આ લોકમાં પણ રાજા જ કર્યા હતા. શ્રીહરિએ તે લોકપાળોનું સામર્થ્ય ઢાંકી દઈને સાધારણ મનુષ્યના જેવા તેમને રાખ્યા હતા.

૦ ભક્ત-અભક્તના લક્ષણ :

જેને અવિદ્યા અથવા માયા કહેવાય છે, તેના ગુણને લીધે દેહમાં અહંભાવ અને ઘર વગેરેમાં મમત્વ ભાવ આવી જાય છે. એટલે તે ભક્તોને પણ શ્રીહરિની સાથે કાયમનો જોગ રહેવાથી ક્યારેક અહં ભાવ કે મમત્વ આવી જાતું હતું. અને તેને લીધે જ શ્રીહરિ વિવિધ પ્રકારનાં ચરિત્ર કરતા હતા. શ્રીહરિનાં પાકા ભક્ત જે સત્સંગી હતા તે શ્રીહરિનાં ચરિત્રોને પ્રેમ ભક્તિ ભર્યા અને મોક્ષરૂપ માનતા અને અપાર પ્રેમ કરીને તેને સાંભળતા હતા. જે કોઈ મનુષ્ય ભગવાનનો કે ભગવાનના ભક્તનો દોષ જુએ છે, અભાવ લે છે તેની બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ થઈ જાય છે. ભગવાન અને ભગવાનના ભક્તની રીત અલોકિક હોય છે. તે પાકા ભક્તને ક્યારેય વિપરીત પડતી નથી. ભક્તની અને ભગવાનની વાતો ભક્તજનને અત્યંત સુખદાયક થાય છે. પણ તે જ વાતો અભક્તને તો ઝેર જેવી લાગે છે. તે અભક્ત ભક્તની અને ભગવાનની નિંદા કરીને સંસારરૂપી કૂવામાં પડે છે. જે લોકો ભક્તનો અને ભગવાનનો દોષ ગ્રહણ કરે છે તેને તો જમદૂતો ગુસ્સે થઈને

ખૂબ જ મારે છે.

વસ્તુતાએ જીવ તો શુદ્ધ જ છે. તે અજર, અમર, અવિનાશી, અચ્છેદ્ય, અભેદ્ય અને અગ્રાહ્ય છે. તેને એક ભગવાન સિવાય અન્ય કાળ-કર્મ આદિ કોઈનો ભય નથી. કર્મફળપ્રદાતા પણ પરમેશ્વર જ છે. તેઓ જીવને જે જે યોનિમાં શરીર આપે છે તેને પરવશ થઈને ભોગવે છે. એટલે પરમેશ્વર તેને તેવાં શરીરમાં કેદ રાખે છે. જ્યારે જીવ પરમેશ્વરનું ભજન કરવા લાગી જાય છે ત્યારે તેના લખચોરાશીના બધા જ દેહ છૂટી જાય છે અને તેને જ કર્મબંધન કહેવાય છે. મનુષ્ય જ્યાં સુધી પરમેશ્વરનું શરણ-આશ્રય રાખે છે ત્યાં સુધી તેને કોઈ પણ કર્મ બંધનરૂપ થાતું નથી અને જો તે પરમેશ્વરનું શરણ તજ દે છે તો તરત જ તેને કર્મ બંધન કર્તા થાય છે. પરમેશ્વરની રીત તો અનેક પ્રકારની હોય છે. તેની યથાર્થતાનો નિર્ધાર કોણ કરે ? જેમ કોઈ માણસ આકાશને બાથ ભરીને તેને કબજે કરે તેનાં જેવું ભગવાનની યથાર્થ રીતનું પણ છે. ભગવાન, સંતો અને શાસ્ત્ર જે આજ્ઞા કરે તે પ્રમાણે પ્રેમથી રહેવું. ભગવાનના દાસ થઈને રહેવું, તેનું નામ જ સર્વોપરિ સમજણ છે.

૦ સંત-હરિભક્તની સમજણ વિષે :

ભગવાનમાં દાસભાવ સિવાયની જે સમજણ છે તે તો ભવબંધન કરાવનારું કર્મ કહેવાય છે. જે આત્મસ્વરૂપે થઈને વર્તે છે પણ તે જો ભગવાનનો દાસ થઈને વરતતો નથી, તો તે જે કેવળ આત્મસ્વરૂપે વર્તે છે તેને કર્મનું બંધન તો લાગવાનું જ છે. અને જે આત્મસ્વરૂપે થઈને ભગવાનનો દાસ થઈને વર્તે છે તો તેને અહોનિશ આનંદ જ રહે છે. અને તે જ ભગવાનનો સુદૃઢ ભક્ત કહેવાય પણ તે ક્યારેય ભગવાનનાં આજ્ઞાવચનની અવજા ન કરે. ભગવાનનાં આજ્ઞા વચનનું જ દિનપ્રતિદિન પ્રતિપાદન કરતો રહે.

જેને વચન પ્રમાણે રહેવાનું જેટલું તાન હોય છે તેને ભગવાન તેવો મહાન સમર્થ કરે છે. અત્યારે જે સંતો છે. હરિભક્તો છે તેમને ભગવાનનાં આજ્ઞા-વચનમાં રહેવાનું પૂરું તાન છે. તે તાનને લીધે જ બધા સંત હરિભક્તો સર્વોપરિ છે અને સર્વોપરિ મોક્ષને પામે છે. તેઓ શ્રીહરિનાં વચનોને સર્વોપરિ માને છે એટલે તેમને સંસારના ફેરા ફરવાના રહેતા નથી. આવા હરિભક્તોને માટે જ શ્રીહરિ જુદા જુદા પ્રદેશોમાં અને ગામોમાં ફરતા રહે છે અને તે ફરીને પણ હરિભક્તોના મનોરથોને પૂરા કરે છે. તેનાથી અનેક જીવોનો ઉદ્ધાર થાય છે અને પછીથી લોકોમાં સત્સંગ પણ થાય છે. આવી બાબતને કુબુદ્ધિ લોકો સમજી શકતા નથી. તેઓ તો પાખંડની ભાવનાથી જ જૂએ છે. ભગવાનમાં જેવી ભાવના કરે છે તેવો તે જીવનો મોક્ષ થાય છે. ભગવાન અને તેમના ભક્તો તો સદા નિર્દોષ જ હોય છે. તેઓ કોઈનું અનિષ્ટ યાદતા નથી. દીવો અને મણિ જેમ અજવાળું કરે છે તેમ ભગવાનનો ભક્ત ભગવાનના ગુણોને પ્રકાશે છે - કહે છે. તેમાં જે કુબુદ્ધિ જીવ છે તેનો દીવામાં પડતા પતંગિયાની જેમ વિનાશ થાય છે. પતંગિયા બળી મરે છે તેમાં દીવાનો કોઈ દોષ નથી. તેમ જ આ સત્સંગ તો નિર્દોષ છે. કુબુદ્ધિ લોકો તેના ઉપર રોષ રાખે છે પણ તેઓ પોતાના પાપોથી જ બળીને નાશ પામે છે.

શ્રીહરિ દરબાર ખોડાભાઈના દરબારગઢમાં હેતથી આવ્યા.

તેણે પલંગ બિછાવી દીધો ત્યારે કરુણાનિધિ તેના ઉપર બેઠા.

પોતાની સંપત્તિને અનુસારે પ્રેમથી શ્રીહરિની પૂજા કરી. કેસર યુક્ત ચંદન ચરચ્યું અને ફૂલહાર પહેરાવ્યા. કપૂરથી આરતી કરી અને અત્યંત દીનભાવે હાથ જોડીને સ્તુતિ કરી. તે દેખીને શ્રીહરિ તેના ઉપર રાજી થયા. પછી સંતો, વર્ણી અને પાર્ષદો, એ બધાની પૂજા કરી. પૂજાના જે યોગ્ય ઉપચારો જોઈએ તે બધા તેમણે એકત્ર કર્યા હતા. સત્સંગની જે રીત હતી, તેમાં ખોડાભાઈનું કાંઈ પણ અજાણ્યું ન હતું. કેટલાક ભક્તો તો ઘરમાં જેવી સંપત્તિ હોય તે પ્રમાણે સેવા કરતા.

ભક્તિભાવ વિનાની સેવા કદાચ કરોડોની હોય, તો પણ શ્રીહરિ તેને સ્વીકારતા નહિ, જે ભક્તને એક મોક્ષનો જ બપ હોય તેની સેવાને સ્વીકારતા હતા. કેટલાકને મોક્ષનો બપ અપાર હોય, જ્ઞાનની વાતો તો અત્યંત અપાર કરે, બીજામાં અનંત ખામીઓ દેખાડે પણ પોતાની ખામીને ક્યારેય સ્વીકારે નહિ. પોતાના ઘરમાં કરોડોનો ધનભંડાર ભર્યો હોય પણ ભગવાનને માટે અને સંતોને માટે લગારેય ખર્ચ કરે નહિ, તેના પોતાના જ સંબંધી હરિભક્ત હોય તેની સાથે શત્રુભાવ રાખતા હોય. બીજાની તો વાત જ શી કહેવી? આવો જે અત્યંત કૃપણ હોય, નખથી શિખા સુધી લોભનો જ જે રાશિ (ઢગલો) હોય, પોતામાં રહેલા દોષોને ક્યારેય તપાસતો ન હોય. પોતાની ધનાઢ્યતાનું મહત્ત્વ માનતો હોય, અને સત્સંગી એવું નામ પણ ધરાવનારો તે જો હરિભક્ત હોવા છતાં આવો હોય તો તેમાં તે ઘણી મોટી ખોટ કહેવાય.

ભલે તે પણ ધનાઢ્ય હોય, જેને અન્નવસ્ત્ર આદિની કાંઈ ખોટ ન હોય, એવા તો અનંત અને અપાર સત્સંગીઓ હોય, શ્રીહરિ તે બધા હરિભક્તોની સંભાળ રાખતા હતા. તેમાં પણ અનંત જીવોનો મોક્ષ કરવાને માટે કોઈક ભક્તને શ્રીહરિ અધિકાર (ઐશ્વર્ય) આપતા. શ્રીહરિને તો અનેક જીવોનો મોક્ષ કરવાનું જ એક તાન રહેતું. તે સિવાય બીજી કાંઈ ઓળખાણ રાખતા નહિ. કોઈક હરિભક્તને કાંઈ દુઃખ આવી પડ્યું હોય, અને તે વખતે તેને બીજો કોઈ આધાર ન હોય, તો તેવા દુઃખી ભક્તના આધાર માટે શ્રીહરિ કોઈને કાંઈ અધિકાર (ઐશ્વર્ય) આપતા હતા. તેવો અધિકાર કોઈ એકને આપ્યો કે બેને આપ્યો, જે ઘણો મહત્ત્વપૂર્ણ અને જોરદાર હતો, પણ પછી તો લોકો દોડીને તેને પૂજવા લાગ્યા. માણસની ઈચ્છાનો તો કોઈ પાર હોતો નથી. તે તો અનંત બ્રહ્માંડોના ભોગોને પણ ઈચ્છે, જેમ ભોગોનો પાર નથી તેમ ઈચ્છાઓનો પણ પાર નથી.

આ જીવે એક એક યોનિમાં જઈને અનંત જન્મ લીધા છે. તોએ તેના ભોગની વાસના પૂરી થઈ નથી. દિન પ્રતિદિન આસક્તિ વધતી જ રહી છે. સુખને ભોગવતાં ભોગવતાં પણ સુખ કરતાં વધારે તો તે દુઃખોને સહે છે. છતાં જગતને તેવા દુઃખથી ભરેલા સુખનો લગારેય અભાવ આવતો નથી. નરકમાં પડ્યો હોય ત્યારે પણ નરકભર્યા સુખને ભોગવવાનો તે ભૂખ્યો રહેતો હોય છે. ભગવાનની માયાનું બળ અપાર છે. જીવ જે યોનિમાં જાય છે ત્યાં તે બંધાઈ જાય છે અને તેમાં જ વધારે સુખ માને છે. તેના વિના બીજું કોઈ સુખ તેને દેખાતું નથી. સુખનો કોઈ એક નિર્ધાર (માપદંડ) નથી હોતો. જેવી યોનિ હોય તેવું તેમાં સુખ તૈયાર જ હોય અને તે સુખમાં પણ દુઃખ તો તેના કરતાં કરોડગણું વધારે હોય છે અને તે પણ તરત જ એક જ દિવસમાં

આવીને ઊભું રહેતું હોય છે. જીવને તેનું પોતાનું જ શરીર કેટલું

દુઃખ દે છે? છતાં જીવ શરીરમાં સુખ માનતો હોય છે. આનું નામ જ અજ્ઞાનનો કોટ-કિલ્લો છે. તેને કોઈ પોતે પણ મિથ્યા કરી શકતો નથી.

જીવ આપ મેળે જે કર્મ કરે છે તે સુખને મેળવવા માટે જ કરે છે, પરંતુ તે સુખની અંદર પણ અપાર દુઃખ આવે છે. છતાં તે દુઃખને જીવ લગારેય ગણતો નથી. આવું મહાન ભયંકર મોહનું અંધારું છે તે મોહને ટાળવા માટે સંતો સિવાય અન્ય કોઈ વિચાર આપતું નથી. સંતો પાસેથી જ્યારે જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે તે અજ્ઞાનનું અંધારું ટળી જાય છે. અને તે પછી મનુષ્ય સત્સંગી થાય છે અને તેને મોક્ષનો રંગ અધિક ચઢે છે. પછી મોક્ષમાર્ગમાં જે જે વિઘ્ન કરે છે તેને તે પોતાના શત્રુ માને છે. જ્યાં મોક્ષનું થાણું જણાય ત્યાં તે મુમુક્ષુ તન અને ધનનું દાન કરે છે. જેને મોક્ષ દેનારા ગુરુ માને છે તેની આગળ તે મુમુક્ષુ ક્યારેય મનને ચોરતો નથી. સત્સંગનાં જેટલાં વ્રતમાન નિયમો છે તેમાં તે તત્પર થઈને રહે અને શ્રીહરિની આજ્ઞા પ્રમાણે પોતાના ગુરુની સેવા કરે.

સેવક જે રીતે ગુરુમાં નિશ્છળ મને પૂજ્યભાવ રાખે તે રીતે જ ગુરુ પણ નિરંતર સેવકની સંભાળ રાખે. તે રીતે ગુરુ અને શિષ્યનું હેત દિનપ્રતિદિન ઘણું જ વધતું રહે અને તેમાં જો ગુરુ કે શિષ્ય મનને ચોરે તો તે હેત ઘટી જાય છે. શિષ્યને જ્યારે ગુરુમાં વધારે પડતો લોભ દેખાય છે ત્યારે શિષ્યનું મન પાછું પડી જાય છે અને પરસ્પર વિશ્વાસ કે ભાવના રહેતી નથી. અને તેનો અહોભાવ પણ રહેતો નથી. પરમેશ્વર જે જે ચરિત્ર કરે છે તેની રીત તો ઘણી અલૌકિક હોય છે. તે ચરિત્રોમાં કોઈ દોષોને કલ્પતું નથી અને જો દોષારોપણ કરે તો તેને તેનું ફળ ભોગવવું પડે છે. ગુરુનાં લક્ષણ પ્રમાણે જે યથાર્થપણે રહે તે સાચા ગુરુ કહેવાય છે. ત્યાગીની રીત પ્રમાણે ત્યાગીએ રહેવું જોઈએ અને ગૃહસ્થની રીત પ્રમાણે ગૃહસ્થે ચાલવું જોઈએ.

‘દોષિ પ્રકાર કે ગુરુ સો રહાયે, શાસ્ત્રમે પ્રસિદ્ધ સો કહાયે; તાર્મે ધન ત્રિયવંત ગુરુ જેહી, ભવ બ્રહ્મા સમ સમર્થ તેહી. બંધે ગુરુ કહાવત તેહુ, શાસ્ત્ર કો સિદ્ધાંત સળ એહુ; બંધેસે બંધન દોનું જોઈ, તોડી દેવાત ન જન કે સોઈ. બંધે સો પ્રતિમારૂપ કહાવે, શાસ્ત્ર રીતકર તેહિ પૂજાવે; વેદ કે વચન કરીકે તાર્મે, હરિ પ્રવેશ કરી રહત હે ચાર્મે.’

ત્યાગી = સ્ત્રીધનનો ત્યાગ કરનારા અને ગૃહસ્થ = સ્ત્રીધનને રાખનારા એમ બે પ્રકારના ગુરુઓ આ લોકમાં હોય છે. તે શાસ્ત્રોમાં પ્રસિદ્ધ રીતે કહ્યા છે. તેમાં જે ગુરુ ધન-સ્ત્રી યુક્ત હોય છે તે શિવ કે બ્રહ્મા જેવા સમર્થ હોય તો પણ તે ગુરુ (ગૃહસ્થાશ્રમી સ્થિતિથી) બદ્ધ કહેવાય છે. એવો બધા જ શાસ્ત્રોનો સિદ્ધાંત છે. જે પોતે બદ્ધ (ધન-સ્ત્રીના પ્રસંગ યુક્ત) હોય છે. તેનાથી જનોના એ બે પ્રકારના બંધન તોડી શકાતા નથી. તે બદ્ધ (ગૃહી) ગુરુ પ્રતિમારૂપ કહેવાય છે. શાસ્ત્રની રીત પ્રમાણે તેની પૂજા કરાય છે. વેદના વચન પ્રમાણે ભગવાન શ્રીહરિ તેમાં પ્રવેશ કરીને રહે છે.

પૂજા કરનારો જો નિયમોને પાળીને તેને પૂજે અને બીજામાં ક્યાંય પ્રતિતિ (વિશ્વાસ-નિષ્ઠા) ન રાખે તો પ્રત્યક્ષ શ્રીહરિ તેના દ્વારાએ કરોડો જીવોનો ઉદ્ધાર કરે છે. એક વિશ્વાસ હોવો જોઈએ અને બીજા

નિયમ પાળવા જોઈએ, તે બેના વિના કોઈ કાળે સત્ત્વરે મોક્ષ

થાતો નથી. કેટલાક કુમતિ લોકો આપ ડહાપણથી તેવું બોલે છે કે જો નિયમ પાળ્યા વિના ઉદ્ધાર ન થાતો હોય તો ગુરુના કરતા વધારે સામર્થ્ય તો નિયમોનું ગણાય, પછી ગુરુની જરૂર શી ? પણ મોટા સંતો તેવા તર્કને માનતા નથી. તેવું બોલનારાને તો માયિક બુદ્ધિવાળા અને પશુના જેવા જાણવા તેમ સંતો કહે છે. જે પરમેશ્વર સહુનું કારણ છે તે જ્યારે પ્રકટ થાય છે ત્યારે તેમનાં વચન જ અધિક પ્રમાણરૂપ ગણાય અને તે વચનોમાં જ વેદાદિશાસ્ત્રોનું રહસ્ય રહ્યું છે. તે પ્રકટ પરમેશ્વર જ વેદ, શાસ્ત્ર, પુરાણ, સ્મૃતિ, જપ, તપ, તીર્થ, વ્રત, યોગ અને યજ્ઞાદિ બધું છે. પરમેશ્વર શ્રીહરિ પ્રકટ થઈને જે જે રીતને પ્રવર્તાવે છે તે મોક્ષદાયક છે, એવો વેદાદિ શાસ્ત્રોનો સિદ્ધાંત છે. જે ભગવાનના એકાંતિક ભક્ત છે તે એ બધી રીતોને જાણે છે. ભગવાને પ્રવર્તાવેલી રીતને જોઈને તે ભક્તો મનમાં અત્યંત પ્રસન્ન થાય છે.

દરબાર ખોડાભાઈને ઘેર પધરામણી કરીને શ્રીહરિ ચાલતા થયા. પછી ગામના બીજા હરિભક્તોને ઘેર પણ પધરામણી કરીને ગામની બહાર ઉતારે આવ્યા. તળાવને કિનારે વડલાની અને પીપરના વૃક્ષોની સુંદર છાયા હતી. ત્યાં આવીને અશ્વ ઉપરથી નીચે ઊતર્યા. એક પલંગ બિછાવી દીધો. શ્રીહરિ તેના ઉપર બેઠા. પછી પીપરની છાયા હતી ત્યાં ચંદની ખેંચીને બાંધી દીધી. શ્રીહરિ ત્યાં બે ઘડી બેઠા. સર્વ ભક્તોને દર્શન દીધાં. તે વેળાએ જેઠા શેઠ આવ્યા અને તેમણે ભાવથી પૂજા કરી. તેની બધી જ્ઞાતિ (નાત) મોઢ વૈષ્ણવ કહેવાતી. તેમાં વૈષ્ણવપણું તો નામ માત્રનું જ હતું. વૈષ્ણવ ધર્મ તો ઘણો જ શુદ્ધ છે. તેમાં પરસ્પરીને માતા સમાન ગણવામાં આવે છે.

દારૂ, માંસ અને ચોરી ક્યારેય કરવી નહિ. વિધવા સ્ત્રીનો સ્પર્શ પણ કરવો નહિ. માથે ગમે તેવું દુઃખ આવી પડે તો પણ ક્યારેય આત્મઘાત ન કરવો. પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો અને છઠ્ઠું મન, તેને ભગવાનની સેવામાં રાખવા અર્થાત્ પરમેશ્વર પરાયણ કરવા. શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ અને ગંધ, એ પંચ વિષય પણ ભગવાન સંબંધી જ ગ્રહણ કરવા. ભગવાનની મૂર્તિ સિવાય મનને બીજે ક્યાંય જવા દેવું નહિ. જે કોઈ પણ જાતનું સુખ કહેવાતું હોય તે બધું ભગવાનની મૂર્તિમાં જ અનુભવવું. ક્યારેય કોઈનો વિશ્વાસઘાત કરવો નહિ. બરા વૈષ્ણવે તો પરસ્પરી માત્રને મા, બેન અને પુત્રીના સમાન માનવી. સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ નાના મોટા જીવ પ્રાણીમાત્રની હિંસાને તો દૂરથી જ તજી દેવી. ભગવાન સિવાયનાં કોઈપણ સુખમાં ભાવ થાય નહિ અને સંસારનાં બધા જ સુખોનો અભાવ રહે.

ભગવાન સિવાયના રસ માત્રને ઊલટી કરેલા અન્ન જેવા જોવા. અને જીવ પ્રાણીમાત્રમાં ગાઢ મિત્રના જેવી ભાવના રાખવી. મન, કર્મ અને વચને કરીને ક્યારેય કોઈનો દ્રોહ ન કરવો. ભગવાનના ભક્તોને દેખીને મનમાં પ્રેમભર્યાં પૂજ્યભાવ લાવવો. જેટલી જાતના વ્યસન કહેવાતા હોય, તે બધાને તજી દેવા, અને ભાંડ તથા ભવાઈને જોવાં નહિ. આવા નિયમ પાળનારો ભાગ્યશાળી વૈષ્ણવ કહેવાય છે. પોતાના માતાપિતા કે બહેનનો કોઈ વેષ ધારણ કરે, તો પોતાનાં મનમાં જેવો ખેદ થાય તેવો ખેદ કોઈ ભગવાનનો વેષ ધારે તો થવો જોઈએ. અર્થાત્ ભગવાનનો વેષધારી રહેલાને નિહાળીને ક્યારેય જોવા નહિ. ભગવાન આપણા પિતાના પણ પિતા છે અને ભગવાનના પત્ની રાધિકાજી અને લક્ષ્મીજી આપણી માતાની પણ માતા છે.

ગોપીઓ આપણી બહેનો છે અને નંદજી તથા યશોદાની તો વાત

શી કહેવી ?

ભગવાનના અવતારોના વેષને વૈષ્ણવ ભક્ત ક્યારેય જુએ નહિ. ઉપાસક ભક્ત થઈને જો તે વેષને જુએ છે, તો તેને મ્લેચ્છ-પતિત સમજવો. જે ગુરુ થઈને બેઠા હોય અને આવા મોક્ષનાં રહસ્યને જો તેઓ જાણતા ન હોય, તો તે ગુરુ તો ઘોર અંધારા જેવા અજ્ઞાની કહેવાય અને નિયમ ધર્મને પાળતા નહિ હોવાથી અંતે જમપુરીમાં જ જવાના. જેવો ગુરુનો મોક્ષ થાય તેવો જ શિષ્યનો પણ મોક્ષ થાય છે. તેમાં કોઈ સંદેહ નથી. આ અમે તો નજરે દેખાય તેવું કહીએ છીએ. જેવું ઝાડ હોય તેવું ફળ આવે. જ્ઞાની પુરુષો મનમાં વિચારે છે કે જગતમાં ભગવાન સિવાયના અન્ય વિષયોથી આખું બ્રહ્માંડ ભર્યું છે. કેટલાક વિષય આંખથી દેખાય છે કેટલાક કાનથી સંભળાય છે. નિપુણ મનુષ્યને સ્વપ્નમાં સિંહ અને સર્પ આદિક કેટલાક નવીન વિષય પણ દેખાય છે.

૦ સાચું પરમેશ્વરપણું, ગુરુપણું ને સંતપણું :

સુખદાયક એવી ભગવાનની એક મૂર્તિ જ દેખાય તેને 'બ્રહ્મસંબંધ' કહેવાય છે. ભગવાન સિવાયનો જે બ્રહ્મસંબંધ છે તે તો વિષય ભોગવવા માટેનો છે. ગુરુના જે કોઈ પણ શિષ્ય પુરુષ કે સ્ત્રી હોય, તેમાં બધા જ પુરુષો ગુરુની દૃષ્ટિમાં પુત્ર છે અને બધી જ સ્ત્રીઓ ગુરુની દૃષ્ટિમાં પુત્રી છે. ગુરુને ભગવાનનું યથાર્થ જ્ઞાન હોય અને ધર્મનિયમ પાળવા ઉપર જ તાન હોય, શિષ્યને ધર્મનિયમમાં રાખે. સ્વયં ધર્મનિયમમાં વર્તે અને શિષ્યોને પણ વર્તાવે. એવા ગુરુ અને શિષ્ય. બંનેનો ઉદ્ધાર થાય છે. તેમાં લગારેય સંદેહ નથી. જ્યાં આવો સત્સંગ થાતો હોય તે તરફ ભગવાન અવશ્ય પ્રકટ થાય છે. જેમાં જે દેવત હોય તે તો તેના વર્તન ઉપરથી દેખાઈ આવે છે. કોઈનું નામ ચક્રવર્તી રાખવામાં આવે, તો તેથી કાંઈ તે ચક્રવર્તી થઈ જતો નથી. કોઈનું નામ 'હરિ' આવું રાખવામાં આવે તો તેનાથી તે કાંઈ 'હરિ' (પરમેશ્વર) થઈ શકતો નથી. કોઈને 'ગુરુ' કહેવાથી તે કાંઈ ગુરુ બની શકતો નથી તેમજ 'સંત' કહેવાથી કાંઈ કોઈ સંત થતા નથી. પરમેશ્વરપણું, ગુરુપણું અને સંતપણું તો તેના તેના ગુણોના ઉપરથી જાહેર જણાય છે.

જેમાં જે ગુણ રહ્યા હોય તે પ્રકટ દેખાય છે. જેમ સૂર્યનો પ્રકાશ રૂપ ગુણ પ્રત્યક્ષ દેખાય છે. એવી તો અનંત વાતો હોય છે. રાજાને ઘેર જન્મ થયો હોય તો તે બાળક કેવળ નામ માત્રથી જ રાજા કહેવાય. પણ જ્યારે તેમાં રાજાના બરા ગુણ આવે ત્યારે તે રાજાના પદને લાયક બને છે. કરેલાં કર્મને લીધે કાંઈ પરમેશ્વર (હરિ) થવાતું નથી. પરમેશ્વર (હરિ) તો એક જ છે અને જો કર્મે કરીને પરમેશ્વર થવાતું હોય, તો જગતમાં પરમેશ્વર ઘણા જ થઈ જાત. જીવ તો સદાને માટે જીવ જ રહેવાનો છે. ભગવાનનાં ભજનનાં પ્રતાપથી જીવનાં બધા પાપ બળી જાય છે અને તેમાં અક્ષરનાં ગુણ આવે છે. ભજનનાં પ્રતાપથી જીવ એટલી મોટાઈને પામે છે. જ્યારે ભગવાનની કૃપાદૃષ્ટિ થાય ત્યારે ક્યારેક તે અંતર્યામી પણ થઈ શકે છે. ભગવાનનાં બળને લીધે તો જીવ એક પળવારમાં અનંત બ્રહ્માંડોની રચના પણ કરી શકે છે.

ધીરજવાળો તે ભક્ત ભગવાનનું બળ માથે લઈને તો અત્યંત સમર્થ થઈ શકે છે અને મનમાં જેવો સંકલ્પ કરે છે તેવી સફળતા તેને

મળે છે. ભગવાનના ચિહ્ન સિવાયના બીજા ચિહ્ન તેને ફરીને મળે છે. ઉપાસના કરનારો ભક્ત જેવા ભગવાનને સમર્થ સમજે છે, તેવું સામર્થ્ય કે તેવા ગુણ તેમાં આવે છે. ભક્તને આવું સામર્થ્ય આપે છે છતાં ભગવાન તો તેના કરતા અધિક અપાર સમર્થ રહે છે. જેનો કોઈ પાર પામી શકતું નથી. એટલા માટે જ ભગવાન અતિશય સમર્થ છે અને સહુનાં શિરસાવંધ-પૂજ્ય કહેવાય છે. જ્યારે ભક્ત આવી રીતે ભગવાનને સમજે છે ત્યારે તે સ્વયં બ્રહ્મને સમાન થાય છે. તે ભક્તમાં જેમ વધારે સામર્થ્ય આવે છે તેમ તે ભગવાનનો વધારે ડર રાખે છે. ભગવાનનો અને સંતોનો દાસ થઈને તે રહે છે ક્યારેય કોઈ ભક્તજનને તે દબાવતો નથી. ‘અક્ષરથી લઈને અણુપર્યંતમાં, વ્યાપક શ્રીહરિ અંતર્યામીપણે રહે છે. સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ કાષ્ઠમાં જેમ અગ્નિ વ્યાપીને રહ્યો છે અથવા આકાશ રહિત જેમ કોઈ વસ્તુ રહેતી નથી. તેમ તે ભગવાન સર્વત્ર અંતર્યામીપણે રહ્યા છે.’ આવું તે ભક્ત જાણે છે.

૦ ભગવદ્ મહિમા તથા ભક્ત લક્ષણ :

ભગવાન અંતર્યામીપણે અણુ અણુમાં વ્યાપીને રહ્યા છે અને અક્ષરથી પણ તે અત્યંત પર છે. તે પરપણું અક્ષરમાં નથી હોતું. ભગવાન જેટલું આપે છે તેટલું જ સામર્થ્ય અક્ષર પ્રકટ કરી શકે છે. પણ ભગવાનનું સામર્થ્ય તો અપાર છે. જો અક્ષરમાં ઐશ્વર્યનું લગારેક પણ માન આવે છે તો ભગવાન સત્વરે તે ઐશ્વર્યને હરી લે છે. ભગવાનમાં આવી અનંત કળાઓ રહી છે. આવું ભગવાનનાં સ્વરૂપનું જેને જ્ઞાન હોય તે સાચો વૈષ્ણવ છે. જ્યારે સાચા વૈષ્ણવ મળે છે ત્યારે ગુણ વિના તેનું પ્રમાણ થાતું નથી.

ઝીઝરમાં જેઠા શેઠ શ્રીહરિની પૂજા કરી ત્યારે થાળમાં ભરીને જે મેવા લાવ્યા હતા તે શ્રીહરિની આગળ અર્પણ કર્યા. પછી તેણે હાથ જોડીને શ્રીહરિને કહ્યું, આપે અમને સાચા વૈષ્ણવ કર્યા છે. આ જગતમાં જે ખોટા વૈષ્ણવ છે તે પણ હવે ઓળખાઈ ગયા છે. ઉપલક વૈષ્ણવનો વેષ લઈને તેઓ પરસ્પર ઠગે છે. કેવળ ઉદર અને શિષ્નને તૃપ્ત કરે છે. તેમાં નિયમ ધર્મનો લેશમાત્ર પણ રહ્યો નથી. કામ અને ભોગપ્રધાન સેવાને સમય સમય પ્રમાણે કરે છે. કામને ભગવાન માનીને વિચારપૂર્વક લાલજીની સેવા રાખી છે. લાલજી ભાળ સ્વરૂપ છે. બાળક ઉપર સહેજે જ હેત થાય. બાળકમાં જેવું હેત થાય તેવું હેત મોટામાં નથી થાતું.

બાળ સ્વરૂપે કપડાં પહેર્યા હોય કે ન પહેર્યા હોય, છતાં તે ઘણા સુશોભિત જણાય છે. બાળક જે કાંઈ યોગ્ય કે અયોગ્ય ચેષ્ટા કરે, કોઈ તેનો અવગુણ જોતા નથી. બાળક સ્વાભાવિક રીતે જે કાંઈ ક્રિયા કરે છે તે મનુષ્યમાત્રને ગમી જાય છે. મનુષ્યમાત્રની મનોવૃત્તિ બાળકમાં વગર લોભાવ્યે લોભાઈ જાય છે. બાળક થઈને કાંઈ અનીતિ કરે તો પણ કોઈને તેનો અવગુણ આવતો નથી. બાળકનું નખશિખ રૂપ જોયા પછી પણ તે બાળક જોનારાને નિર્દોષ જ લાગે છે. જગતમાં જે જે બાળક કહેવાય છે તેમાં સહુનું મન લોભાઈ જાય છે. બાળકનું કોઈ એવું આચરણ નથી હોતું કે જેને જોઈને લોકોને તેમાં અણગમો થાય. બાળકના દેખતા મોટી ઉંમરના મનુષ્ય ચાહે તેવું આચરણ કરે, બાળકને તેનો દોષ દેખાતો નથી. એટલે ‘બાળક નિર્દોષ છે’ એમ બાળકના ગુણ દેખાય છે.

બાલ્યવયના લાલજી તે અપાર સમર્થ હતા, તેમણે પૂતનાનો તો તરત જ ઉદ્ધાર કરી દીધો હતો. શ્રીવલ્લભાચાર્ય ઘણા બળશાળી થયા. તેમણે બાળલાલજીમાં એવા અનંતગુણ દેખ્યા. વિહ્વલનાથજી અને ગોપીનાથજી, એ બે વલ્લભાચાર્યના પુત્ર હતા. તે બંનેએ એકાંતિક વૈષ્ણવ દાસનું રહસ્ય પ્રકાશિત કર્યું નથી. તૈલંગ (આંધ્ર) પ્રદેશમાં વિપ્રોમાં ગોસ્વામી નામે એક વિપ્રનો પ્રકાર છે. તે ગોસ્વામી કુળના લક્ષ્મણ ભટ્ટ નામે એક વિપ્ર હતા. તે પોતાની પત્નીની સાથે તીર્થોમાં ફરતાં ફરતાં કાશી આવ્યા અને ત્યાં વસી ગયા. લક્ષ્મણ ભટ્ટની પત્નીને સાત માસનો ગર્ભ હતો ત્યારે કાશીમાં રાજસત્તા માટેનો ઉપદ્રવ થયો. એટલે તેઓ કોઈ નિર્ભય સ્થાનમાં જતા રહ્યા.

જ્યારે દેશકાળ નિરુપદ્રવ થયા ત્યારે તેઓ પાછા કાશીમાં આવ્યા. ગર્ભને દસ માસ પૂરા થયા ત્યારે બાળક-પુત્રનો જન્મ થયો. વિક્રમ સંવત ૧૫૩૫ના ઉત્તરાયણનાં સૂર્ય હતા ત્યારે વૈશાખ વદિ-૧૧ રવિવારે ધનિષ્ઠા નક્ષત્રમાં તે જન્મ થયો હતો. જોનારા લોકોને તે બાળક વલ્લભ (પ્રિય) લાગતો, નગરનાં લોકોનાં મનને પોતાના તરફ ખેંચતો અને માતા પિતાની ઢળતી ઉંમરે તેનો જન્મ થયો હતો. તેથી તેનું નામ વલ્લભ (શ્રીવલ્લભ) રાખ્યું હતું. તે બાળક સહુનાં મનને ભાવી ગયો. નગરની જે સ્ત્રીઓ તેને દેખતી તે તેને અતિશય પ્રેમ ભાવથી રમાડતી. તે બાળકના જ્યારે આઠ વરસ થયા ત્યારે તેનો યજ્ઞોપવીત સંસ્કાર કર્યો. એક વખત સૂતેલા પિતા લક્ષ્મણ ભટ્ટને સ્વપ્ન આવ્યું.

ભગવાન પુરુષોત્તમે ભવિષ્યમાં થવાની બધી વાત તે ભટ્ટને કહી. “તમારો આ પુત્ર સાધારણ મનુષ્ય નથી. ૨૧. આ સાક્ષાત્ અગ્નિનો અવતાર છે અને તેથી જ તે સહુને વલ્લભ (પ્રિય) લાગે છે. તેને મારાં જેવાં અતિશય રૂપાળા બે પુત્ર થાશે. હે વિપ્ર, તમારું ઘણું મોટું ભાગ્ય છે. ઘરબાર છોડીને તમે તીર્થો કર્યા છે. અગાઉ પણ અતિશય ભારે તપ કરેલું છે. અપાર યજ્ઞ યાગાદિ પણ કર્યા છે. તે બધાં પુણ્યનું ફળ અત્યારે ઉદય પામ્યું છે. થોડાં સાધનનું આવું ફળ ક્યારેય ન હોય. હવે તમારો ઉદ્ધાર થઈ જશે. તેમાં કોઈ સંશય નથી.” આવું કહીને સુખકારી ભગવાન પુરુષોત્તમ અંતર્ધાન થઈ ગયા અને તે વચનોને સાંભળીને વિપ્ર લક્ષ્મણ ભટ્ટને ઘણો આનંદ થયો.

થોડા સમયમાં વિપ્રે શરીર છોડી દીધું. પછી વલ્લભ વેદોને તથા તત્ત્વજ્ઞાનનાં શાસ્ત્રોને ભણ્યા. તેણે થોડા સમયમાં જે સમગ્ર શાસ્ત્રોને ભણીને તેનું રહસ્ય સમજી લીધું અને તે સારા અજેય વિદ્વાન થઈ ગયા. પછી તેઓ વિજયનગર (વિદ્યાનગર) આવ્યા. ત્યાંના કૃષ્ણરાવ નામે રાજા હતા. તેમણે મધ્વસંપ્રદાયના વ્યાસતીર્થ નામે સંન્યાસીને અને બીજા માયાવાદી શાંકર મતના એક સંન્યાસીને શાસ્ત્રાર્થ કરવા માટે બોલાવ્યા હતા. શાસ્ત્રાર્થ શરૂ થયો. તેમાં માયાવાદી સંન્યાસીનો પક્ષ વિદ્યાથી સબળ થતો હતો, તેથી તે વ્યાસતીર્થને દબાવવા લાગ્યા. ત્યારે વલ્લભાચાર્યે વ્યાસતીર્થનો પક્ષ લીધો અને તેણે માયાવાદી સંન્યાસીને જીતી લીધા. ત્યારે રાજાએ તેમને ઘણું ધન આપ્યું. અને વલ્લભાચાર્યને અપાર પ્રતાપી જાણીને તેનો ઘણો સત્કાર કર્યો. રાજાએ જે ધન આપ્યું. તેના વલ્લભાચાર્યે ત્રણ ભાગ કર્યા. બે ભાગ બે સંન્યાસીને આપ્યા અને એક ભાગ પોતાની પાસે રાખ્યો.

પછી વલ્લભાચાર્યની માતાએ તેનો વિવાહ કરાવ્યો. વલ્લભાચાર્યને બે લાલ (પુત્ર) થયા. મોટા ગોપીનાથ અને નાના વિઠ્ઠલનાથ. તેમાં **વિઠ્ઠલનાથ** ભારે સમર્થ થયા. તેમણે કેટલાય નરનારીઓનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો. વલ્લભાચાર્યને સમર્થ વિદ્વાન જાણીને સંન્યાસી વ્યાસતીર્થે બોલાવ્યા અને કહ્યું કે મધ્વાચાર્યની ગાદી ઉપર તમને સ્થાપન કરીએ. તે સમયે આચાર્ય વિષ્ણુ સ્વામીના મતના પંડિત બિલ્વમંગળે તેમને કહ્યું, અમે તમને વિષ્ણુ સ્વામીની ગાદી ઉપર સ્થાપન કરીએ.

તમારા લાલ (પુત્ર) વિઠ્ઠલનાથ વિષ્ણુનો અવતાર છે. તમે પોતામાં માતા યશોદાનો ભાવ લાવીને તે લાલની અપાર સેવા કરો. બાળ લાલમાં **કૃષ્ણભાવ** રાખો અને પોતાના હૃદયમાં **ગોપી ભાવ** રાખો. આ રીતે લાલને લાડ લડાવીને તમે ગોલોક ધામને પામશો. શ્રીકૃષ્ણનું સ્વરૂપ અગિયાર વરસ અને બાવન દિવસ સુધી વ્રજ ભૂમિમાં વિચર્યું છે. તે સ્વરૂપ ભક્તજનોએ ગાવાને માટે યોગ્ય છે. એ બાલભાવના જે ચરિત્રો છે તે રસ (પ્રેમભક્તિ)નાં સમુદ્રરૂપ છે. તેમાં અત્યંત સ્નેહ કરવો. કારણ કે ભગવાન કૃષ્ણ (હરિવર) તો ભક્તોને વશ રહે છે.

શ્રીહરિએ એકાગ્ર ચિત્તથી ઉપર કહેવાયેલી વાત જેઠા શેઠને મુખે સાંભળી. પછી ભક્તોના પ્રત્યે અમૃતમય વચન પ્રેમથી બોલ્યા. અત્યાર સુધીમાં આચાર્યો અપાર થઈ ગયા છે અને હવે પછી પણ ન ગણી શકાય તેવા અનંત આચાર્યો થાશે. પણ તેમાં કોઈ **વ્યાસ મુનિ** જેવા સમર્થ થયા નથી. સહુએ પોતાનાં મનમાં ગંભીર રીતે વિચારીને વ્યાસનાં મતને અનુસારે પોતાના સંપ્રદાયના અલગ અલગ મંતવ્યોને પ્રવર્તાવ્યાં છે. જે વ્યાસનાં વચનને અનુસારે ચાલે છે તે માનવાને યોગ્ય છે પણ તેના સિવાયના મતનો ભાર પડતો નથી. કારણ કે કલ્પિત સંપ્રદાય દેખાય છે. જે કોઈ પણ જીવ પ્રાણીમાત્ર છે તેને આધાર તો ભૂમિનો જ છે. તે વિના બીજો કોઈ આધાર નથી. તેમ બધા જ સંપ્રદાયોને **આધારરૂપ તો વ્યાસનાં વચનો જ છે.**

જે જેને જેવા જોઈએ તેવાં વચન વ્યાસનાં ગ્રંથોમાંથી મળી રહે છે. વ્યાસમુનિએ ભગવાનને ચિંતામણિ જેવા જાણીને ઘણા હેતુથી પોતાનાં હૃદયમાં રાખ્યા. તેમણે ગ્રંથમાં જે શબ્દો લખ્યા છે તેમાં કોઈ પણ શબ્દ નિરુપયોગી નથી. લોકો અનંત પ્રકારની રચિવાળા હોય છે એટલે તેમની રચિ પ્રમાણે ગ્રંથમાં શબ્દોને લખ્યા છે. જેનામાં વ્યાસનાં જેવું સામર્થ્ય હોય તેને વ્યાસમુનિનો **મહિમા** અતિશય સમજાય. જે અલ્પબુદ્ધિવાળા લોકો હોય છે તે તો વ્યાસનાં વચનોમાં દોષ દેખે છે. પણ વ્યાસનાં વચનનાં પ્રમાણ સિવાય સંતોષ થાતો નથી. જેની બુદ્ધિ આકાશના સમાન વ્યાપક હોય તે વ્યાસની ગતિને સમજી શકે છે. જો વ્યાસનો અવતાર થયો જ ન હોત તો કોઈને **મોક્ષનું જ્ઞાન** થાત જ નહિ. વ્યાસમુનિએ ગ્રંથમાં જે અર્થ-પ્રયોજન લખ્યું છે તેને સામાન્ય મનુષ્ય સમજી શકતો નથી અને વ્યાસમુનિના જેટલાં વચન છે તેમાં એક પણ વચન નિરર્થક નથી.

કામ પરક જે વ્યાસનાં વચન છે તે તો તેમણે અંતર્યામીપણે કરીને લખ્યાં છે. તેમનાં વચન તો ચિંતામણિ જેવા છે. તેઓ અનુપમ અને વિશાળ બુદ્ધિશાળી હતા. બીજા જે જે આચાર્ય થયા છે તેમણે વ્યાસમુનિનાં વચનોને આધારે પોતાનો મત અલગ જ ચલાવ્યો છે અને બીજાના મતને તો ચોરના જેવા અપ્રમાણિક કરી દીધા છે. પોતે

તો શાહુકારી બતાવીને પોતાનો એક પણ દોષ સ્વીકારતા નથી અને બીજાને તો ચોરના જેવા અપરાધી કહીને તેમાં અપાર દોષ દેખાડે છે. શબ્દો એક વિકટ મોહજાળ છે. તેમાં અજ્ઞાની-આંધળો કોઈ દેખી શકતો નથી. જે મનુષ્ય તે શબ્દોની જાળમાં ફસાઈ જાય છે, તે પછી તેમાં જ સુખને માને છે. જે શબ્દોનાં અર્થનો વિચાર કરતા જીવમાં શાંતિ અનુભવાય ત્યારે તેમાં કોઈ દોષ દેખાતો નથી. પણ શાંતિ ન થાય ત્યારે દોષ દેખાય છે.

દુનિયામાં મનુષ્યને માતા અને પિતાના જેવો બીજો કોઈ હિત કરનારો નથી, છતાં જ્યારે યુવક પુરુષને પત્ની મળે છે ત્યારે તેને માતાપિતા શત્રુ કરતા પણ વધારે નારાજગી કરનારા થાય છે. બધી સ્ત્રીઓમાં એક એવી કળા હોય છે કે તે પોતાના પુરુષને વશ કરી લે અને તેથી તે પુરુષ પોતાની માતાને અને પિતાને રાજી ન રાખી શકે. સહુને પોતાના સ્વાર્થમાં જ સુખ છે. જ્ઞાની હોય કે અજ્ઞાની, બધા સ્વાર્થના જ ભૂખ્યા છે. અનેક પ્રકારની બીજી **પરોક્ષ વાતો** કહે, પોતાનો સ્વાર્થ દેખાવા દે નહિ. કારણ કે જો પોતાનો સ્વાર્થ જાહેર થઈ જાય તો પછી કોઈ ક્યારેય તેની સાથે હેતુપ્રીત રાખે નહિ. બુદ્ધિમાન માણસ પોતાને તો અત્યંત નિઃસ્પૃહ કહીને સ્વાર્થ કળાવા દે નહિ. જો તેનો સ્વાર્થ જાહેર થઈ જાય તો પછી તેનો કોઈ વિશ્વાસ કરે નહિ. જે સ્વાર્થી હોય છે તેને જગતમાં કોઈ ગુરુ માનીને પૂજતા નથી. ગુરુમાં તો એવી અપાર બુદ્ધિ હોવી જોઈએ કે કોઈ તેનો પાર ન પામે.

ભગવાનને આધારે ગુરુનું ગુજરાન ચાલતું હોય છે અને તેમાં અનેક લોકોનું કલ્યાણ પણ થાતું હોય છે અને દુનિયામાં ગુરુ પણ બધા એક સરખા નથી હોતા, અંતે જાતા તે દેખાઈ આવે છે. પ્રતાપી ગુરુ પોતાનો પ્રતાપ દેખાડે છે, અને જેમાં પ્રતાપ ન હોય તેવા ગુરુ લોકોને ગમતા નથી. કેટલાક ગુરુઓ એવા હોય છે કે પોતે પોતાનો મોક્ષ કરવા માટે શુદ્ધપણે ધર્મને પાળતા હોય છે. બીજો કોઈ ધર્મ રાખે કે ન રાખે, તેમના ઉપર દ્વેષ રાખતા નથી. જે જન પોતાની પાસે આવી પ્રેમથી ઓળખે છે. તે બધા લોકોનું કલ્યાણ ચાહે છે. કોઈ મનુષ્ય પોતાનું ભૂંડું-ખરાબ કરતો હોય તો પણ જે તેનું હિત જ વિચારતા હોય છે, તેવા જન ભગવાનને બહુ પ્રિય લાગે છે અને વારંવાર ભગવાન તેની સામે **કૃપા દષ્ટિ** કરતા રહે છે. ખરેખર જે ભગવત્પ્રેમી હોય છે તેની નિષ્કપટતાને દેખીને ભગવાન તેની પાસે જ રહે છે અને જે લોકોને ઠગવા માટે જ પ્રેમી બન્યો હોય છે તેનાથી તો ભગવાન પણ દૂર રહે છે.

૦ સાચા સંત થકી મોક્ષ થાય :

નિષ્કપટપણું, નિર્દભપણું, મનની કુટિલતાનો સર્વથા અભાવ, ઈર્ષ્યા મત્સર અને માનથી રહિતપણું, કલેશ કર્યા વિના જ ધાર્મિકપણું, નિષ્કામીપણું, નિર્માનીપણું, નિર્લોભીપણું, નિઃસ્પૃહપણું, નિઃસ્નેહપણું, નિઃસ્વાદીપણું, એ બધા **સદ્ગુણો** છે તે સાચા સંતના ચિહ્ન છે. આવા સંતોના વચનમાં જે રહે છે. શ્રીહરિ તેનો મોક્ષ કરે છે અને તેમાં રહેલા **મોક્ષકારી ગુણો**ને જાણીને તેના ઉપર અત્યંત પ્રસન્ન થાય છે. કલ્યાણ, મોક્ષ અને ધામ વગેરે બધું એક જ કહેવાય. ખાલી શબ્દ જુદા જુદા છે. મોક્ષકારી એક ગુણ હોય તો મનુષ્યનો ઉદ્ધાર થઈ જાય છે. સહુનું કારણ મુખ્ય એક (શ્રીહરિ જ) ભગવાન જ છે. જ્યાં શુદ્ધ ધર્મ હોય છે ત્યાં ભગવાન રહેતા હોય

છે. ભગવાનનું દૂરપણું કે નજીકપણું તે બધાને તો જ્ઞાની ગુરુ જાણતા હોય છે.

૦ ભાવ પ્રમાણે સુખ થાય છે :

દૂરપણું કે નજીકપણું, એ તો ભક્તની ભાવના ઉપર આધાર રાખે છે. ભાવનાથી દેખાય છે. નજીક દેખાય કે ન દેખાય, નજીક હોય છતાં હૃદયમાં દેખાય, તે બધું ભાવ પ્રમાણે છે. જેનાં હૃદયમાં પ્રેમમય ભક્તિ છે ભગવાન તેને નજીક જ વસીને રહે છે. જેવી સમજણ હોય તેવું સુખ મળે છે અને તેને ભગવાનનાં સ્વરૂપનું જ્ઞાન પણ તેવું જ હોય છે. મનુષ્યની સમજણ જુદી જુદી હોય છે. સહુને પોતાની સમજણ ગમે છે. શાસ્ત્રોનો મત પણ એક સરખો નથી હોતો. જેવો સમય હોય તે પ્રમાણે તેને સમજવો પડે છે. જ્ઞાનીની જેવી રુચિ હોય તેવાં વચનને તે શાસ્ત્રોમાંથી સ્વીકારે છે. ઉદ્ભવ સ્વામીનો મત (સદ્ગુરુ રામાનંદ સ્વામીનો મત) જે ઉદ્ભવ સંપ્રદાય છે તે અમને ઘણો જ પ્રિય લાગે છે. આ મતમાં શાસ્ત્રને અનુસારે ધર્મ, ભક્તિ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય, એ ચાર સાધન રાખવાં, ત્યાગીઓએ સ્ત્રી અને ધનનો સર્વથા ત્યાગ રાખવો. આવી શુદ્ધ રીત કહી છે.

બીજા બધા મતોમાં તો માયાએ પ્રવેશ કરી દીધો છે. કોઈને પણ કોઈનો અભાવ આવતો જ નથી. પોતપોતાની રીતે સહુ ગુજરાન કરે છે. બધાને સ્ત્રી અને ધન ઘણાં જ પ્યારા લાગે છે. ધન અને સ્ત્રી, પુષ્કળ પ્રમાણમાં મળે, તે જ મોક્ષ છે, એમ માને છે. ઉદર તૃપ્તિ થવી તે જ મોક્ષનું ફળ છે. એવું તેઓ બોલે છે. અત્યારે ધન અને સ્ત્રીનો ત્યાગ રાખનારા તો બહુ જૂજ જ રહ્યા છે. અને જે ધન અને સ્ત્રીના મતવાલા છે તેઓ તો તે ધન સ્ત્રીના ત્યાગીનો દિનપ્રતિદિન દ્રોહ કરે છે. ત્યાગી થઈને પણ જે ધન અને સ્ત્રીને રાખે છે તે તો ભગવાનનાં પદ (ધામ, ચરણ)થી વિમુખ થઈ ગયા છે અને તે તો વર્ણ અને આશ્રમના મળ જેવા છે. જેણે ધનનો અને સ્ત્રીનો ત્યાગ કર્યો હોય, ભગવાનનાં ચરણમાં જેને ભક્તિ હોય અને જેણે કેફ અને બધાં વ્યસનોનો ત્યાગ કર્યો હોય તેઓ તો ત્યાગીના સંપ્રદાય (પરંપરા)ના છે એમ સમજવું.

તે પછી શ્રીહરિ ચાર ઘડી (૧.૩૬ કલાક) સુધી પોઢી રહ્યા. ભક્તજન વીરણ (સુગંધી વાળા)નો પંખો લઈને તે વેળાએ પવન નાખતા હતા. ચોતરફ પાણી છાંટ્યું હતું. ગરમ લૂ ચાલતી હતી. જ્યારે દિવસ ચાર ઘડી બાકી રહ્યો ત્યારે તડકો ઓછો થયો. જ્યારે રસોઈ તૈયાર થઈ ત્યારે શ્રીહરિ ઊઠ્યા. ચરણોમાં ચાખડીઓ પહેરીને વર્ણની પાસે આવ્યા. ત્યાં ઠંડા જળથી સ્નાન કર્યું. રૂમાલથી શરીર કોરું કર્યું. બાજોઠ ઉપર ઊભા રહીને પીતાંબર પહેર્યું. ભક્તજને રૂમાલ ધોઈને આપ્યો એટલે તે ભીનો રૂમાલ શરીર ઉપર ઓઢી લીધો. તે પછી સોનેરી વિશાળ બાજોઠ ઉપર જઈને દયાળુ શ્રીહરિ બેઠા.

મયારામ ભટ્ટ સૌના પહેલા રસોઈ બનાવી અને જમીને ત્યાં આવી ગયા. પછી વીરણના વાળાનો પંખો લઈને શ્રીહરિને પવન નાખવા લાગ્યા. વિપ્ર મુનાભાઈ છત્ર લાવ્યા અને તે શ્રીહરિનાં શિર ઉપર ધરી રાખ્યું. પછી સાકરના કંસારથી ભરેલો થાળ તત્કાળ

લાવીને વર્ણીએ શ્રીહરિની આગળ ધરાવ્યો. અડદની પેતી (એક પ્રકારની વાની) કટોરામાં ભરીને મૂકી હતી. વળી ભજિયાં, વડાં અને રોટલી વગેરે જે પીરચ્યું હતું તેને શ્રીહરિ પ્રેમથી જમ્યા. પાપડ અને ગોળ કેરીનું અથાણું જે ધરાવ્યું હતું તે પણ જમ્યા. રસોઈમાં જે સાકર અને ઘી વપરાયા હતા તે જેઠા શેઠે લાવી આપ્યાં હતાં. તે સિવાયનો રસોઈનો બધો સામાન દરબાર ખોડાભાઈએ આપ્યો હતો. પોતે અપાર પ્રેમવાળા ભક્ત હતા. તેમનો બધો ગરાસ કરજ સુકવવામાં જતો રહ્યો હતો.

સત્સંગ થયા પછી વિચારીને વ્યવહાર ચલાવતા, અન્ન અને વસ્ત્ર મળી રહેતા હતા. શ્રીહરિ ઘણા ભાવથી ભોજન જમ્યા. કારણ કે ખોડાભાઈ તેવા જ ઉત્તમ ભક્ત હતા. માટીના કોરા ઠામમાં દહીં જમાવ્યું હતું. તે શ્રીહરિની આગળ ધર્યું. જ્યારે કંસાર અને રોટલી જમી રહ્યા ત્યારે ભાત અને સાકર લીધા. સમયનું ભોજન જાણીને તેને શ્રીહરિ ભાવથી જમ્યા. જમીને જ્યારે તૃપ્ત થયા ત્યારે મુખ ધોયું. શ્રીહરિ જે થાળ જમ્યા તે પ્રસાદી ખોડાભાઈને આપી. પછી સંતો દરબારો અને પાર્ષદોની પંગત કરી. પછી શ્રીહરિએ મુખવાસ લીધો. ભક્તજનોમાં નિવાસ કરનારા શ્રીહરિને સંતો અને દરબારોના ઉપર બહુ જ હેત હતું. તેથી આવીને તેમને પીરસવા લાગ્યા.

જેને જેના ઉપર હેત હોય છે તે તેનું ખૂબ જ હિત જાળવે છે, પોતાના હેતવાળાને સર્વસ્વ આપી દે છે તો પણ પૂરો સંતોષ થતો નથી. જગતમાં રસ વિવિધ પ્રકારના છે. ગણતા ગણતા તેનો પાર પામી શકાતું નથી. તેમાં સૌથી વધારે મહત્ત્વપૂર્ણ અમૃતરસ છે. એમ દેવો, દૈત્યો અને મનુષ્ય નરનારીઓ કહે છે. પણ હેત (સ્નેહ) રૂપી રસ તો અમૃતરસ કરતાંએ વધારે મહત્ત્વપૂર્ણ છે. એવું શ્રીહરિ ચોક્કસ નિર્ણય કરીને કહે છે. હેતરૂપી રસ જ્યાં સુધી હોય ત્યાં સુધી તેને હેત (સ્નેહ)થી અધિક કાંઈ જ હોતું નથી. કોઈની સાથે હેત હોય

તો તેને માટે થઈને પોતાનું માથું પણ આપી દે, છતાં હેત તો વધારે અધિક રહે છે. હેત કરીને જો કોઈને તેના દોષ કહેવામાં આવે તે દોષ કથન તેનાં હિતમાં વિઘ્ન કરે નહિ. અમારું નિવાસ સ્થાન અક્ષરધામ છે. તેનાં જેવું સુખ બીજી કોઈ જગ્યાએ નથી. ગોલોક, વૈકુંઠ અને શ્વેતદ્વીપનું સુખ તો અક્ષરધામનાં સુખ આગળ લૂખું લાગે છે.

બદરિકાશ્રમનું સુખ તો દેવલોકનાં સુખ કરતાં પણ અધિક છે. તે ધામનાં સુખનો જેને અનુભવ થાય છે તેને પ્રકૃતિપુરુષના લોક સુધીનું સુખ પણ સોનાની આગળ પિત્તળનાં જેવું હલકું જણાય છે. એમ બદરિકાશ્રમમાં પણ જે મહાન સુખ રહ્યું છે તેનો અનુભવ થયા સિવાય તે દેખાતું નથી. તે સુખને અમે જ્યારે સંભારીએ છીએ ત્યારે અમારું દિલ અહીંયાં ટકતું નથી. છતાં આ સત્સંગમાં મોટા મોટા ભગવાનનાં ભક્તો રહ્યા છે. એમ અમે જાણીએ છીએ. તેની સાથે હેત કરીને અમે અમારાં મનને આ સત્સંગમાં પ્રેમથી રાખ્યું છે. જો કે અમારું મન વારંવાર સત્સંગથી ઉદાસ થઈ જાય છે. તો પણ સહુથી ઉત્તમ આ સત્સંગમાં અમે નિવાસ કરીને રહ્યા છીએ. સહુ ભક્તો મારાં સ્વરૂપનું યથાર્થ રૂપમાં ચિંતન-ધ્યાન કરતા રહે છે.

અમે જે જે વાત કહીએ છીએ તેમાં અમારું એક જ તાન રહે છે

જેનાં હૃદયમાં પ્રેમમય ભક્તિ છે ભગવાન તેને નજીક જ વસીને રહે છે. જેવી સમજણ હોય તેવું સુખ મળે છે અને તેને ભગવાનનાં સ્વરૂપનું જ્ઞાન પણ તેવું જ હોય છે.

કે મૂર્તિનાં જેવું શ્રેષ્ઠ અન્ય કોઈ પણ પદાર્થ જગતમાં નથી. જે ભક્તનું ચિત્ત મૂર્તિના સિવાય અન્ય પદાર્થને ક્યારેય ચિંતવતું નથી તે ભક્તના ઉપર જ મને પ્રેમ થાય છે. તેના વિના તો અક્ષર પર્યંત કોઈના ઉપર પ્રેમ થતો નથી. હું તો એક સ્થાને બેઠો છું પણ મારી મૂર્તિઓ અનેક સ્થાન ઉપર રહી છે. મારા જે ચકોર-વિચક્ષણ ભક્ત છે તેઓ મારું ચિંતવન કરતા રહે છે તે મારા ચિંતનને સહજ ભાવે કરે છે ક્યારેય તેને છોડતા નથી. જ્યારે મૂર્તિમાં સહુથી અધિક પ્રેમ થાય ત્યારે તે સતત દેખાય છે. જેમ કે માધિક ઈંદ્રિયો અંતઃકરણને વિષયોના ઉપર તાન રહે છે. વિષયોને ભોગવતાં દુઃખ આવે છતાંએ તે છાની રીતે વિષયોને ચિંતવતા રહે છે. વિષયમાં અપાર દુઃખ રહ્યું છે, એમ જીવ જાણે છે. તે દુઃખ બાબતનો વિચાર રાત દિવસ કરે છે છતાં ઈંદ્રિયોને અને અંતઃકરણને વિષયમાંથી હેત તૂટતું નથી.

આમને આમ અનેક મહા કલ્પ વીતી ગયા, માધિક વિષયો અને ઈંદ્રિય- અંતઃકરણ પરસ્પર એકરસ થઈ ગયા છે. જીવ જ્યાં જેવું શરીર ધારણ કરે છે તેને માટે ત્યાં તેવા જ વિષય તૈયાર જ હોય છે. વિષયનાં સુખને માટે થઈને જીવ અનંત દુઃખોને ભોગવે છે તો પણ તે હરખાતો જ રહે છે. જેમાં જ્યાં સુધી હેત કે હિત જણાય છે ત્યાં સુધી તેનો અભાવ આવતો નથી. વિષય માટે થઈને નાક કાન કપાવે છતાં તેના દિલમાં દુઃખ દેખાતું નથી. જીવ આખી પૃથ્વીનું રાજ્ય પામે તો પણ તેનું ચિત્ત તો વિષયમાં લાગ્યું જ રહે છે. દીર્ઘદષ્ટિથી વિચારીએ તો દેખાય છે કે વિષયો રાજ્યને પણ ડુબાડી દે છે. બળવાન ઈંદ્રનું રાજ્ય પણ વિષયને લીધે જ કેટલીએ વાર નષ્ટ થયું હતું. બ્રહ્માને-પ્રજાપતિને વિષયમાં પ્રેમ થયો ત્યારે શિવે તેનો શિરચ્છેદ કર્યો હતો. નારદજી ભગવાનનું મન કહેવાય, છતાં વિષયને લીધે તેનું મુખ માકડાં જેવું થયું હતું.

મહાન સમર્થ એવા શિવજી જ્યારે વિષયમાં અત્યંત ભાન ભૂલ્યા ત્યારે નગ્ન થઈને નાચ્યા હતા. અનંત બ્રહ્માંડો જે વિષયથી ભર્યા છે, એવા બીજાની તો વાત શી કહેવી ? વિષયોને ભોગવતા ભોગવતા અનંત કલ્પ વીતી ગયા છે. વિરાટ જેવા દેહ ધારીને પણ વિષય ભોગવ્યા છે. તેનો કોઈ પાર આવે તેમ નથી. આવું હોવા છતાં જ્યારે ભગવાનના સાચા સંત મળી જાય છે ત્યારે તેઓ જીવના બધા જ વિષય બાબતના મનોરથોને સળગાવી દે છે.

તે સંતો વિચિત્ર રીતે અપાર દૃષ્ટાંત સિદ્ધાંતોને બતાવીને ભવસાગરથી જીવને પાર ઉતારે છે. કારણ કે તેઓ એવી કળાને જાણતા હોય છે. જેનું ઘણું મોટું ભાગ્ય હોય તે સંતોને પોતાનું મન સોંપી દે છે. પછી તે સંતો જીવને ભગવાનનાં સ્વરૂપમાં પ્રેમ કરાવે છે, પણ તે ક્યારેય પોતામાં જીવને બાંધતા નથી.

જ્યાં સુધી સંતો જમ્યા ત્યાં સુધી શ્રીહરિ પીરસતા રહ્યા. હૃદયના ઘણા જ પ્રેમથી દહીં અને સાકર લઈને સંતોને પીરસ્યાં. શ્રીહરિએ કહ્યું, સૌ ધીમે ધીમે જમો. હવે તડકો ઓછો થતો જાય છે. તડકા વિના ઠંડા હવામાનમાં રસ્તે ચાલવાથી સહુને સુખ રહે છે. સંતો જમી રહ્યા છે અને દરબારો તથા પાર્ષદો પણ જમી રહ્યા છે. એમ જાણીને સુખદાયક શ્રીહરિએ હાથ ધોયા અને પછી આવીને પલંગ ઉપર

બેઠા. સંઘના સ્ત્રીપુરુષો બધા જ જ્યારે જમી રહ્યા પછી સહુ તૈયાર થયા અને શ્રીહરિએ કહ્યું, સહુ રસ્તામાં આગળ ચાલતા થાઓ. સંઘમાં જેટલા રથ અને ગાડાં હતાં તે બધાં રસ્તે ચાલતા થયાં. સહુ રસ્તામાં શ્રીહરિનું ચશોગાન કરતા હતા અને પોતાના દેશને જોઈને મનમાં અતિશય ખુશી થતાં હતાં.

બધાને શ્રીહરિમાં નવરંગી પ્રેમ હતો. અતિશય ઉમંગથી કીર્તન ગાતા હતા. તે સહુએ ગાયેલા યશોગાનથી તો બધું આકાશ ભરાઈ ગયું હતું. પગપાળા અને રથ વગેરે જ્યારે દૂર ગયા ત્યારે શ્રીહરિએ બધી સવારી તૈયાર કરી. ડંકા, તુરાઈ અને રણશિંગાં વગેરે ઘણા ઉમંગથી વાગવા લાગ્યા. શ્રીહરિ અશ્વ ઉપર સવાર થયા. તે સમયની અનંત શોભા વર્ણવી શકાતી નથી. અશ્વ ઉપર જેટલો સાજ હતો તે બધો સોનેરી અને સોહામણો હતો. શ્રીહરિએ વિવિધ પ્રકારનાં અને સોનાનાં બધા વસ્ત્ર અને આભૂષણો અંગ ઉપર ધારણ કર્યાં હતાં. ગામના બધા જ હરિભક્તો ઘણા હરખથી શ્રીહરિને પગે લાગ્યા. તે વેળાએ શ્રીહરિએ સૌ ભક્તોને કહ્યું, બધા સત્સંગને અડગ રાખજો. સત્સંગથી અપાર લાભ થાય છે, તેમાં લગારેય સંશય રાખવો નહિ. શાસ્ત્રોમાં લખ્યા પ્રમાણેનો અને અનંત યુગોથી ચાલ્યો આવતો શુદ્ધ રીતનો સત્સંગ જેણે કર્યો તેઓ જગતને જીતી ગયા છે. શાસ્ત્રોમાં તો સત્સંગની મહત્તાના વચનો ઠેકઠેકાણે કહ્યા છે પણ તેને કુબુદ્ધિ (કુનોરા) લોકો માનતા નથી. જે લોકો સત્યને પાખંડ કહે છે. તેઓને કુબુદ્ધિ અને પાખંડી જાણવા.

૦ અર્ધમ કરવાથી દુઃખ થાય છે :

જે લોકોમાં ધર્મ કે નિયમ એક પણ હોય નહિ. વિષયમાં ભરપૂર રહેતા હોય અને શૂરવીર થઈને નશો કરતા હોય તથા અનેક વ્યસન પણ જેમાં ભર્યા હોય છે. સત્યરૂપ ધર્મને દેખીને જે લોકો તેની સાથે અપાર દ્વેષ રાખે છે તે જ્યાં જ્યાં જાય છે ત્યાં તેમને બમણું દુઃખ અને માર સહન કરવો પડે છે. જે લોકો વગર વિચારે લોકોમાં સત્સંગનું ખરાબ-ઘસાતું બોલતા હોય છે તો તેમને તેનું ફળ ભોગવવું જ પડે છે. કારણ કે સત્સંગ તો કલ્પવૃક્ષનાં સમાન છે. જેવું ચિંતવે તેવું મળે છે. આપણા સંતો અને હરિભક્તો ક્યારેય કોઈનું બૂરું ઇચ્છતા નથી. નિંદા કરનારા તો માનો ઝેર પીવે છે. છતાં આપણે તો તેનું હિત-સુખ ઇચ્છવું. આવું કહીને શ્રીહરિ રસ્તે ચાલતા થયા. છતાં હરિભક્તો તો દર્શનની ઇચ્છાથી પાછળ પાછળ ચાલતા રહ્યા. લગભગ ‘પા’ કોશ જેટલું ચાલ્યા હશે ત્યારે શ્રીહરિએ સહુને પાછા વાળ્યા. વચ્ચે પરબડી ગામ આવ્યું ત્યાંના દરબાર રામાભાઈ શ્રીહરિની સન્મુખ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૮/૨૨-૨૮)

સં. ૧૮૬૩માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે પરબડીથી નીકળીને ઝીઝર ગામ આવ્યા. ગામના ભક્તો અને ગામ ઘણી દરબાર સહુ સન્મુખ આવ્યા. દરબાર ખોડાભાઈ તે દિવસોમાં હરિભક્ત થયા ન હતા. હરિભક્ત તો તેઓ પછીથી થયા, પણ તેઓ ઘણા પ્રેમી હતા. તેઓ શ્રીહરિના ચરણોમાં પડ્યા. શ્રીહરિએ તેને ઘણા જ પ્રેમભાવથી બોલાવ્યા. પછી શ્રીહરિ ઝીઝર ગામથી ચાલ્યા

જે લોકો વગર વિચારે
લોકોમાં સત્સંગનું ખરાબ-ઘસાતું
બોલતા હોય છે તો તેમને
તેનું ફળ ભોગવવું જ પડે છે.
કારણ કે સત્સંગ તો
કલ્પવૃક્ષનાં સમાન છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ઝીંઝર ગામમાં પધરામણી

અને ખરડ ગામ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૧/૬૯)

● સં. ૧૮૬૬માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે બળોલથી ચાલ્યા, તે ખસતા, રોજકા થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી ભીમનાથ, કુંડળ થઈ સારંગપુર આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૩/૨૬)

● સં. ૧૮૬૬માં બીજીવાર શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે પીજ ગામથી ચાલ્યા, તે ચાંગા, પીપળાવ, પચ્છમ થઈ ઝીંઝર ગામ પધાર્યા. જેઠામેર પોતાની સાથે હતા. તેનું શરીર ઘણું વૃદ્ધ થઈ ગયું હતું. તેને જોઈને શ્રીહરિ તેના ઉપર રાજ થઈ ગયા. પોતાના સોનેરી વસ્ત્ર અલંકાર વગેરે જે હતાં તે બધા તે ભક્તને પહેરાવી દીધા. તળાવને કાંઠે રાત રહીને ચાલતા થયા. પછી શ્રીહરિ ભીમનાથ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૪/૨૬)

● સં. ૧૮૬૮માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે કારિયાણી, કુંડળ, ભીમનાથ, પરબડી થઈ ઝીંઝર ગામ પધાર્યા. ઝીંઝર ગામમાં જેટલા હરિભક્તો હતા, તે બધા દર્શન કરવા આવ્યા. સહુ શ્રીહરિનાં ચરણોમાં પડ્યા અને શ્રીહરિ તો ત્યાંથી ચાલતા થયા. કોઠડિયા ગામ થઈને રોજકા આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૪/૪૦)

● સં. ૧૮૭૧માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા ત્યારે ચરોતર અને ગુજરાતમાં ફરવાનો નિર્ધાર કર્યો. ભગુજી વગેરે પાર્ષદોને સાથે લીધા અને શ્રીહરિ ઝીંઝરવદર, કારિયાણી, કુંડળ, પોલારપુર, ભીમનાથ થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા ને ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી શ્રીહરિ રોજકા, ખસતા થઈ પચ્છમ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૫/૪૯)

● સં. ૧૮૭૩માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે વડતાલમાં ફાગણ સુદ - પૂનમનો ફૂલદોલનો ઉત્સવ પૂર્ણ કરી ભક્તજનોને ખૂબ સુખિયા કરીને વિદાય આપી પછી ત્યાંથી ચાલ્યા, તે મહેળાવ, પીપળાવ, નાર, મોરજ, ભોળાદ, પીપળી, ગાંફ, ખરડ થઈ ઝીંઝર આવ્યા અને ત્યાં તળાવની પાસે રાત રહ્યા. પછી ત્યાંથી પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૪૩)

● સં. ૧૮૭૩માં બીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે મહેળાવ, સોજત્રા, સીજવાડા, ગલિયાણા, વારણા, કમિયાળા થઈ ઝીંઝર પધાર્યા ને ખોડાભાઈના દરબારમાં ઊતર્યા. ત્યાં પોતે જમીને સંતને જમાડીને પછી સાંજે સભા કરીને પુરુષોત્તમપણની વાત કરતા હતા. ત્યાં રાત રહીને ગામ કુંડળ પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૭૩ની લીલા)

● સં. ૧૮૭૪માં શ્રીજીમહારાજ વડતાલમાં અન્નકૂટોત્સવ કરીને ચાલ્યા, તે મહેળાવ, પીપળાવ, પંડોળી, નાર, બુધેજ, ગોરાડ, ગુડેલ, રોહણી, મીતલી, પીપળી, ગાંફ, ખરડ થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા. ત્યાં બપોરે જમ્યા અને પછી પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર ગામ

આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૫૮)

● સં. ૧૮૭૪માં બીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ બુધેજથી ચાલ્યા, તે ગોરાડ, ગોલાણા, મોટી બોરુ, નાની બોરુ, ભોળાદ, પીપળી, ગાંફ, ખરડ થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા. ત્યાં બધા હરિભક્તો શ્રીહરિની સામે આવ્યા. ઝીંઝરના દરબાર ખોડાભાઈ મુખ્ય હરિભક્ત હતા. તેમણે શ્રીહરિને ગામમાં પધરાવ્યા અને પોતાને ભવને ઉતારો આપ્યો. એક સરસ પલંગ બિછાવી દીધો. તેના ઉપર પરમ નિપુણ શ્રીહરિ બેઠા અને બોલ્યા કે, ‘હવે ભાલના કીચડનો બધો ડર વીતી ગયો છે. અહીંયા આવીને આપણે નિર્ભય થયા અને આજ ઘણા સુખિયા થયા છીએ. રસોઈ જમીને અહીંથી ચાલશું. સારંગપુરમાં જઈને ઉતારા કરશું.’ જ્યારે રસોઈ તૈયાર થઈ ત્યારે શ્રીહરિએ અને બધા કાઠી દરબારોએ જમી લીધું. સાથેના જે પાર્ષદો હતા, તે પણ જમીને તૈયાર થઈ ગયા. શ્રીહરિ અશ્વ ઉપર બેસીને ચાલ્યા તે પરબડી થઈને ભીમનાથ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૯૭)

● સં. ૧૮૭૬માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે મછિયાવનો રંગોત્સવ કરવા ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે ઝીંઝરવદર, કારિયાણી થઈને ઝીંઝર પધાર્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી શ્રીહરિ રોજકા, પચ્છમ, હડાળા, બળોલ થઈ શિયાળ પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી પ્રસાદાનંદ સ્વામીની વાતો : વિશ્રામ - ૪૦)

● સં. ૧૮૭૬માં બીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે બુધેજ, ગુડેલ, કમિયાળા થઈ ઝીંઝર ગયા. તે ગામથી દક્ષિણ દિશે તળાવને કાંઠે વડે હેઠે ઊતર્યા. તે ગામના હરિભક્ત થાળ કરીને લાવ્યા તેને પોતે જમ્યા ને સંતને અર્થે રસોઈ કરાવી તે પોતે

સંતમંડળને પીરસીને જમાડ્યા. પછી ઘોડે ચડીને સર્વે હરિભક્તને ઘેર પગલા કરીને તેમની સેવાને અંગીકાર કરીને ઉતારે પધાર્યા. ત્યાં રાત્રી રહીને ચાલ્યા તે ભીમનાથ પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૭૬ની લીલા)

● સં. ૧૮૭૮માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો અને કાઠી દરબારો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે ગોરાડ, ગોલાણા, મોટી બોરુ, નાની બોરુ, ભોળાદ, કમિયાળા, પચ્છમ, ખસતા, રોજકા થઈને ઝીંઝર ગામ આવ્યા. ત્યાં દરબાર ખોડાભાઈને ઘેર રસોઈ કરાવીને જમ્યા. પછી ભગવાન શ્રીહરિ પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૯/૬૨)

● સં. ૧૮૭૮માં બીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે કોઠ ગામથી નીકળી આખી રાત ચાલ્યા અને બળોલ, રોજકા થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા અને આખો દિવસ ત્યાં રહ્યા. દરબાર ખોડાભાઈએ મુકુંદાનંદ વર્ણીની પાસે રસોઈ કરાવી. અને શ્રીહરિ તથા સંતોને જમાડ્યા. જે પાર્ષદો અને સવારો હતા તે બધાને પણ જમાડ્યા. પછી તળાવની પાળ ઉપર એક પીપરનું ઝાડ હતું ત્યાં તે ઝાડની છાયામાં આખો દિવસ પલંગ ઉપર પોઢી રહ્યા. તેમાં બપોરે

૭

જેઠામેર પોતાની સાથે હતા. તેનું શરીર ઘણું વૃદ્ધ થઈ ગયું હતું. તેને જોઈને શ્રીહરિ તેના ઉપર રાજ થઈ ગયા. પોતાના સોનેરી વસ્ત્ર અલંકાર વગેરે જે હતાં તે બધા તે ભક્તને પહેરાવી દીધા.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ઝીંઝર ગામમાં પધરામણી

ચાર ઘડી સુધી ગામમાં ખોડાભાઈને ઘેર બળદ બાંધવાના મકાનમાં પલંગ ઉપર પોઢી રહ્યા. પછી જ્યારે ચાર ઘડી દિવસ નમ્યો ત્યારે તળાવની પાળ ઉપર આવ્યા. પીપરની છાયામાં પલંગ ઉપર સૂતા. નાના પ્રજ્ઞાનંદ સ્વામી અને નાના આધારાનંદ સ્વામી શ્રીહરિના ચરણકમળને ચાંપવા લાગ્યા. શ્રીહરિ પોતે તે બંનેને ચરણ દબાવવાનું શીખવતા. આ રીતે તેઓ દોઢ પહોર (સાડા ચાર કલાક) સુધી ચરણ ચાંપતા રહ્યા. જ્યારે સંધ્યા સમય થયો ત્યારે શ્રીહરિ ગાડીમાં બેઠા. મોટા કરીમભાઈ ગાડી ચલાવતા હતા. શ્રીહરિની જે રીતની મરજ હોય તે પ્રમાણે તે કરીમભાઈ ગાડી ચલાવતા હતા. ભીમનાથ થઈને પોલારપુર આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૨/૮૯)

સં. ૧૮૮૦માં શ્રીજીમહારાજ વડતાલથી સંતો-પાર્ષદો અને કાઠી દરબારો સાથે ચાલ્યા, તે ઝીંઝરના ખોડાભાઈ પણ ભેગા હતા. વસો, અલિન્દ્રા થઈને પછેગામને આરે ગિતરીને પોતે કહ્યું જે, “આ વાડીમાં રીંગણાં હશે ?” એમ કહીને ચાલ્યા. પછી ઝીંઝરના ખોડાભાઈ ને માતરો ધાધલ એ બે જણે વાંસે રહીને વાડીવાળાને કહ્યું જે, “રીંગણાં આલ્ય.” ત્યારે કહ્યું જે, “રીંગણાં નથી.” ત્યારે તેમણે કહ્યું, “એક રીંગણું આલ્ય તો અડધો આપું.” ત્યારે તે બે રીંગણાં લાવ્યા તે એક આપ્યું ને બીજું સંતાડ્યું. ત્યારે માતરો ધાધલે કહ્યું જે, “કાંઈ પ્રભુથી ડરજો. અમે તને એક રીંગણાંનો અર્ધો આપીએ છીએ ને તું બીજું સંતાડે છે ?” ત્યારે તેણે બીજું રીંગણું આપ્યું ત્યારે ખોડાભાઈએ લાવીને મહારાજને તે બે રીંગણાં આપ્યા. ત્યારે પોતે કહ્યું જે, “લીલા મરયાં હોય તો શાક કરીએ.” ત્યારે તે ગામના હરિભક્તે મરયાં ને ઘીનો ગાડવો લાવીને આપ્યો. ત્યારે પોતે ઝાઝું ઘી મેલીને રીંગણાંનું શાક કર્યું ને બાટીઓ કરીને પોતે જમીને કહ્યું જે, “આજના જેવું સ્વાદુ શાક કોઈ દિવસ થયું નથી.” ત્યારે માતરો ધાધલ બોલ્યા જે, “ખોડોભાઈ અર્ધો આપીને એક રીંગણું લાવ્યા છે ને બીજું તો ડરાવીને લાવ્યા છે.” ત્યારે પોતે કહ્યું જે, “એ તો ખોડાભાઈના પ્રેમને લઈને સ્વાદુ થયું છે.” પછી સુરોખાચર બોલ્યા જે, “એ શાકની પ્રસાદી અમને આલો.” પછી બ્રહ્માનંદ સ્વામી, નિત્યાનંદ સ્વામી, નિષ્કુળાનંદ સ્વામી, સુરોખાચર, સોમલોખાચર ને દાદોખાચર એ સર્વેને શાક ને બાટીની પ્રસાદી આપી. તે સર્વે બોલ્યા જે, “આવી પ્રસાદી કોઈ દહાડે ખાધી નથી.” પછી ત્યાંથી ચાલ્યા તે કમિયાળા, ગાંફ, ખરડ થઈને ઝીંઝર પધાર્યા. ત્યાં દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી કુંડળ થઈ કારિયાણી પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૦ની લીલા)

સં. ૧૮૮૧માં ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ તથા સંતો-પાર્ષદો તેમજ ગામોગામના મોટા સંઘો સાથે વડતાલ શ્રીહરિકૃષ્ણ મહારાજ, શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે ઝીંઝાવદર, કારિયાણી, કુંડળ થઈને ઝીંઝર પધાર્યા. ત્યાં ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી રોજકા, મહેળાવ થઈ

વડતાલ પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી પ્રસાદાનંદ સ્વામી કૃત શ્રીસ્વામિનારાયણ વિચરણ લીલામૃત : વિશ્રામ - ૬૧)

સં. ૧૮૮૨માં શ્રીજીમહારાજ ધર્મકુળ તથા સંતો-પાર્ષદો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા તે ગાંફ, ખરડ થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા. ત્યાં જેટલા હરિભક્તો હતા તેમણે સંઘ તથા શ્રીહરિને માટે પાણીનાં વાસણ ભરી ભરીને રાખ્યાં હતાં. ગામમાં જે હરિભક્તો હતા તે સહુએ શ્રીહરિના દર્શન કર્યા. પોતે ત્યાં ઘણા હેતથી પાણી પીધું અને બધા સંઘને ત્યાં પાણી પીવા આપ્યું. પછી ત્યાંથી શ્રીહરિ ચાલ્યા તે પરબડી ગામ થઈને ભીમનાથ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૮/૩૬)

સં. ૧૮૮૨માં બીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ તથા સંતો-પાર્ષદો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા તે પરચમ, ખસતા, ખડોળ, રોજકા, કોઠડિયા થઈ ઝીંઝર ગામ આવ્યા. તે ગામના ભક્તોએ ગદ્ગદ ભાવે પ્રેમ વિદ્યજ થઈને શ્રીહરિનાં દર્શન કર્યા. તે સહુએ શ્રીહરિ આગળ શ્રીફળ ધર્યા. તેમાંથી પાંચ શ્રીફળ પાછા આપ્યાં. પછી ત્યાંથી શ્રીહરિ જ્યારે આગળ ચાલ્યા ત્યારે પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૮/૭૨)

સં. ૧૮૮૪માં શ્રીજીમહારાજ ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-હરિભક્તો સાથે ગઢડાથી ચાલ્યા તે ઝીંઝર આવ્યા. ભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી ધોલેરા, પીપળી, બુધેજ થઈ પીપળાવ આવ્યા.

(સ.ગુ. શ્રી અદ્ભુતાનંદ સ્વામીની વાતો : વાત નં. ૧૮૦)

સં. ૧૮૮૪માં બીજીવાર ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-હરિભક્તો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા તે ચાંગા, ગલિયાણા, વારણા, ભોળાદ, કમિયાળા, ગાંફ થઈ ઝીંઝર પધાર્યા. ભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી સારંગપુર થઈ ગઢપુર આવ્યા.

(સ.ગુ. શ્રી અદ્ભુતાનંદ સ્વામીની વાતો : વાત નં. ૧૮૫)

મુ. ઝીંઝર, તા. ધંધુકા, જી. અમદાવાદ.

ભીમનાથમાં ભગવાન શ્રીહરિ

આ ભીમનાથ ગામ ધોલેરાધામથી ૩૫ કી.મી.ના અંતરે આવેલું છે. આ ગામમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ૧૭ વખત પધાર્યા છે તેવો ઉલ્લેખ સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોમાં જોવા મળે છે. આ ભીમનાથ સ્થાનથી સંકળાયેલ **પ્રાચીન કથા** અનુસાર ૫૦૦૦ હજાર વર્ષ પહેલાં દ્વાપરયુગના અંતમાં પાંડવો હસ્તિનાપુર તથા કૌરવો ઈન્દ્રપ્રસ્થમાં રાજ્યશાસન ચલાવતા હતા. જુગારમાં જ્યેષ્ઠ પાંડુપુત્ર યુધિષ્ઠિર સંપૂર્ણ રાજ્ય, ધનસંપત્તિ તથા સેના હારી ગયા હતા. શરતોને આધીન પાંડવો વનવાસ પામ્યા. ૧૨ વર્ષ વનવાસ અને તેમાં પણ એક વર્ષનો ગુપ્ત વનવાસ. ભારતમાં ભ્રમણ કરતા કરતા પાંડવો હાલ જે જગ્યાએ ભીમનાથ મહાદેવ છે તે જગ્યાએ આવી પહોંચ્યા હતા. અહીંયા જાળના વૃક્ષો તથા ભયાનક આડબીડ જંગલ હતું.

અર્જુનને નિયમ હતો કે મહાદેવજી (શિવલિંગ)ની પૂજા કર્યા વગર જમવું નહીં. તપાસ કરતા ક્યાંય શિવલિંગ પાંડવોની નજરે પડ્યું નહીં. ભીમથી ભૂખ સહન ન થતાં તેણે યુક્તિ અજમાવી જાળના વૃક્ષ નીચે શિવલિંગાકાર પાષાણ મૂકી તેની ઉપર જંગલી ફૂલો લાવી ચઢાવ્યાં. અલ્પ સમય પહેલાં જ કોઈ મહાદેવજીની પૂજા કરી ગયું હોય તેવું દેશ્ય હતું. ભીમ અર્જુન સહિત પાંડવોને આ સ્થળે દર્શન કરવા લઈ ગયા. અર્જુન ભાવવિભોર બની ગયા. બાજુમાં વહેતી નીલકા નદીમાંથી જળ ભરી લાવી અર્જુને પૂજા કરી અને સૌએ ભોજન લીધું.

પછી ભીમે અટ્ટહાસ્ય કરતા કહ્યું કે પોતે જ શિવલિંગ ઉપજાવી કાઢેલ હતું. તેથી અર્જુનની પૂજા નકામી ગઈ અને તેમનો નિયમ તૂટી ગયો. નિયમ તૂટવાની વાત સાંભળી અર્જુનજી રોઈ પડ્યા અને ચોધાર આંસુએ ભગવાન શિવજીને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા. ભીમે પોતાની યુક્તિ સાચી કરવા શિવલિંગાકાર પાષાણ ઉપર જોરથી ગદાનો પ્રહાર કર્યો અને શિવલિંગના બે ભાગ થઈ ગયા. (જે ભાગ હાલ મોજૂદ છે.) ગદાના પ્રહાર સાથે કર્ણભેદી અવાજ સાથે પાષાણમાંથી દૂધની ધારા સાથે ભગવાન ભોળાનાથ પ્રગટ થયા. ભીમે ભગવાન શિવજીની ક્ષમા માગી. અર્જુન સહિત પાંડવોને ભગવાન શિવજીએ આશીર્વાદ આપ્યા.

આ ભીમનાથ સ્થાન એટલું સમુદ્ર હતું કે શિવાજી મહારાજે સુરતમાં અંગ્રેજો સામે લડાઈ કરવા માટે જેની આર્થિક મદદ માંગી હતી. પ્રાચીન કાળમાં સૌરાષ્ટ્રનું મોટામાં મોટું અન્નક્ષેત્ર અહીંયા ચાલતું હતું. અહીંયા અનેક રાજા-મહારાજા દર્શનાર્થે આવતા હતા.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ભીમનાથમાં પધરામણી

સં. ૧૮૫૫માં નીલકંઠ વર્ણીસ્વરૂપે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ વન વિચરણ કરતા કરતા ધોલેરાથી ચાલ્યા તે, ગોરાસું, વાગડ, ઝીંઝર ગામ થઈ **ભીમનાથ** પધાર્યા. અહીં શિવજીનું મોટું મંદિર જોઈ તેમાં ગયા. શિવજીના દર્શન કરી રાજી થયા.

અહીંના મહંતે સીધું આપ્યું તેની રસોઈ બનાવીને પોતે જમ્યા. તે મહંતબાવાનો ભાવ જોઈ તેને પોતાના સ્વરૂપનું જ્ઞાન આપ્યું. ને ત્યાંથી પોલારપુર, બરવાળા, વલ્લભીપુર થઈ કુકડ પધાર્યા.

‘બીજે દિવસ ઊઠી બળવાન, ભીમનાથ ગયા ભગવાન;

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની ભીમનાથમાં પધરામણી

નીલકા નદીમાં કર્યું સ્નાન, કરી નિત્ય ક્રિયા તેહ સ્થાન.
ભીમનાથનાં દર્શન કરી, સદાવ્રત લઈને જમ્યા હરી;
ગયા પોલારપર અવિનાશ, જેઠા બનાણી કણબીને વાસ.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૩/૧૮)

● સં. ૧૮૬૧માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે અમદાવાદથી ચાલ્યા, તે ભક્તોને દર્શન દેતા દેતા અશ્વાલી, જેતલપુર, ધોળકા, કોઠ, બળોલ, ખડોલ, ખસતા, રોજકા, ઝીંઝર ગામ થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. અહીં દર્શનનું સુખ આપીને પરબડી ગામ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૪/૧૧૦)

● સં. ૧૮૬૨માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે રોજકા થઈ ઝીંઝરથી ચાલ્યા તે વચ્ચે પરબડી ગામ આવ્યું ત્યાંના દરબાર રામાભાઈ શ્રીહરિની સન્મુખ આવ્યા. શ્રીહરિના ચરણોમાં શ્રીફળ ભેટ મૂકીને પ્રેમથી પગે લાગ્યા. સૂર્ય અસ્ત થવા આવ્યો હતો. તળાવની અંદરના કૂવે અશ્વોને પાણી પાડ્યું. દરબાર રામાભાઈના મનમાં શ્રીહરિને રોકવાનો બહુ ભાવ હતો. હાથ જોડીને વિનંતી કરી. ત્યારે શ્રીહરિએ કહ્યું, “તમે અમને અહીંયા રોકવાનો આગ્રહ કરો છો પણ અમારે તો ભીમનાથ જઈને રોકવાનું છે. માટે આગ્રહ કરશો નહીં.” આમ કહીને શ્રીહરિ ભીમનાથને માર્ગે ચાલ્યા. દરબારની સાથે સહુને પાછા વાળ્યા. જ્યારે રાત બે ઘડી ગઈ ત્યારે પ્યારા શ્રીહરિ ભીમનાથ પહોંચ્યા. ભીમનાથમાં ગોસાઈ મહંત હતા. તેને શ્રીહરિના ઉપર ઘણો ભાવ હતો. શ્રીહરિ આવે છે એમ જ્યારે સાંભળ્યું ત્યારે તે મહંત ઘણા ભાવથી નદીના સામા તટ સુધી સન્મુખ આવ્યા. શ્રીહરિનાં ચરણોમાં શ્રીફળ ધર્યું અને રોકાવાને માટે બહુ વિનંતી કરી. શ્રીહરિએ મહંતનો અપાર ભાવ જોયો ત્યારે નદી ઊતરીને ભીમનાથ તરફને કિનારે આવ્યા. પોલારપુર ગામના માર્ગે પાસે એક કૂવો હતો. તેમાં પાણી ખારું હતું એટલે નદીમાં વીરડો કરીને તેમાંથી પાણી ભરી લાવ્યા. પછી તે પાણીને ગાળીને શ્રીહરિએ પરમ સ્નેહથી પીધું. ભીમનાથના મહંતનું નામ ગુમાનગિરિ હતું. તેણે ઘોડાઓને માટે ઘાસ અને જોગાણ વગેરે બધું જ પહોંચાડ્યું. જે જે સામાનની જરૂર હતી તે બધો મોકલ્યો અને શ્રીહરિને બેસવા માટે એક પલંગ મગાવ્યો. પછી જેટલી જરૂર હતી તેટલી મશાલો કરાવી. બીયડીને માટે ચોખા અને મગ જે જોઈએ તે બધું મગાવ્યું. ઘણા જ ભાવથી ઘી અને દૂધ અપાર લાવ્યા. તેમને અત્યારે સ્વામિનારાયણ એવા નામથી શંકરનો અવતાર થયો હોય એમ જણાયું.

ઉતારે બધો જ સામાન જ્યારે આવી ગયો ત્યારે શ્રીહરિ તૈયાર થયા. ભીમનાથ મહાદેવનાં દર્શન કર્યાં. ભેટમાં રૂપિયા આગળ ધર્યાં. શ્રીહરિની સાથે જે દરબારો હતા તેમણે એક એક રૂપિયો ભેટ ધર્યો અને બીજા જે હરિભક્તો હતા તેમણે પણ પોતાની પહોંચ પ્રમાણે શ્રીફળ અને સોપારી વગેરે ભેટ મૂક્યા. જે સાતમાળનો બંગલો હતો તેમાં શ્રીહરિને પ્રેમથી પધરાવ્યા. તેમાં અપાર બિલોરી જાડ બાંધ્યા હતાં અને તે વેળાએ તે બધાને પ્રકટાવી દીધાં. બધી જગ્યાએ મોતીના ઊલેચ બંધાવી દીધાં. ઘણી બધી ચિત્રવિચિત્ર શોભા કરી દીધી. દરેક

માળમાં આનંદ ઉત્સાહથી શ્રીહરિના પગલાં કરાવ્યાં. પછી શ્રીહરિને હિંડોળા ઉપર બેસાડ્યા અને વિવિધ પ્રકારની પૂજા લાવ્યા.

મહંતે કેસર યુક્ત મલયાગર ચંદનની અર્ચા કરી. તે વખતે ગુલાબ, મોગરો અને ચમેલીના સુંદર હાર પહેરાવ્યા. બાજુબંધ અને તોરા ધરાવ્યા. કાન ઉપર ગુલાબના ગુચ્છ મૂક્યા. ભારે માંહેલી જરિયાની શાલ ઓઢાડી અને કપૂરથી આરતી ઉતારી. જેવો મનનો ભાવ હતો તેવી સ્તુતિ કરી અને તેમના બધા મનોરથ પૂરા થયા. પછી મહંતે હાથજોડીને શ્રીહરિને કહ્યું, સહુની જીવન દોરી આપના હાથમાં છે. જે જીવનાં જેવા કર્મ હોય છે. તેને તેવું ફળ આપો છો, છતાં આપ તો સદાને માટે નિર્બંધ જ રહો છો. જીવ જેવું શરીર ધારણ કરે છે તેવું તે કર્મ કરે છે અને તે કર્મોનું ફળ પણ ભિન્ન

ભિન્ન હોય એવું દેખાય છે. ત્યારે શ્રીહરિએ કહ્યું, ચિંતામણિ એક જાતનો પથ્થર જ છે, પણ તેમાં અનંત શક્તિ યોગ ભર્યો છે. જ્યારે તેનું કામ પડે, ઉપયોગ કરાય ત્યારે તે દેખાય છે. તેમ ભગવાનના ગુણો તો એક ભગવાનમાં જ રહ્યા હોય છે, તેને કોઈની ઉપમા દઈ શકાય નહિ. તે ગુણો એટલા બધા ભર્યા છે કે તેના પારને કોઈ પામી શકતું નથી.

શ્રીહરિએ વાત તો ઘણી કરી. પણ લખ્યે પાર આવતો નથી. અને તેથી જ હું સંક્ષેપમાં લખું છું. કારણ કે દેહનો કાંઈ નિર્ધાર નથી. આ દેહ પરાધીન હોય છે. લગારેક પણ સ્વાધીન નથી. તેવી સ્થિતિમાં પણ જે ભગવાનને ભજતો નથી તેનું શરીર અત્યંત ખુવાર થઈ જાય છે.

૦ સેવા તથા ભજનની મહત્તા :

‘મનુષ્ય તન પાઈ જેહ, વિધિ સમ ભયે સમર્થ મહા;
હરિકું ન સંભારે તેહ, ચિંતામનિ તન કિયે વ્યર્થ સબ.
મનુષ્ય તન સુંદર પાઈ, હરિકિ આયે સેવ મહિ;
એસો જીવનો રહાઈ, એક પલક રહે કલ્પ કલ્પ.
મનુષ્ય તન પાઈ ભરતખંડ માંહિ, હરિ સેવમેં કબુ આયે નાંહિ;
કનક મિલે બ્રહ્માંડ જિતનાં, છુટી પડે સો સબહિ તિતનાં.
હરિ સેવમેં તન અરપન કીનાં, ઓર સેવમેં કબુ ચિત્ત ન દીના;
તાકો તન પલ પલમેં જેહા, બ્રહ્માંડ કનક કમાયે તેહા.
હરિકિ સેવ કરિકેં જેહુ, માયિક તન અતિ તુછ હિ તેહુ;
દિવ્ય ગતિ હોઈ જાવત તેહી, જિયકે દેખેમેં ન આવત એહિ.’

જીવને મનુષ્યનો દેહ મળ્યો. બ્રહ્માનાં જેટલું મહાન સામર્થ્ય પણ મળ્યું અને તેનાથી જો ભગવાનનું ભજન ન થયું તો ચિંતામણિ જેવો દેહ વ્યર્થ થયો કહેવાય. સુંદર આવું મનુષ્યનું શરીર મળ્યા પછી તેનાંથી જે ભગવાનની સેવા કરવી જોઈએ. તેવી સેવા જીવે જો એક પલક વાર જ કરી હોય તેને કલ્પ જેટલી સેવા કરી છે એમ માનવું. ભરતખંડમાં મનુષ્યનું શરીર મળ્યું અને તે જો ભગવાનની સેવામાં ઉપયોગી ન થયું તો એમ માનવું કે આખા બ્રહ્માંડ જેટલું સોનું મળ્યું પણ તેનો નાશ થઈ ગયો. કાંઈ વપરાયું નહિ. જેણે પોતાનાં શરીરને ભગવાનની સેવામાં અર્પણ કર્યું હોય અને અન્યની સેવામાં જો

ક્યારેય મન ન દીધું હોય તો માનવું કે તેણે તે શરીરથી એકેક પળમાં **બ્રહ્માંડ ભરાય તેટલાં સોનાની કમાણી** કરી છે. અત્યંત તુચ્છ ગણાતા માયિક શરીરથી જો ભગવાનની સેવા કરી હોય તો તે શરીર દિવ્યભાવને પામી જાય છે. તે જીવને દેખ્યામાં આવતું નથી. બીજા લોકો તો માયિક શરીરને જ દેખે છે અને મરણ પછી તેને બાળી દે છે અને મૃત્યુ પામેલો જે ભગવદ્ભક્ત છે તે તો તેને દેખતો નથી. આ દુનિયાના જે લોકો છે તે મૃત્યુ વગેરેની ઘટનાઓને દેખે છે, પણ ભગવાનના ભક્તોની રીત તો **અલૌકિક** હોય છે. તે સાંભળ્યા પછી તર્કથી સમજ શકાતી નથી. ભગવાનના ભક્તોની આવી જે બધી વાતો છે તેને જો ભગવાન બતાવવા ચાહે તો દેખાય છે. ભગવાનની ધારેલી **અનંત વાતો** હોય છે, તેમ કેટલાક મુક્તાત્માઓ કહેતા હોય છે, એમ દેખાય છે.

ભગવાન જો ધારે તો રથને અશ્વનાં રૂપમાં બતાવે, અશ્વને હાથીનાં રૂપમાં બતાવે, હાથીને વિમાનનાં રૂપમાં બતાવે અને વિમાનને ગરુડનાં રૂપમાં દેખાડે છે. ભગવાનની રચનાઓ-લીલાઓ અનંત છે. ભક્તોને માટે જ આવા ખેલ (લીલા) કરે છે. પોતાના ભક્તો સિવાય ભગવાનને તેનાથી કોઈ અધિક નથી. આખું સમજીને મુમુક્ષુએ ભક્ત થાવું જોઈએ. ધર્મ, ભક્તિ અને વૈરાગ્યથી યુક્ત જ્ઞાન એ ચાર જેમાં હોય આવા ભક્ત ઉપર ભગવાનને **અપાર હેત** છે, તેવું હેત બીજા કોઈના ઉપર હોતું નથી. તેને તો ખરેખર જે **ભગવદ્ભક્ત** હોય તે જ જાણી શકે છે, ધર્મહીન કોઈ જાણી શકતા નથી. એવા ધર્મહીન તો અનંત ભક્ત થઈને ફરતા હોય છે. તેઓ તો વાસ્તવમાં માયાવી અને ઠગ હોય છે. શ્રીહરિ મહંત પાસે આટલી વાત કરીને જ્યાં સંઘે મુકામ કર્યો હતો ત્યાં આવ્યા. રાત ચાર ઘડી (૧.૩૬ કલાક) ગઈ હતી અને વર્ષી વાટ જોઈ રહ્યા હતા. શ્રીહરિ ઠંડું પાણી જોઈને તત્કાળ નાહ્યા. રૂમાલથી અંગ લૂછ્યું અને પછી પીતાંબર પહેર્યું. પછી શ્રીહરિ આવીને બાજોઠ ઉપર બેઠા. જે ખીચડી કરી હતી તે લાવીને આગળ ધરી. કટોરો ભરીને ઘી આગળ મૂક્યું. તે બધું શ્રીહરિએ રુચિ પ્રમાણે લીધું. પાપડ અને અથાણું વગેરે લાવીને ધરાવ્યું. તેમાં તેજાના ઘણા હતા. સંતો, દરબારો અને પાર્ષદો, બધા ભાવથી જમવા બેઠા. શ્રીહરિએ સહુને ખીચડી પિરસાવી. તેમાં ઘી ખૂબ અપાવ્યું. પાપડ અને અથાણું સહુને અપાવ્યું. પછી શ્રીહરિ પ્રથમ જમવા લાગ્યા. તે પછી બધી પંગત જમવા લાગી. સહુ ઘણી રીતે વિનોદ કરવા લાગ્યા.

દરબારો શ્રીહરિ સાથે વાતો કરવા લાગ્યા. ચાર મહિના તો આનંદથી વીતી ગયા. આટલા દિવસ પ્રદેશોમાં ફર્યા પણ કોઈને ક્યારેય થોડુંએ દુઃખ આવ્યું નહિ. અમે જ્યારથી આપની સાથે મળીને રહ્યા છીએ ત્યારથી દિનપ્રતિદિન અધિક અધિક સુખ જ મળતું રહ્યું છે. હે હરિ, અમને આપના પાર્ષદો ગણીને હરિભક્તો સંતોના કરતાં પણ વધારે ભાવથી અમારી સેવા કરતા હતા. હરિભક્તોનાં હૃદયનો નિત્ય નવો ભાવ જે અનુભવ્યો તે બીજે ક્યાંય દેખાયો નહિ. અમે હરિભક્તોનો અલૌકિક ભાવ દેખ્યો. તેમનાં ધન અને તન સાર્થક થયાં. બીજા લોકોનાં કરોડો ધન ભંડાર હોવા છતાં

આપની સેવામાં લગારેય વપરાયા નહિ. તે ધનભંડારને તો ભૂમિ ગળી જાશે. અજ્ઞાની માણસને તે ક્યારેય સમજાતું નથી. પોતાની માયિક કીર્તિ વધારવા માટે તે લોકો અઠળક નાણું ખર્ચે છે. તેટલું ધન ભગવાનને માટે, સંતોને માટે અને સાચા ગુરુને માટે જો ખર્ચાતું હોય તો તેનાં ભાગ્યનું વર્ણન મુખથી કરી શકાય નહિ, એટલું મહાન કહેવાય. જેનું ધન પવિત્ર હોય તે સુપાત્રને માટે ઉપયોગી થાય છે અને તેનાથી જો અહિંસામય યજ્ઞ કરવામાં આવે તો તેની કીર્તિ અપાર વધે છે.

તે સમયે કરુણાનિધિ, કરુણાસાગર, સર્વ સુખનું મૂળ એવા **સહજાનંદ સ્વામી** શ્રીહરિએ બધા દરબારોને કહ્યું. દરબારો, તમે બધા સાંભળો. તમે બધા ઘણા બુદ્ધિમાન છો. જેનો જેવો સત્સંગ હોય તેતો સાથે રહીએ ત્યારે ઓળખાય. જેને જેટલું હેત હશે તે ઘેર જાશે તે પછી જણાશે. હેત હોય તે તો આંખોમાં દેખાય. હેત-પ્રીત છુપાવી છુપાતી નથી. જેને પરસ્પર જ્યાં સુધી **હેત-પ્રેમ** હોય ત્યાં સુધી તેઓ એક થઈને વ્યવહારમાં ચાલે. સુખમાં કે દુઃખમાં ભાગીદાર થઈને રહે. ચાહે તેવું દુઃખ આવે, ક્યારેય સ્નેહીનો ત્યાગ ન કરે.

જો એક બીજાને હેત-પ્રીત હોય અને પરસ્પર જો કોઈ ગાળ બોલી જાય તો પણ તેના ઉપર ઈર્ષ્યા કરે નહિ. આ પ્રેમનું એક ચિહ્ન દેખાય છે. જુઓને વિવાહ પ્રસંગે કંઈક તોફાન મચાવે છે. ન ઘટે તેવું નઠારું બોલે છે. બોલવામાં કાંઈ વિચાર રાખતા નથી. માનો બધા લોકોએ દારૂ પીધો ન હોય ! એવા ઉન્મત્ત થઈ જાય છે. મનમાં ફાવે તેવાં તોફાન કરે, પોતાનાં શરીરનું ભાન પણ ભુલાઈ જાય. મા, બાપ, દીકરો કે બહેન, કોઈની મર્યાદા પણ રાખતા નથી. તે રીતે જ **હુતાશનીને દિવસ** પણ મન ચાહ્યું તોફાન મચાવે છે. ભાંડ અને ભવાઈમાં જેવા **ઝેરીલા શબ્દ** બોલાતા હોય છે તેવા બોલવા લાગે છે. પણ તેમાં પરસ્પર કોઈને કોઈનો અભાવ આવતો નથી.

હરિવિમુખ જીવોને તો તેમાં રસ આવતો હોય છે. માનો જેટલી જાતનાં ઝેર છે તે બધાં હરિવિમુખોને માટે જરૂર ચાશે.

હરિવિમુખ જીવ અને બીજા પશુઓ, બધા એક સરખા સ્વભાવથી વરતે છે. વિમુખજીવ જો તીર્થમાં જાય, તો ત્યાંથી પણ અનંત પ્રકારનાં પાપોને લઈને ઘેર આવે છે. ભગવાનથી વિમુખ જીવ જે જે કામ કરતો હોય છે તેમાં તેને વિષય સુખની અભિલાષા હોય જ છે. વિષય વિના તેને બીજું કાંઈ ફળ ખપતું નથી. તે વિમુખોને વારંવાર આવો લોક વિષયોને ભોગવવા મળે એવા આશયથી જ તેઓ મનમાં વિષયપ્રેમ રાખીને તે **બધાં સાધન** કરતા હોય છે. ધાંચીનો બળદ ઘાણીએ જોડાઈને રાત દિવસ ચાલતો રહે છે. પણ તે છૂટે ત્યારે ત્યાંનો ત્યાં જ હોય છે. તેમ વિમુખનાં બધાં સાધન પણ સંસારનાં વિષયમાં ભટકાવનારાં હોય છે. તમારા બધાનાં **ધન્ય ભાગ્ય** છે અને બીજા બધા હરિભક્તોના પણ ધન્ય ભાગ્ય છે કે તમને સહુને આ વખતે આવો **સત્સંગ** મળ્યો છે. જે સત્સંગ બીજા લોકોને એક ઘડીવાર પણ મળતો નથી.

શ્રીહરિએ દરબારોની સાથે **વાતાવિનોદ** કર્યો. પછી સ્વયં દૂધ લીધું. અને દરબારોમાં જેનો જેટલો આહાર હતો તે પ્રમાણે સહુને

૭

ધર્મ, ભક્તિ અને
વૈરાગ્યથી યુક્ત જ્ઞાન એ ચાર
જેમાં હોય આવા ભક્ત ઉપર
ભગવાનને અપાર હેત છે,
તેવું હેત બીજા
કોઈના ઉપર હોતું નથી.

દૂધ અપાવ્યું. દૂધ ઘણું આવ્યું હતું એટલે બાકીનું દૂધ સંઘમાં મોકલ્યું. જ્યારે સ્વયં જમી રહ્યા ત્યારે હાથ અને મુખ ધોયાં. એલચી, તજ અને સોપારીનો મુખવાસ લીધો. પછી ચરણોમાં ચાખડીઓ પહેરીને જ્યાં પલંગ બિછાવ્યો હતો ત્યાં આવ્યા. બધા સંતો અને દરબારો ત્યાં આવીને બેઠા. તે વખતે એક જ મશાલ રખાવી અને બીજી બધી બુઝાવી દીધી.

પછી શ્રીહરિએ દોકડ, સરોદ અને સિતાર મગાવ્યાં. સંતો પાસે કીર્તન ગાન કરાવ્યું. મુક્તાનંદ સ્વામી, બ્રહ્માનંદ સ્વામી, પ્રેમાનંદ સ્વામી, દેવાનંદ સ્વામી અને જ્ઞાનાનંદ સ્વામી, એ બધા સંતો ગાન વિદ્યામાં અને વાજિંત વગાડવામાં ઘણા કુશળ હતા. એટલે તેઓ વાજિંત વગાડવા લાગ્યા. શ્રીહરિને જેવા પદની રુચિ હોય તેને પહેલાં સંભારી દેતા. તે આ વખતે પણ કલ્યાણ રાગનાં પદ યાદ કરાવ્યાં. તેથી ગાન નિપુણ સંતો તે પદોને ગાવા લાગ્યા. પહેલા કલ્યાણ રાગનાં પદ ગાયાં અને પછીથી બિહાગ રાગ ઉઠાવ્યો. દેવાનંદ સ્વામી જ્યારે રાગનો આલાપ કરતા ત્યારે રાગ મૂર્તિમાન પ્રકટીને આગળ દેખાતો. ‘અભ તો મોય નિકી પરે જાના’ એ પદ કલ્યાણ રાગે ગવડાવ્યું અને બિહાગ રાગનું પદ તો પછી ગાયું. તે રાગ ઘણો મસ્ત ગવાયો. ‘મોય તોય લાગી કેસે છૂટે, જેસે હીરો ફોરો ન ફૂટે.’ અને તે પછી ‘શ્યામ વિના ઉમંગે દો બદરા’ આ ત્રીજું પદ પણ ઘણું સરસ ગવાયું.

શ્રીહરિનાં અંગના પદ ગવાતાં. તે સમયે પ્રથમ વિરહ વર્ણનનાં પદ પણ ગાયા. જે સમયે જેવું અંગ વર્તતું હોય તે સમયે તેવાં પદ ગવડાવતા. જ્યારે ભક્તિ પ્રધાન અંગ વર્તતું હોય ત્યારે પ્રેમપ્રધાન પદ ગવાતાં હતાં. જ્યારે ધર્મ પ્રધાન અંગ વર્તતું હોય ત્યારે તે ધર્મની મુખ્યતાવાળા પદ ગવાતાં હતાં. ધર્મ, ભક્તિ, વૈરાગ્ય. અને જ્ઞાન, એ ચારે સહિત ભગવાનનું ધામ, એ પાંચ બાબતનાં શ્રીહરિનાં અંગ હતાં. એમ સહુએ જાણવું. ધર્મ આદિ ચારમાંથી જેની દૃઢતા કરાવવી હોય તેવાં પદ સ્વયં મહારાજ ગવડાવતા અને તેવી વાતો કરતા. અને તે બાબતના જે શ્લોક, કવિત, છંદ, સાખી કે શાસ્ત્રનું વચન સ્વયં બોલતા અને સંતોની પાસે બોલાવતા હતા.

સમય વિચાર્યા વિના શ્રીહરિ ક્યારેય કોઈ ચરિત્ર કે વાત કરતા નહિ. વળી ક્યારેક તો વિવિધ પ્રકારનાં નવાં ચરિત્ર કે વાતો કરતા અને કહેતા, જેને દેખીને કે સાંભળીને તૃપ્તિ થાતી નહિ. રાતના અગિયાર વાગ્યા હશે ત્યારે પ્રાણ આધાર શ્રીહરિ પોઢી ગયા. સંતો પણ ભજન કરીને સૂઈ ગયા. અરધી રાત પછી બે વાગ્યા હશે. ત્યારે શ્રીહરિએ તૈયારી કરી અને તે સમયે જ પોલારપુર ગામમાં આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૮/૨૮-૨૯-૩૦)

● સં. ૧૮૬૩માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગઢપુરથી ચાલ્યા, તે નિંગાળા, ઝીંઝવદર, કારિયાણી, કુંડળ થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. અહીં દર્શનનું સુખ આપીને પરબડી ગામ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૧/૬૮)

● સં. ૧૮૬૫માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ઝીંઝવદરથી ચાલ્યા, તે કારિયાણી, સારંગપુર, કુંડળ થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. અહીં બ્રાહ્મણોને બહુ દક્ષિણા આપી ને બાવા ગુમાનગરને

પોતાના આશ્રિત કર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૬૫ની લીલા)

● સં. ૧૮૬૬માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ધોળકાથી ચાલ્યા, તે કોઈ, અરણેજ, જવારજ, ગુંદી, બળોલ, ખસતા, રોજકા, ઝીંઝર ગામ થઈ ભીમનાથ તીર્થધામમાં આવ્યા. ત્યાં ભીમનાથ મહાદેવનાં દર્શન કર્યા અને ત્યાંથી ચાલતા થયા, તે કુંડળ ગામ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૩/૨૬)

● સં. ૧૮૬૭માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે પીજથી ચાલ્યા, તે ચાંગા, પીપળાવ, બુધેજ, પરચમ, ઝીંઝર થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને પોલારપુર, રોજદ થઈને કુંડળ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૪/૨૬)

● સં. ૧૮૬૮માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે કારિયાણીથી ચાલ્યા, સમઢિયાળા, કુંડળ થઈ ભીમનાથ પહોંચ્યા. ત્યાં ભીમનાથજીનાં દર્શન કરીને ચાલતા થયા ત્યારે ત્યાંના મહંત એકદમ દોડતા આવ્યા. તેનાં દિલમાં ઘણો ઉત્સાહ હતો. શ્રીહરિના ઉપર હેત દર્શાવીને ભોજન કરવા માટે બહુ વિનંતિ કરી. ત્યારે શ્રીહરિએ કહ્યું, હજી તો સવાર છે અને અમારે જાવું છે. પછી તેણે સહુને એકેક શેર સુખડી, ગાંઠિયા અને ચણાના દાળિયા વગેરે ટીમણના રૂપમાં આપ્યું. અને શ્રીહરિને માટે પેંડા આપ્યા. તેણે હાથ જોડીને શ્રીહરિને કહ્યું, આ જગ્યા (દેવ સ્થાન) આપની જ છે. આપના પ્રતાપથી અમારે જે જોઈએ તે મળી રહે છે.

ત્યારે શ્રીહરિએ તે મહંતને કહ્યું, ભીમનાથજી ઘણા પ્રતાપી છે. જગ્યામાં જ્યાં સુધી તમે નારી રાખતા નથી, તે ઘણું સાડું છે. દારૂ અને માંસનો ત્યાગ રાખવો અને કોઈ જાતનો ફેલ કરવો નહિ. આ દુનિયાના જેટલા વિષયના સુખ છે તે જીવને બંધન કરનારા છે. પર્તગિયાં દીવાનાં તેજમાં સુખ માનીને ફૂદી પડે છે. પણ તેમાં તેનું મોત થાય છે. તે રીતે જ સંસારના જેટલા જીવો છે તે બધા સત્પુરુષના યોગના અભાવે સંસારના સુખરૂપી દીવામાં પડીને પુષ્કળ પ્રમાણમાં મરી જાય છે. પછી તે વિષયી જીવોના જન્મ મરણનો છેડો આવતો નથી. જમપુરીમાં જમનો માર બહુ ખાય છે. હરિ અને હરથી-નારાયણ અને મહેશ્વરથી વિમુખ તે જીવો લખચોરાશીના જે દુઃખો છે તેને ભોગવે છે. શ્રીનારાયણ અને મહેશ્વરની સમજણ એક સરખી અર્થાત્ અવિરોધી છે. મૂર્ખ લોકોના મત અનેક હોય છે. જેટલી બાબત ધર્મયુક્ત હોય છે તે બધી શુભ ફળને આપે છે.

જેટલી બાબત અધર્મવાળી હોય છે તે બધી અશુભ ફળને આપે છે. શરીરમાં અને જીવમાં જે કાંઈ દુઃખ થાય છે. તે સિવાયના પણ જે દુઃખ હોય છે. તે બધા અધર્મનાં અશુભ ફળ રૂપ છે, અને તે પ્રત્યક્ષ દેખાય છે. મનુષ્ય દેહ સિવાયના જે દેહ-પશુ, પક્ષી, લીખ સુધીના, અને જેને જરાયુજ, અંડજ, ઉદ્ભિજ અને સ્વેદજ કહેવાય છે. તે બધા જ પ્રકારના દેહ અધર્મનાં ફળરૂપ હોય છે. મનુષ્યનું શરીર ધર્મનાં ફળરૂપ છે. અને મનુષ્ય શરીરમાં પણ જે દુઃખ આવે છે તે અધર્મનાં ફળનાં રૂપમાં છે અને સુખ આવે છે તે ધર્મનાં ફળનાં રૂપમાં છે. ત્યારે તે મહંતે બે હાથ જોડીને નિષ્કપટ ભાવે કહ્યું, આપ મહાન સત્પુરુષ છો, તેથી આપે બધી વ્યવસ્થિત (સુનોર) અને સત્ય વાત

કહી છે. આપ સત્પુરુષ છો. આપની વાત બધી સાચી છે. આપના સિવાય બીજા અનેક ગર્વિષ્ઠ લોકો પોતપોતાનું પેટ ભરનારા છે. અમારા (શૈવોના) મોટા મોટા મઠ છે, તેમાં કોઈ એક પણ માયા વગરના નથી. હાથી, ઘોડા, ઊંટ, મ્યાના, ગાડી અને બળદ વગેરે રાખે છે. કેટલાએ મોટા મોટા બંગલા કરાવ્યા હોય છે. મોટા રાજાનાં જેવું કમઠાણ ભેળું કર્યું હોય છે. જગ્યામાં તોપ અને બંદૂકોના જેવા અપાર હથિયારો પણ રાખે છે. ગામ અને ગરાસ છે. ‘લેણદેણ’ પણ કરે છે. પગાર આપીને નોકર રાખે છે. જગતમાં અમારા જે ‘અતીત’ કહેવાતા હોય છે તે રૂપિયા આપીને બધું લાવે છે. જે દુઃખી ઘર-પરિવારમાંથી આવ્યા હોય તેને ક્યારેય ધર્મ ગમે નહિ. જે ન મળે તેનો ત્યાગ રાખે છે. અને જે મળે તેનો લાગ ભૂલતા નથી.

મળે છતાં જે ત્યાગ રાખે, તેની તો તેઓ મશ્કરી કરતા હોય છે. શરીરને લાડ લડાવવાનું જ એક તાન હોય છે. અફીણ અને હોકાને તો રાત દિવસ પીતા રહે છે. ગંજીફાની અને સોગઠાની રમતમાં કુશળ હોય છે પણ જીવના મોક્ષમાં ક્યારેય મન દેતા નથી. જેની જેવી રુચિ હોય, સદાય તેવું તેઓ કરતા રહે છે. અશુભ ફળ મળે તેવું જ તેઓ રાત દિવસ કામ કરે છે. તેઓ દૂધ કે પાણીને ક્યારેય ગાળતા નથી. જેને તેને મુખથી ગાળોજ દેતા હોય છે. નારાયણ અને મહેશ્વર (હરિ અને હર) થી તો તેઓ ઘણા દૂર જ રહે છે. એવાનો ઉદ્ધાર ક્યાંથી થાય ? શિવપુરાણમાં જે **શુભ વાત** કહી છે, તેનો તો તેઓ નાશ કરતા હોય તેવું દેખાડે છે. આપ જે જે વસ્તુને તજાવો છે, તેને તેઓ બધા **આદર** કરે છે. ખાલી મુખથી ‘હર’ ‘હર’ ‘હર’ એવું બોલે છે અને તે રીતે **અતીત** નામ રહ્યું છે.

પૂર્વના કોઈ પુણ્ય યોગથી મને **સત્સંગની રીત** સાચી મનાણી છે. તે સિવાયનું કોઈ મનમાં ગમતું નથી. હું બધી રીતે અતીતની જેમ રહ્યું છું. બહુ વધારે આત્મબળ નથી. મરતી વખતે તો ક્યાંયના નહિ રહેવાય ! અમારા અતીતોમાં એક **પ્રભાતગિરિ** જ એવા સિદ્ધ રહ્યા છે કે બધું જગત તેને માને છે અને મોટા રાજાઓ પણ તેમને નમે છે. તેમના મસ્તકે મોટી જટા હતી. તેઓ વગર કોપીને સદા દિગંબર રહ્યા છે. તેમના મનમાં સ્ત્રીનો ઘાટ-સંકલ્પ પણ થાય નહિ. અને મુખથી જે બોલે તે સિદ્ધ થાય છે. પરંતુ તે સિદ્ધિમાં તેઓ લાભ દેખતા નથી. ભગવાન મળ્યા વિના તો મનમાં ગેરલાભ માને છે. આપના શિષ્ય સંત મુક્તાનંદ સ્વામીને તેઓ જ્યારે મળ્યા. તેઓ ભણવા ગયા હતા ત્યાં **મુક્તાનંદ મુનિનો મેળાપ** થઈ ગયો. તેમણે પાપોનો નાશ કરે એવી વાત કહી, તે પ્રભાતગિરિના ચિત્તમાં ચોંટી ગઈ, તે સંતમાં તેમને વિશાળ ધર્મનું સ્વરૂપ દેખાયું.

શાસ્ત્રોમાં જે ભગવાન કહેવાય છે તે આ સંતને ચોક્કસ મળ્યા હશે. તે મળ્યા વિના મુખમાંથી આવી વાતો નીકળે નહિ. ચોક્કસ આ સ્વામીને પ્રકટ ભગવાનનાં દર્શન થાતા હશે. પછીથી તેઓ નિયમ ધારીને ભગવાનના હરિભક્ત થયા. તેમણે બીજા અતીતોનો ભય છોડી દીધો. સ્વભાવથી તેઓ કોઈથી દબાય તેવા તો હતા જ નહિ. જુઓને તેમણે ડભાણમાં આવીને મસ્તક ઉપરથી જટા ઉતારી નાખી હતી. આપ શ્રીહરિએ તેમને એટલું વચન કહ્યું, આટલો મોટો જટાનો

ભાર શા માટે રાખ્યો છે ? ત્યારે તેમણે કહ્યું, જેવી આપની મરજી, હવે મને જટાનું **અભિમાન** લેશ માત્ર નથી. તેમના બે શિષ્યો હતા. તેમને પૂછ્યું, ત્યારે તેમણે પણ હા કહી. પછી વાળંદને પાસે બોલાવ્યો. અને ત્રણે જણે જટા ઉતારાવી નાખી.

ભીમનાથજીના મહંતે કહ્યું, અમારામાં એટલું બધું બળ નથી. તે આપ તો બધું જાણો જ છે. માયા ક્યારેય છૂટતી નથી. જ્યાં સુધી શરીરમાં જીવ નિવાસ કરીને રહેશે ત્યાં સુધી માયા ગળામાં પાશ નાખીને રહેલી જ છે. ત્યારે શ્રીહરિએ તે મહંતને કહ્યું, તમે સત્સંગના ઉપર ભાવ રાખજો. તો તમારો ઉદ્ધાર થાશે. જેવો ભાવ રાખવામાં

આવે તેવું ફળ મળે છે. આટલું કહીને શ્રીહરિ ચાલતા થયા. આગળ જાતા પરબડી ગામ આવ્યા. અને ત્યાંથી ઝીંઝર ગામ આવ્યા. ત્યાં સહુએ સ્નાન કર્યું અને પછી ટીમણ કર્યું.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૪/૩૯)

શ્રીહરિએ કહ્યું, તમે સત્સંગના ઉપર ભાવ રાખજો. તો તમારો ઉદ્ધાર થાશે. જેવો ભાવ રાખવામાં આવે તેવું ફળ મળે છે.

સં. ૧૮૬૮માં બીજીવાર શ્રીજીમહારાજ ભીમનાથ પધાર્યા. મહાદેવજીના દર્શન કરી ૫૦૦ રૂપિયા ધર્યા. ત્યાં તો દિવ્યરૂપે **શિવજી** પ્રગટ થયા ને મહારાજને **પ્રાર્થના** કરતા કહ્યું : “હે મહારાજ !

ભલે પધાર્યા. તમે આવ્યાથી આ ધામ પવિત્ર થયું.” તે વખતે **મહંતબાવા** એક સારો હાથી શણગારીને લાવીને વિનંતી કરી : “હે પ્રભુ ! આ હાથી ઉપર બિરાજીને મેળામાં ફરી સૌને દર્શન દાન આપો.” પછી ભગવાન શ્રીહરિ મેળામાં દર્શન આપતા થકા ફરતા હતા. તે વખતે ગરીબ લોકો અન્ન માટે કાલાવાલા કરતા હતા. તેને ભૂખ્યા જોઈ શ્રીજીમહારાજે દયા લાવીને ૫૦૦ રૂપિયાની **સુખડી** ગાડાં ભરીને મંગાવી ગરીબોને વહેંચી દીધી. પછી મેળામાં ફરીને મહારાજ ઉતારે આવ્યા ને ત્રણ દિવસ રહ્યા. ચોથે દિવસે જવાનો વિચાર કરે છે ત્યાં પોલારપુરના **ભીમો દોશી** તેણે રૂપિયા ધીરેલા તેણે શ્રીહરિ પાસે આવીને કહ્યું : “મહારાજ ! રૂપિયા ચાર હજાર આપો.” પછી મહારાજે કાઠીઓને કહ્યું : “આ ભીમા દોશીનું કરજ ચૂકાવી દો.” ત્યારે કાઠીઓએ કહ્યું : “હે મહારાજ ! અમારી પાસે નાણું નથી. કહો તો અમારા કુળની ચાલ કરીએ. મેળો લૂંટીને ધન લાવી આપીએ.” ત્યારે મહારાજ કહે : “આ અમારી ધોડીનો **મોવડ** વેચીને પૈસા લાવો.” કાઠી કહે : “મહારાજ ! મોવડના તો રૂપિયા અઢાર આવે ને તેમાં ચારહજાર શી રીતે ભરાય ?” એવામાં એક શેઠ આવ્યા ને ગાડીમાંથી ચાર કોથળી લાવ્યા. તેમાં રૂપિયા હતા તે તેણે ભગવાન શ્રીહરિને ભેટ ધર્યા. ત્યારે શ્રીજીમહારાજ કહે : “તમે ક્યાંથી આવ્યા ?” ત્યારે શેઠ કહે : “આપના દર્શન કરવા ગઢડા જતો હતો. પરંતુ આપ અહીં બિરાજમાન છો એવું સાંભળીને અહીં આવ્યો. અને ધન આપને ભેટ ધરવા માટે જ લાવ્યો છું.” પછી તે શેઠ ભગવાન શ્રીહરિને ભેટ કરીને ચાલ્યા ગયા. પછી મહારાજ બોલ્યા : “આ શેઠ બીજા કોઈ નહિ, તે તો **કુબેર ભંડારી** આવ્યા હતા તે રૂપિયા આપીને ગયા.”

(તા.ક.) ઉપરોક્ત પ્રસંગનું સવિસ્તાર વર્ણન પ.પૂ. ધ.પુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજે ‘**શ્રીહરિલીલામૃત**’ ગ્રંથના કળશ ઓના વિશ્રામ રદમાં કર્યું છે.

સં. ૧૮૭૧માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ઝીંઝવદરથી ચાલ્યા, તે કારિયાણી, કુંડળ, પોલારપુર ગામ થઈ ભીમનાથ તીર્થધામમાં આવ્યા. ત્યાં ભીમનાથ મહાદેવનાં દર્શન કર્યા અને ત્યાંથી ચાલતા થયા તે ઝીંઝર, રોજકા, ખસતા, પચ્છમ, કમિયાળા થઈ વડતાલ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૫/૪૯)

સં. ૧૮૭૩માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે પીપળીથી ચાલ્યા, તે ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી ચાલ્યા તે પોલારપુર, રોજકા, કુંડળ, સમઢિયાળા થઈ કારિયાણી પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૪૩)

સં. ૧૮૭૪માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે વડતાલમાં દિવાળી-અન્નકૂટનો ઉત્સવ કરીને ચાલ્યા, તે મહેળાવ, નાર, બુધેજ, મીતલી, પીપળી, ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી ચાલ્યા તે પોલારપુર ગામ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૫૮)

સં. ૧૮૭૫માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગોરાડથી ચાલ્યા, તે ગોલાણા, મોટી બોરુ, નાની બોરુ, ભોળાદ, પીપળી, ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી ચાલ્યા તે પોલારપુર ગામ આવ્યા. ભીમનાથમાં ગાદીપતિ ગોસાઈ હતા. શ્રીહરિને આવ્યા જોઈને તેઓ સામે ચાલ્યા. બે હાથ જોડીને શ્રીહરિનાં ચરણમાં નમ્યા. તેઓ શ્રીહરિને ગુરુ દત્તાત્રેય કહેતા હતા. તેઓ કહેતા કે ‘તમે તો શિવને સ્થાને રહ્યા છો. આપ જ્યારે અહીંયા આવીને અમને દર્શન દો છો ત્યારે અમને એવું દેખાય છે કે આ આપની મૂર્તિ છે તેનું ધ્યાન કરીને શિવમાં જે યોગકળા રહી છે તે તમને પ્રાપ્ત થઈ છે. અમારાં મનમાં જે જણાય છે તે વાત અમે કોઈને કહેતા નથી, પણ જ્યારે અમે મનમાં ચાહીએ છીએ ત્યારે આપ અમને તેવાં રૂપમાં દર્શન દો છો. આ આપનું પોતાનું ઘર છે તેમ માનીને આપ અહીં આવતા રહેજો. અમે ક્યારેય દારૂ અને માંસને ખાતા પીતા નથી. અમે ધન રાખીએ છીએ, પણ અમારી જગ્યામાં સ્ત્રીને રાખતા નથી. અને જે સ્ત્રીને રાખે છે તેને પણ જગ્યામાં રાખતા નથી.

સીધા ગામમાં જે ગોસાઈ રહે છે તેનો મઠ મોટો ગણાય છે. તેઓ ગાદીપતિ હોવા છતાં નારીનો પ્રસંગ રાખે છે. એ ધનના મદથી છકી ગયા છે અને કોઈનો ડર રાખતા નથી. ગામમાં ચાર પાંચ ઘર જ રહ્યા છે અને ગાદીપતિ નિંદિત વર્તન કરી રહ્યા છે. તેના ગુરુ જ્યારે ખરાબ ચાલે ચાલતા થયા ત્યારે શિવજી તેને ખમી શક્યા નહિ. પછી કોઈ ક્ષત્રિય દરબારમાં પ્રવેશ કરીને તેના ટૂકડે ટૂકડા કરી નાખ્યા. શિવજી કોઈનો ડર રાખતા નથી. તેઓ તો ધર્મનું સ્થાપન કરે છે. જ્યારે શિષ્ય ગુરુના ખરાબ માર્ગે ચાલવા ગયા તો તરત જ તે ગાદીથી પડી ગયા અને બેહાલ થઈ ગયા. શિવજીને ધર્મ રુચે છે, પણ ધનના મદવાળાને તે દેખાતું નથી.

શિવજીના સ્થાન ઉપર બેસીને જ્યારે કોઈ ગાદીપતિ બૂરા કામ કરે છે ત્યારે શિવજી તેનો તરત જ નાશ કરી નાખે છે. તેનો જગતમાં ક્યાંય પ્રભાવ રહેતો નથી. જે અધર્મ કરે છે તેનો તત્કાળ જ નાશ થઈ જાય છે. ધર્મના સમાન અધર્મમાં ક્યારેય દેવત રહેતું નથી. જ્યાં ધર્મ રહે છે ત્યાં બધી રિદ્ધિ સિદ્ધિ રહે છે, પણ સાધારણ (પ્રાકૃત) માણસને કાંઈ દેખાતું નથી એટલે તે ધર્મવાળાનો દ્રોહ કરે છે.

૦ સ્ત્રી-ધનાદિક વિષયની ભયંકરતા :

હે શ્રીહરિ, આપને ધન્ય છે ધન્ય છે કે આપ મનુષ્યરૂપે થયા છો.

આ ઘોર કળિયુગમાં પણ આપ મહાન ધર્મનું સ્થાપન કરી રહ્યા છો. લોકો બધી જાતનાં કામ કરે છે, પણ ધર્મનું સ્થાપન કરતા નથી. અમને દેખાય છે કે બ્રહ્મા સુધીના દેવોને પણ અધર્મ ઉપર રુચિ રહે છે.

પોતાના આત્માને કેન્દ્રમાં રાખીને કઠોરમાં કઠોર તપ કરે છે અને પોતાનાં શરીર સુખનો ત્યાગ કરે છે. વિષય સુખ વધારે મળે એટલા માટે તેઓ વધારે તપ કરે છે, પણ મનમાંથી વિષયનો ત્યાગ કરતા નથી. આપ જ એક નિષ્કામભાવે તપ કરાવો છો. હૃદયમાંથી વિષયનો ત્યાગ કરવો તે ઘણું

કઠિન છે, પણ વિષયનો ત્યાગ કરાવનારા તો આપ એક જ છો, એટલે ઘણા સમર્થ અને પરમ વિવેકી આપને અમે દેખ્યા છે. હૃદયમાંથી વિષયનો ત્યાગ કોઈ ભાગ્યશાળી તમારા સિવાય કરતા નથી. અમે તો હૃદયમાં જેટલું વિષયનું ચિંતન કરીએ છીએ તેટલો તેમાં રસ લઈએ છીએ. હું તો આપ અંતર્યામીની આગળ દંભ રાખતો નથી. અને જો દંભ રાખું તો મારો ઉદ્ધાર થાય તેમ નથી. આવો સમય ફરીને ક્યારેય મળશે નહિ. આપની કૃપાથી મારું બધું દુઃખ ટળી જશે.

પ્રભુ, અમે તો દુઃખમાં પણ સુખ માનીએ છીએ અને વિષય વિનાનું બધું લૂખું લાગે છે. તો મને દુઃખમાં દુઃખ મનાય અને દુઃખમાં ક્યારેય સુખ મનાય નહિ, બહુનામી સ્વામી આપ મને એવી યોગકળા બતાવો. કારણ કે આપને માટે તે કોઈ કઠિન બાબત નથી. અમારે માટે તો તે વજ્ર કરતાં પણ કઠિન દેખાય છે.

૦ સંતસમાગમ એ જ બ્રહ્મવિદ્યા છે :

ત્યારે શ્રીહરિએ તેને કહ્યું, ‘તમે તો આ ઘણી મોટી વાત પૂછી. સંતસમાગમ સિવાય આ બધી મોહજાળ સમજમાં આવે તેવી નથી. સંતસમાગમથી સમજાય છે. આ તો બ્રહ્મવિદ્યા કહેવાય છે. સંતસમાગમમાં જેને જેટલો ખપ રહે છે તેટલું તેને સમજાય છે.

કોઈ ઘણો રૂપાળો હોય અને પછી કોઈ ભયંકર રોગને લીધે તે જ્યારે નકારો થઈ જાય છે ત્યારે તેમાં જેટલો પ્રેમ હોય છે તેટલી જ અરુચિ થઈ જાય છે. ચાહે તેટલી સરસ રસોઈ જમ્યા હોઈએ અને પછી જ્યારે તેની ઊલટી થઈ જાય ત્યારે તેમાં તેવો રસ રહેતો નથી. તેમ વિચાર કરવો જોઈએ. જે જે વિષય હોય છે તેની બાબતમાં આવો વિચાર કરીને જ્યારે તેમાં દુઃખ દેખાય છે ત્યારે તેમાં રાગ થતો નથી.

૦ વસ્તુ-વિચાર રાગ ટાળવાની ચાવી છે :

વસ્તુનો વિચાર કર્યા સિવાય વિષયમાં માણસને રાગ રહે છે અને જો વિચાર કરવામાં આવે તો ચાહે તેવો વિષય હોય તો તેની વાસના ક્ષીણ થઈ જાય છે. જે જે વિષયમાં રાગ હોય તેમાં જ્યારે દોષદંષ્ટિ થઈ જાય છે ત્યારે તેમાં રાગ રહેતો નથી. આવી બ્રહ્મવિદ્યા શીખવી જોઈએ. અનંત ભુવનના પતિ ભગવાન શ્રીહરિ ભીમનાથ શિવજીના મહંત ગોસાઈને દર્શન દઈને ત્યાંથી ચાલ્યા. ત્યાંથી પોલારપુર આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૮૭-૮૮)

સં. ૧૮૭૬માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા, તે ઝીંઝર થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી ચાલ્યા તે પોલારપુર, કુંડળ થઈ કારિયાણી ગામ આવ્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૭૬ની લીલા)

સં. ૧૮૭૮માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા, તે પચ્છમ, ખસતા, રોજકા, ઝીંઝર થઈ ભીમનાથ તીર્થધામમાં આવ્યા. ત્યાં ભીમનાથ મહાદેવનાં દર્શન કર્યા અને ત્યાંથી ચાલતા થયા તે પોલારપુર થઈ રોજીદ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૮/૬૨)

સં. ૧૮૭૮માં બીજીવખત ભગવાન શ્રીહરિ અમદાવાદ શ્રીનરનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરીને પછી કાંકરિયામાં બ્રાહ્મણોની ચોરાશી કરીને ચાલ્યા, તે અશ્વાલી, જેતલપુર, ધોળકા, ગણેશ ધોળકાના મંદિરમાં (કોઠ ગામ પાસે) રાત રહીને ચાલ્યા તે બળોલ, રોજકા, ઝીંઝર થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. તે ત્યાંથી પોલારપુર, કુંડળ થઈ કારિયાણી આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૨/૮૮)

સં. ૧૮૮૧માં શ્રીજીમહારાજ વડતાલ શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરીને ચાલ્યા, તે લીંબાસી, વટામણ, વારણા, જાખડા, સરગવાળા, કમિયાળા, ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ત્યાં દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી પોલારપુર થઈ કુંડળ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૬/૪૬)

સં. ૧૮૮૨માં ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો-કાઠી દરબારો સાથે વડતાલથી ચાલ્યા, તે કમિયાળા, ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર ગામ થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. અને ત્યાં સ્વયં શ્રીહરિએ જઈને ભીમનાથ શિવજીના ભાવથી દર્શન કર્યા. તે જગ્યામાં મહંત ગોસાઈ રહેતા હતા. તેણે શ્રીહરિનો ઘણો સત્કાર કર્યો. શ્રીહરિ આ ભીમનાથ વારંવાર આવતા હતા. મહંતે શ્રીહરિને રાત રહેવાનું કહ્યું અને બોલ્યા કે, “આ જગ્યા આપની જ છે. જ્યાં સુધી આપ રાખશો ત્યાં સુધી અમે આ જગ્યામાં નિશ્ચિત રહેશું. અમે અમારાં મનમાં આવું ચોક્કસ માનીએ છીએ, તેમાં કાંઈ સંદેહ નથી.” ત્યારે

શ્રીહરિએ કહ્યું કે, “આ ભીમનાથની સમીપે જ પોલારપુર ગામમાં જઈને અમે રાત રહીશું. પોલારપુર ગામ કાંઈ તમારાથી દૂર નથી.” ત્યારે મહંતે કહ્યું કે, “જે જોઈએ તે અમને કહેજો. કહ્યા વિના અમને કાંઈ ખબર પડે નહિ. આપના સમાન સત્પુરુષોની સેવા કરવામાં જે વસ્તુ ઉપયોગી ન થાય તે વસ્તુ મળી હોય તો પણ ન મળ્યા બરાબર છે અને શોક કરવાને લાયક છે.”

ત્યારે શ્રીહરિએ કહ્યું કે, “જેની એવી વસ્તુઓ છે તેનો મોક્ષ કરવાને માટે જ અમે આવ્યા છીએ. તેમાં કોઈ સંદેહ નહિ. સત્પુરુષના યોગથી જ તે વાત સત્ય ઠરે છે. અને કોઈ વસ્તુ અસત્પુરુષના યોગમાં આવે તો તે નરકરૂપી ફળ આપે છે અને આ વાત પણ ચોક્કસ છે. અને જો સત્પુરુષની આગળ છળકપટના ભાવથી રહિત થઈને વસ્તુ આપવામાં આવે તો તે વસ્તુ મોક્ષના ઉપયોગમાં આવે છે. સત્પુરુષના ઉપર જેને જેટલો ભાવ હોય તેને માટે તે ભાવ જ મોક્ષનો માર્ગ છે. અર્થાત્ જેવો ભાવ હોય તેવો મોક્ષ થાય છે. આ વાત ચોક્કસ એમ જ છે.” ભીમનાથની જગ્યાના મહંતનો ભાવ દેખીને શ્રીહરિએ તેની સાથે ઉપર કહ્યા મુજબની વાત કરી અને પછી ત્યાંથી અશ્વ ઉપર બેસીને ચાલતા થયા, તે પોલારપુર ગામ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૮/૩૬-૩૭)

સં. ૧૮૮૨માં બીજીવખત ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો-કાઠી દરબારો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા, તે પચ્છમ, ખસતા, ખડોળ, રોજકા, ઝીંઝર, પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ને ત્યાંથી પોલારપુર થઈ કુંડળ આવ્યા.

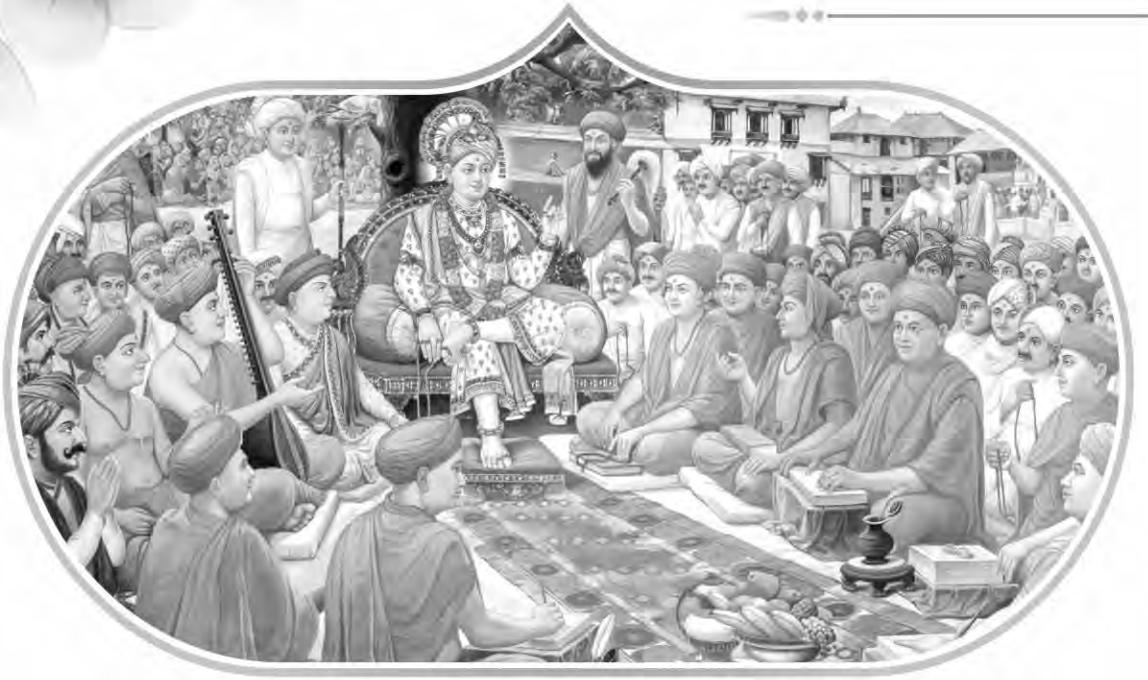
(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૮/૭૨)

સં. ૧૮૮૫માં ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો-કાઠી દરબારો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા, તે રોજકા, ઝીંઝર, પરબડી થઈ ભીમનાથ પધાર્યા. ભગવાન શ્રીહરિ ભીમનાથ શિવજીના મહંત ગોસાઈને દર્શન દઈને ત્યાંથી ચાલ્યા. ત્યાંથી પોલારપુર આવ્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૫ની લીલા)

મુ. ભીમનાથ, તા. બરવાળા, જી. અમદાવાદ.

પોલારપુરમાં પ્યારા ભગવાન શ્રીહરિ

આ પોલારપુર ગામ ધોલેરાધામથી ૩૬ કી.મી.ના અંતરે આવેલું છે. આ ગામમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ૧૮ વખત પધાર્યા છે તેવો ઉલ્લેખ સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોમાં જોવા મળે છે. સં. શ્રીજી સમકાલીન સત્સંગીઓમાં જેઠાભાઈ બનાણી, પુરુષોત્તમ શેઠ, જીવરાજ શેઠ, ભીમાભાઈ દોશી, પ્રાગજીભાઈ ગાંધી, ગણેશ લુહાર, મોડભાઈ ચારણ, બનાભાઈ ચારણ, પુંજી શેઠ, ઝુંઝો નાઈ, ભાણારામભાઈ, કાળાભાઈ પટેલ, રૂડા શેઠ, જીવરામભાઈ, તુલશીભાઈ શેઠ, કાળાભાઈ ભરવાડ વગેરે પ્રસિદ્ધ હતા.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પોલારપુર ગામમાં પધરામણી

● સં. ૧૮૫૫માં નીલકંઠ વર્ણીસ્વરૂપે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ વન વિચરણ કરતા કરતા ધોલેરાથી ચાલ્યા તે, ગોરાસું, વાગડ, ઝીંઝર, ભીમનાથ થઈ **પોલારપુર** પધાર્યા : ‘ભીમનાથનાં દર્શન કરી, સદાવ્રત લઈને જમ્યા હરી; ગયા **પોલારપર** અવિનાશ, જેઠા બનાણી કણબીને વાસ.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૩/૧૯)

● સં. ૧૮૬૧માં શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે અમદાવાદથી ચાલ્યા, તે ભક્તોને દર્શન દેતા દેતા અશ્વાલી, જેતલપુર, ધોળકા, કોઠ, બળોલ, ખડોલ, ખસતા, રોજકા, ઝીંઝર, ભીમનાથ થઈને ચાલ્યા તે **પોલારપુર** રોકાયા. અહીં ભક્તજનોને દર્શનનનું સુખ આપીને ચાલ્યા તે કુંડળ, કારિયાણી, ઝીંઝવદર થઈ ગઢપુર પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૪/૧૧૦)

● સં. ૧૮૬૨માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે ભીમનાથથી ચાલ્યા તે **પોલારપુર** આવ્યા. તે ગામના બધા હરિભક્તો શ્રીહરિની સાથે જ રાત રહ્યા હતા. મોડભાઈ અને બનાભાઈ, એ બે ચારણ સરસ હરિભક્ત હતા. તે પ્રમાણે જ પુરુષોત્તમ અને પુંજી શેઠ, એ બંને ભાઈ સત્સંગી હતા. જીવરાજ અને ભીમજી શેઠ દોશી તથા

ભાણજી અને રામજી નામે પણ વણિક હરિભક્ત હતા. શેઠ તુલસીદાસ અને પ્રાગજી ગાંધી ત્યાંના સત્સંગી હતા. કણબી પટેલ કાળાભાઈ અને કાળાભાઈ ભરવાડ, ઝુંઝાભાઈ વાળંદ, એ બધા પોલારપુર ગામના હરિભક્તો હતા. એ સહુ હરિભક્તો શ્રીહરિની સાથે રાત રહ્યા હતા અને ઉમંગથી શ્રીહરિની સેવા કરતા હતા. તે સહુએ વિવિધ પ્રકારનો સામાન લઈને નિપુણતાથી શ્રીહરિની પૂજા કરી. શ્રીહરિ તે ગામથી ચાલ્યા અને ખાંભડા ગામ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૯/૩૦)

● સં. ૧૮૬૭માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે પીજથી ચાલ્યા, તે ચાંગા, પીપળાવ, બુધેજ, પચ્છમ, ઝીંઝર, ભીમનાથ થઈ **પોલારપુર** ગામ આવ્યા. ગામના ભક્તોને દર્શન દીધાં. સુખસાગર નાથ શ્રીહરિ રોજીદ થઈને કુંડળ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૪/૨૬)

● સં. ૧૮૬૮માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે સારંગપુરથી ભીમનાથને મેળે જવા ચાલ્યા, તે ગામોગામ ભક્તજનોને દર્શન આપતા આપતા **પોલારપુર** ગામ આવ્યા. ગામની પાસે સરોવરની ઉત્તર દિશામાં હાલમાં ઓટો છે ત્યાં શ્રીજીમહારાજે

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પોલારપુર ગામમાં પધરામણી

ઉતારો કર્યો. પોલારપુરના મોડભાઈ ગઢવી, પરસોતમભાઈ શેઠ, રૂડાભાઈ શેઠ તથા જીવરાજભાઈ શેઠ વગેરે ભક્તોને ભગવાન શ્રીહરિએ ભીમનાથના મહંતબાવાને સમાચાર આપવા મોકલ્યા હતા. તેનું વર્ણન કરતા પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે

‘આવે વાટ માંહિ જે જે ગામ, દેતા દાસને દર્શન શ્યામ; ગયા પોલારપર ગામ પાસ, ઉતર્યા સરતટ અવિનાશ. સરોવર થકી ઉત્તરમાંય, આજ તો એક ઓટો છે ત્યાંય; વાલે ત્યાં જે કીધો વિશ્રામ, આવ્યા સતસંગી સૌ તેહ ઠામ. ગઢવી મોડભાઈ સુજાણ, પરસોતમ શેઠ પ્રમાણ; રૂડા શેઠ ત્રીજા જીવરાજ, કહે તે ત્રણને મહારાજ. તમે આગળથી પરવરો, મુજ ખબર મહાંતને કરો; સુણી તે ત્રણ તરત જ ગયા, સમાચાર મહાંતને કહ્યા. હરિજન ઉચર્યા મહાંત પાસ, અહિં વિચર્યા પ્રભુ વિશ્વના નિવાસ; સુણિ અતિ હરખ્યા મહાંત તેહ, ઉર ઉપજ્યો ધનશ્યામ સંગ સ્નેહ.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૭/૨૫)

● સં. ૧૮૭૩માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે મોટી બોરુથી ચાલ્યા, તે ભોળાદ, પીપળી, ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર પધાર્યા. ગામના ભક્તોને દર્શન દઈને ત્યાંથી રોજીદ, કુંડળ થઈને કારિયાણી પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૪૩)

● સં. ૧૮૭૪માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે પીપળીથી ચાલ્યા, તે ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર પધાર્યા. ગામના ભક્તોને દર્શન દઈને ત્યાંથી કુંડળ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૫૮)

● સં. ૧૮૭૪માં બીજીવાર શ્રીજીમહારાજ સંતો-પાર્ષદો સાથે ગાંફથી ચાલ્યા, તે ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર પધાર્યા. ગામના ભક્તોને દર્શન દઈને તત્કાળ ગામ ચારણકી ઉપર થઈને પછી ખાંભડા થઈ સારંગપુર પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૭/૮૮)

● સં. ૧૮૭૬માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે બુધેજથી ચાલ્યા, તે કમિયાળા, ઝીંઝર, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર પધાર્યા. ગામથી ઉગમણી દિશે તળાવની પાળે ઊભા રહીને હરિજનને દર્શન દઈને ચાલ્યા તે ગામ કુંડળ પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૭૬ની લીલા)

● સં. ૧૮૭૮માં ભગવાન શ્રીહરિ સંતો-પાર્ષદો સાથે નાની બોરુથી ચાલ્યા, તે ભોળાદ, કમિયાળા, પચ્છમ, ખસતા, રોજકા, ઝીંઝર, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર આવ્યા ને ભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને ત્યાંથી રોજીદ થઈ કુંડળ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૧૮/૬૨)

● સં. ૧૮૭૮માં બીજીવખત ભગવાન શ્રીહરિ બળોલ ગામથી ચાલ્યા, તે રોજકા, ઝીંઝર ભીમનાથ થઈ પોલારપુર પધાર્યા. હરિભક્તોને દર્શનનું સુખ આપીને કુંડળ થઈને કારિયાણી પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૨/૮૮)

● સં. ૧૮૮૦માં શ્રીજીમહારાજે ગઢપુરમાં વસંતપંચમીનો

સમયો કર્યો ને બહુ રંગ ઉડાડ્યો ને ત્યાંથી સંતો-પાર્ષદો સાથે વડતાલ જવા માટે ભગવાન શ્રીહરિ ધર્મકુળ પરિવાર, સંતો-પાર્ષદો તથા કાઠી દરબારો સાથે ચાલ્યા, તે કારિયાણી થઈ પોલારપુર પધાર્યા. ને ગામથી ઉગમણી કોરે તળાવમાં રાત રહીને બીજે દિવસે ચાલ્યા તે ખસતા, નાની બોરુ, ગલિયાણા થઈ સીંજવાડા પધાર્યા.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૦ની લીલા)

● સં. ૧૮૮૧માં ભગવાન શ્રીહરિ, ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો અને હરિભક્તો સાથે ગાંફ ગામથી ચાલ્યા, તે મલકા તલાવડી, ખરડ, ઝીંઝર, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર આવ્યા. શ્રીહરિને આવતા દૂરથી દેખીને ગામના જે હરિભક્તો હતા અને બીજા જે વણિક હરિભક્ત હતા, તે સહુ શ્રીહરિની સન્મુખ આવ્યા. સહુએ એક એક શ્રીફળ લીધું હતું. જ્યારે શ્રીહરિની પાસે આવ્યા ત્યારે દર્શન કરીને ખૂબ જ પ્રસન્ન થયા અને શ્રીહરિની આગળ શ્રીફળ ધર્યા ને દંડવત પ્રણામ કરી પગમાં પડ્યાં. સર્વે ભક્તજનોને દર્શનનું સુખ આપીને ભગવાન શ્રીહરિ કુંડળ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૬/૪૬)

● સં. ૧૮૮૧માં બીજીવખત ભગવાન શ્રીહરિ, ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો અને હરિભક્તો સાથે નાની બોરુથી ચાલ્યા, તે ભોળાદ, કમિયાળા, પચ્છમ, ખસતા, ચોકડી થઈ પોલારપુર આવ્યા ને ગામના ભક્તજનોને દર્શન આપીને સારંગપુર પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૬/૭૪)

● સં. ૧૮૮૨માં બીજીવખત શ્રીજીમહારાજ, ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો અને હરિભક્તો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા, તે ગાંફ, ખરડ, ઝીંઝર, પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર આવ્યા. તે ગામના જેટલા હરિભક્તો હતા તે બધા સન્મુખ આવ્યા અને તેમણે શ્રીહરિના દર્શન કર્યા. ત્યાં ગામની બહાર શ્રીહરિએ ઉતારો કર્યો અને ગામના બધા હરિભક્તોએ શ્રીહરિની ઘણી સેવા કરી. શ્રીહરિ ત્યાં રાત રોકાયા અને જ્યારે સવાર થયું ત્યારે અન્ન ઉપર બેસીને ચાલ્યા તે કુંડળ આવ્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૮/૩૭)

● સં. ૧૮૮૨માં બીજીવખત શ્રીજીમહારાજ, ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો અને હરિભક્તો સાથે રોજકાથી ચાલ્યા, તે કોઠડિયા, ઝીંઝર, પરબડી, ભીમનાથ થઈ પોલારપુર આવ્યા. તે ગામના જેટલા હરિભક્તો હતા તે સહુએ શ્રીહરિના દર્શન કર્યા. તે જેટલા હરિભક્તો હતા તે સહુ એક એક શ્રીફળ લાવ્યા હતા. તેને સહુએ શ્રીહરિની આગળ ધર્યા. સહુના અંતરમાં ઘણો જ આનંદ હતો. પછી ત્યાંથી શ્રીહરિ રોજીદ થઈ કુંડળ પધાર્યા.

(શ્રીહરિચરિત્રામૃતસાગર : ૨૮/૭૨)

● સં. ૧૮૮૫માં શ્રીજીમહારાજ ધર્મકુળ પરિવાર તથા સંતો-પાર્ષદો અને હરિભક્તો સાથે કમિયાળાથી ચાલ્યા, તે રોજકા, પરબડી, ભીમનાથ મહાદેવના મહંતને દર્શન દઈને પોલારપુરના ઝાંપામાં ઊભા રહ્યા ને સર્વે હરિભક્તને દર્શન દઈને ત્યાંથી કુંડળ પધાર્યા ને મામેયા પટગરની ઓસરીએ બિરાજમાન થયા. ત્યાં પોતે જમ્યા ને સંત તથા પોતાના પાર્ષદ તેમને શીરો, પૂરી ને ખીચડી જમાડી.

(સ.ગુ. શ્રી ભૂમાનંદ સ્વામીની વાતો - ૧૮૮૫ની લીલા)

મુ. પોલારપુર, તા. બરવાળા, જી. અમદાવાદ.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પાવન ચરણારવિંદથી અંકિત થયેલ

❧ ભાલપ્રદેશના અન્ય પ્રાસાદિક ગામો ❧

‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યપ્રવર શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ લખે છે :

‘પ્રભુપદ રજ હોય જેઠ ઠામ,
સતત વસે જઈ તીર્થ ત્યાં તમામ;
અગમ નિગમ સર્વ એમ ગાય,
પરમ પવિત્ર સુપૃથ્વી તે ગણાય.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૧/૧૪/૬૧)

‘હરિ વિચરણ ભૂમિ હોય જેઠ, પરમ પવિત્ર ગણે મુનીન્દ્ર તેહ;
જપ તપ વ્રત દાન ત્યાં કરાય, ફળ અવિનાશી અનંત તેજું થાય.’

(શ્રીહરિલીલામૃત : ૧/૧૮/૬૧)

પરમકૃપાળુ સર્વાવતારી ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સૌપ્રથમ સંકલ્પ કર્યો કે, મૃત્યુલોકના સર્વે અમને મનુષ્યરૂપે દેખો. આ મનુષ્ય સ્વરૂપે પોતાના અતિ પાવનકારી, મોક્ષકારી, કલ્યાણકારી, પવિત્ર, વંદનીય, દર્શનીય, સદાય સ્મરણીય ચરણકમળથી અયોધ્યા પાસેના નાનકડા એવા છપૈયા ગામની ભૂમિને સર્વપ્રથમ અતિ ભાગ્યશાળી બનાવી છે. બાળસ્વરૂપે પૂર્ણ પુરુષોત્તમનારાયણે છપૈયા-અયોધ્યાની ગલી, ખેતર તથા તમામ સ્થાનોને તીર્થસ્થાન બનાવ્યા છે. જે આજે દર્શનીય અને સ્મરણીય છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ નીલકંઠ વર્ણી સ્વરૂપે સાત વર્ષ સુધી વનવિચરણ કરીને તીર્થો, જંગલો, ઝાડી, પહાડ, નદી, તળાવ, ફૂવા, વાવ, ઝરણાં, સાગર, મઠ, પર્ણકુટી વગેરેને પોતાના ચરણકમળથી પાવનકારી તીર્થરૂપ બનાવીને લોજપુર પધાર્યા.

સદ્ગુરુ શ્રી રામાનંદ સ્વામી જેતપુરમાં ભગવાન શ્રીહરિને ધર્મધુરા સોંપીને અંતર્ધાન થયા, પછી ભગવાન શ્રીહરિ ગામોગામ, શહેરોશહેર, નગરોનગર સંતો-પાર્શ્વદો-હરિભક્તો, રાજા-મહારાજાઓ તથા ધર્મકુળ પરિવારને સાથે લઈ વિચરણ કરી

ભાવિક ભક્તજનોને બહુ સુખ આપ્યું છે. તેમાં કોઈવાર દર્શનદાન, કોઈ સમયે ભોજન જમ્યા છે, તો કોઈ સમયે રાત્રિરોકાણ કરીને ઘેર-ઘેર પધારીને પૂજન-અર્ચનનો લ્હાવો હરિભક્તોને આપ્યો છે. વળી ગામના ચોરે, તળાવની પાળે, ફૂવા, નદી, કુબા, મેડો, માઢ, ઝૂંપડી, ઘર, ફળિયું, નેસ, ખેતર, બગીચા કે મહેલોમાં પધારીને પોતાના અતિ કલ્યાણકારી ચરણારવિંદથી મહા પ્રસાદીભૂત બનાવીને તે તે સ્થળોને ‘તીર્થધામ’ રૂપ બનાવ્યાં છે.

આજે પણ વર્તમાનકાળે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પ્રાસાદિક સ્થાનો, ઓટા, સ્મૃતિછત્રી, વસ્ત્ર-આભૂષણો, રથ-પાલખી, મેના-ગાડાં, કોઠલા, પથ્થર, વૃક્ષ, પાદુકા, દાતણ, નખ-કેશ, પિયકારી વગેરે દર્શનીય બન્યાં છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો ગઢપુરથી વડતાલ-ગુજરાત જવાનો માર્ગ ભાલપ્રદેશમાંથી પસાર થતો હતો. તેથી શ્રીજીમહારાજે સમસ્ત ભાલપ્રદેશને પોતાની પુનિત પદરેણુંથી પાવન કર્યો હતો. એ પ્રાસાદિક તીર્થસ્થાનોમાં ભાલપ્રદેશનાં તીર્થસ્થાનો સંબંધિત સંપ્રદાયના શાસ્ત્રોના આધારે સંકલિત કરાયેલ દિવ્ય-ચરિત્રગાથાને તલસ્પર્શી અભ્યાસ સાથે ‘ભાલપ્રદેશ તીર્થદર્શનગાથા’માં આપણે ભગવાન શ્રીહરિના ચરણારવિંદથી પાવન થયેલ અનેક પ્રાસાદિક ગામોના ઈતિહાસને સવિસ્તાર માણ્યો છે. તે ઉપરાંત ભાલપ્રદેશના અનેક ગામોમાં પણ ભગવાન શ્રીહરિની પદરામણી કોઈ ગામમાં એકવખત કે કોઈ ગામમાં બેથી વધુ વખત, તો કોઈ ગામમાં રાત્રિરોકાણ થયું છે. તેવા ગામોના અહીં માત્ર નામોનો ઉલ્લેખ કરીને આ ભાલપ્રદેશ તીર્થદર્શન ગાથાને સંક્ષિપ્તમાં પૂર્ણ કરીશું : ચોકડી, નાવડા, બરવાળા, જસકા, ખસતા, વારણા, સરગવાળા, કાસીન્દ્રા, આંબલી, સોઢી, ભડિયાદ, રોજુદ, સમાણી, કાદીપુર, ઓતારીયા, ખડોળ, રાયકા, પછેગામ, ગોરાસુ, સાંગાસર, હેબતપુર, પરબડી, અણિયાળી... વગેરે....

સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા

સ્વામી ધનશ્યામદાસજી તથા શા. સ્વામી સર્વમંગલદાસજી તથા સાધુ ધર્મવલ્લભદાસજી

શ્રી વચનામૃત જયંતી
ગઢડા

પરમભક્તરાજ દાદાબાચરના દરબારગઢમાં મુક્તરાજ લીંબતરુની નીચે બિરાજમાન થઈને સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પોતાના આશ્રિતજનોને ધર્મ-જ્ઞાન-વૈરાગ્ય અને ભક્તિના વચનામૃતોનું રસપાન કરાવ્યું છે એવા તીર્થધામ ગઢડાને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી ઉજવાયેલ ૧૯૮મી શ્રી વચનામૃત જયંતી

શ્રી વચનામૃત જયંતી
સરદાર

તીર્થધામ સરદારને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી પૂ. સંતો-હરિભક્તોની ઉપસ્થિતિમાં ઉજવાયેલ શ્રી વચનામૃત જયંતી તથા વિદ્યાર્થી સેમિનાર.

ગ્રંથરાજ શ્રી સત્સંગિજીવન
જયંતી - ગઢડા

ગઢપુરને પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી પૂ. સંતો-હરિભક્તોની ઉપસ્થિતિમાં ઉજવાયેલ ગ્રંથરાજ શ્રી સત્સંગિજીવન જયંતી

માસિક સત્સંગ સભા
વડોદરા

વડોદરાને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી યોજાયેલ માસિક સત્સંગ સભામાં આશીર્વાદ પાઠવતા પ.પૂ. નાનાલાલજી મહારાજશ્રી.

ભવ્ય શાકોત્સવ
મેઘવા

વડતાલ પ્રદેશના મેઘવા (જી. મેઘવા)ને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવમાં પધારતા પ.પૂ. નાનાલાલજી મહારાજશ્રી.

ભવ્ય શાકોત્સવ
માંડવા

ગઢડા પ્રદેશના માંડવા (જી. બોટાદ)ને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી યોજાયેલ ભવ્ય શાકોત્સવમાં પધારતા પ.પૂ. નાનાલાલજી મહારાજશ્રી.

વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી
શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર-ગઢડા આયોજીત પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં સત્સંગ અભ્યુદય અર્થે
શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજના તાબાના ગામોમાં યોજાયેલ

દિવ્ય શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભાઓ

વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી
શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર-ગઢડા આયોજીત પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં સત્સંગ અભ્યુદય અર્થે
શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજના તાબાના ગામોમાં યોજાયેલ

દિવ્ય શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભાઓ

વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી
શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર-ગઢડા આયોજીત પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં સત્સંગ અભ્યુદય અર્થે
શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજના તાબાના ગામોમાં યોજાયેલ

દિવ્ય શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભાઓ

ભવ્ય શાકોત્સવ
સાવરકુંડલા

ભવ્ય શાકોત્સવ
ધારેશ્વર

ભવ્ય શાકોત્સવ
ભંડારીયા

વાર્ષિક પાટોત્સવ
વર્જનીયા

અમેરિકાના વર્જનીયાને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદથી યોજાયેલ
શ્રી સ્વામિનારાયણ હિન્દુ મંદિરમાં બિરાજમાન બાળપ્રભુ શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજ, શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ, શ્રી નરનારાયણ આદિક દેવોનો વાર્ષિક પાટોત્સવ.

વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર-જૂનાગઢ આયોજીત પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં સત્સંગ અભ્યુદય અર્થે જૂનાગઢ શ્રી રાધારમણ દેવ દેશના ગામોમાં

દિવ્ય શાકોત્સવ તથા સત્સંગ સભાઓ

ક્રમ	કથા તારીખ	સમય	સ્થળ
૧.	૨૪-૧૨-૨૦૧૭	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. જામનગર સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૨.	૨૪-૧૨-૨૦૧૭	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. જેતપુર સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૩.	૨૬-૧૨-૨૦૧૭	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. ઉપલેટા સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૪.	૨૮-૧૨-૨૦૧૭	સાંજે ૫ થી ૭	મુ. રૂગનાથપુર, તા. ખાંભા, જી. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૯૭૮૮૦૨૯૧૧
૫.	૩૦-૧૨-૨૦૧૭	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. મોતીસર, તા. ગીરગઢડા, જી. ગીર સોમનાથ. સંપર્ક :- ૯૮૨૪૬૫૨૮૬૯
૬.	૩૦-૧૨-૨૦૧૭	સાંજે ૫ થી ૭	મુ. છેલણા, તા. જાફરાબાદ, જી. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૮૨૫૫૨૮૧૫૦
૭.	૩૧-૧૨-૨૦૧૭	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૮૨૫૦૯૧૭૨૧
૮.	૩૧-૧૨-૨૦૧૭	સાંજે ૫ થી ૭	મુ. સરાકડીયા, તા. ખાંભા, જી. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૭૨૩૫૯૯૭૭૧
૯.	૧-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. જામકા, તા. ખાંભા, જી. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૬૨૪૦૪૨૮૧૮
૧૦.	૧-૧-૨૦૧૮	સાંજે ૫ થી ૭	મુ. સાણથલી, તા. ગોંડલ, જી. રાજકોટ. સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૬૩૩
૧૧.	૨-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. માણાવદર પટેલ સમાજવાડી, સંપર્ક :- ૯૪૨૬૨૩૦૭૬૬
૧૨.	૨-૧-૨૦૧૮	સાંજે ૫ થી ૭	મુ. માળીયા હાટીના જી. જૂનાગઢ સંપર્ક :- ૯૪૨૮૬૨૪૮૨૪
૧૩.	૨-૧-૨૦૧૮	સાંજે ૫ થી ૭	મુ. જૂથળ, તા. માળીયાહાટીના, જી. જૂનાગઢ. સંપર્ક :- ૯૬૨૪૪૫૪૧૨૭
૧૪.	૩-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. ઓઠાના સમઢીયાળા, તા. ખાંભા, જી. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૧૫.	૪-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. જૂની હળિયાદ, તા. બગસરા, જી. અમરેલી. સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૧૬.	૫-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. મોટી કુંકાવાવ. સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૧૭.	૫-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. અગતરાય, તા. કેશોદ, જી. જૂનાગઢ. સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૬૩૧
૧૮.	૬-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	મુ. મેંદરડા, જી. જૂનાગઢ. સંપર્ક :- ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫
૧૯.	૭-૧-૨૦૧૮	સવારે ૮ થી ૧૨	શ્રી સ્વા. મુખ્ય મંદિર - જવાહર રોડ, જૂનાગઢ. સંપર્ક :- ૯૮૭૯૫૫૧૬૮૦

વધુ માહિતી માટે સંપર્ક :- ૯૮૭૯૫૫૧૬૮૦, ૯૮૨૫૭૨૮૯૭૬, ૯૦૯૯૯૯૯૬૩૧, ૯૦૯૯૯૯૯૭૨૫૫

વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી યોજાતી

અભયદાન સત્સંગ રવિસભા

: સ્થળ :

‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર’ સરદાર,
તા. જી. રાજકોટ.

મો. ૭૬૦૦૦૮૫૦૩

સમય :- સવારે ૮ થી ૧૨

: સ્થળ :

‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર’
માર્કેટીંગ યાર્ડની સામે, ચિત્રા, ભાવનગર

મો. ૯૦૯૯૯૯૯૬૪૫

સમય :- સાંજે ૫.૦૦ થી ૭.૦૦

: સ્થળ :

‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર’
ગાયત્રીનગર સોસાયટીની બાજુમાં, મહુવા

મો. ૯૦૯૯૯૯૯૬૨૨

સમય :- સાંજે ૫.૦૦ થી ૭.૦૦

નોંધ :- દરેક સભાઓમાં પ્રસંગોપાત પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી પધારી સત્સંગ-કથાવાર્તાનો લાભ આપશે.

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

ગઢપુરપતિ શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજની પવિત્ર નિશ્રામાં વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર આયોજીત

તીર્થધામ ગઢડાને આંગણે દિવ્ય મહા શાકોત્સવ એવમ્ સત્સંગ સભા

પાવન સાન્નિધ્ય

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા સમગ્ર ધર્મકુળ પરિવાર

તારીખ :- ૨૮-૧૨-૨૦૧૭ સમય :- સવારે ૯ થી ૧૨

સ્થળ :- શ્રી લક્ષ્મીવાડી, ગઢડા, જી. બોટાદ.

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મહાનપ્રસાદીભૂત તીર્થધામ અગતરાયને આંગણે

શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજ, શ્રી રાધારમણ દેવ - જૂનાગઢ

॥ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન ॥ કથા પારાયણ

વક્તા : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

તારીખ : ૦૩ થી ૦૬ - ૦૧ - ૨૦૧૮

-: આયોજક :-

જી: કથા સમય : જી

સવારે ૮.૩૦ થી ૧૧.૩૦

બપોરે ૩.૦૦ થી ૬.૦૦

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર સત્સંગ સમાજ - અગતરાય (જૂનાગઢ પ્રદેશ)

કથાસ્થળ : મું. અગતરાય, તા. કેશોદ, જી. જૂનાગઢ.

શ્રી રત્નલાલશ્રી
પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી ભાગ્યવંશી
શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

શ્રી ઉપાધ્યક્ષશ્રી
પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

ગઢપુરપતિ શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજની પવિત્ર નિશ્રામાં વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર આયોજીત

તીર્થધામ જૂનાગઢને આંગણે દિવ્ય મહા શાકોત્સવ એવમ્ સત્સંગ સભા

પાવન સાન્નિધ્ય

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા સમગ્ર ધર્મકુળ પરિવાર

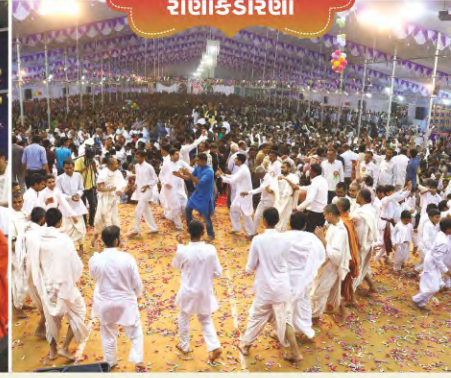
તારીખ :- ૭-૧-૨૦૧૮, રવિવાર સમય :- સવારે ૯ થી ૧૨

સ્થળ :- શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય સુવર્ણ મંદિર, જવાહર રોડ, જૂનાગઢ

શ્રીમદ્ ભાગવત કથા
રાણાકંડોરણા

જૂનાગઢ પ્રદેશના રાણાકંડોરણાને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી મહામુક્તરાજ સંત શ્રી દેવુભગત (જય સીયારામ)ની પાવન સ્મૃતિમાં શ્રી પ્રભાશંકરભાઈ મોટા (પૂ. ગોરબાપા) તથા શિષ્યમંડળ દ્વારા આયોજીત સરધારનિવાસી પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના વક્તાપદે યોજાયેલ શ્રીમદ્ ભાગવત કથાપારાયણ (તા. ૧૨ થી ૧૮-૧૧-૨૦૧૭)

સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવ
બોરસદ

વડતાલ પ્રદેશના બોરસદને આંગણે પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - બોરસદ (વડતાલ સંસ્થાન)ના સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવના ઉપલક્ષમાં નાઈરોબીનિવાસી પ.મ. શ્રી હરેશભાઈ વ્રજલાલભાઈ સોની પરિવાર યજમાનપદે યોજાયેલ પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના વક્તાપદે યોજાયેલ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથાપારાયણ (તા. ૨૦ થી ૨૬-૧૧-૨૦૧૭)

ગઢપુરપતિ શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજના તાબાનું નૂતન

શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર - ભાવનગર દ્વારા આયોજીત સંતઆશ્રમનો

શ્રી ગોપીનાથજી મહારાજ - ગઢડા

ઉદ્ઘાટન મહોત્સવ શ્રીમદ્ ભાગવત કથા

પિતૃ મોક્ષાર્થે ૨૨૫ સંહિતા પોથી પારાયણ

તારીખ : ૦૮ થી ૧૭ -૧-૨૦૧૮

કથા સમય : બપોરે ૩.૦૦ થી ૬.૦૦, રાત્રે ૮.૩૦ થી ૧૧.૩૦

પ્રયોજક/વક્તા : પૂ.સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

અધ્યક્ષશ્રી

પ.પૂ. સ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮શ્રી આચાર્ય
શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

કીર્તન સંગીત લોક સાહિત્ય

સંતવાણી હાસ્ય તથા ગૌરવવંતા ગુજરાતની

સામાજીક પ્રતિભાઓનો પાંચમો...

ઉપાધ્યક્ષશ્રી

પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય
શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી

રત્નાકર સન્માન સમારોહ

★★★★ ૨૦૧૮ - ભાવનગર ★★★★★

આયોજક : શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયસ્ય શ્રી લક્ષ્મીનારાયણદેવ પીઠસ્થાન - વડતાલ

તારીખ

૧૩/૧/૨૦૧૮

શનિવાર

સમય : રાત્રે
૮.૦૦ કલાકથી...

સંકીર્તનકાર
અ.નિ. ચંદુભાઈ રાહોડ

લોક સાહિત્યકાર
શ્રી હરેશદાન ગઢવી

સંતવાણી
શ્રી નારણ ઠાકર

હાસ્યકાર
શ્રી સુખદેવ ધામેલીયા

પાર્શ્વ ગાયક
શ્રી પાર્થિવ ગોહિલ

લોકસાહિત્ય કવિ
શ્રી અનુભા ગઢવી

લોકગીત
શ્રી બિહારી હેમુદાન ગઢવી

હાસ્ય લેખક
શ્રી જગદીશ ત્રિવેદી

નાટ્ય અભિનય
શ્રી સંજય ગોરડીયા

લાઈવ પ્રસારણ

હમારા
લક્ષ્ય
www.lakshya.tv

કાર્યક્રમ સંચાલન

હરદેવ આહિર
(લોકસાહિત્યકાર)

સંપર્ક :- પાર્ષદ સર્વમંગલ ભગત : મો. ૯૦૯૯૯૯૯૬૩૦, કો. પાર્ષદ અક્ષય ભગત : મો. ૯૦૯૯૯૯૯૬૪૫

સ્થળ : શ્રી સ્વામિનારાયણ મુખ્ય મંદિર, માર્કેટીંગ ચાર્ડની સામે, ચિત્રા, ભાવનગર

**મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ
લતીપુરા**

વડતાલ પ્રદેશના લતીપુરા (જી. વડોદરા)ને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં ઉજવાયેલ નૂતન મહિલા મંદિર પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ.

**મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ
ઓડ**

વડતાલ પ્રદેશના ઓડ (ઉમરેઠ)ને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં ઉજવાયેલ નૂતન હરિમંદિર પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ.

**મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ
જામવણથલી**

જૂનાગઢ પ્રદેશના જામવણથલી (જી. જામનગર)ને આંગણે પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રીના સાન્નિધ્યમાં ઉજવાયેલ નૂતન મહિલા મંદિર પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ.

**નૂતન મંદિર ખાતમુહૂર્ત
કલમ (ભરૂચ)**

વડતાલ પ્રદેશના કલમ (જી. ભરૂચ)ને આંગણે નવનિર્માણ શ્રીરામજી મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત કરતા પ.પૂ. નાનાલાલજી મહારાજશ્રી.

ખેરા (બિહાર)

ખેરા (બિહાર)ને આંગણે વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ.પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન વડતાલ શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ દેવ ગાદી સંલગ્ન નવનિર્માણ શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર.

શ્રી રામકથા માનસ શહિદ-સુરત

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી વડતાલ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ દેવ ગાદી પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા પ. પૂ. ૧૦૮ શ્રી ભાવિઆચાર્ય શ્રી નૃગેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી ભારતીય વિર શહિદ સૈનિક પરિવારના કલ્યાણાર્થે શ્રી નાનુભાઈ સાવલીયાના યજમાન પદે માણ્ડિત વિર જવાન ટ્રસ્ટ - સુરત આયોજીત શ્રીરામ કથા પ્રસંગે પૂ. શ્રી મોરારી બાપુના સાન્નિધ્યમાં ૫૧ લાખનો ચેક અર્પણ કરતા શ્રી સ્વામિનારાયણ સરદાર વતી પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી.